

EINDVERHANDELING

CAMPUS ECONOMISCHE HOGESCHOOL • STORMSTRAAT 2 • 1000 BRUSSEL • TEL: 02-210 12 11 • FAX: 02-217 64 64

**Onderwijsgroep Economie & Management
Studiegebied Handelswetenschappen & Bedrijfskunde**

De toetreding van Rusland tot de WHO

Meesterproef aangeboden door
Philippe DE SPLENTER
tot het behalen van de graad van
Licentiaat (Master) in de Handelswetenschappen
Afstudeerrichting: Internationale Betrekkingen

Promotor: Prof. Dr. Hans Geeroms

Academiejaar 2005 - 2006

The rights of Philippe De Splenter to be identified as author of this work have been asserted by him in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1998.

All rights reserved. No part of this work may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the written permission of the author.

For permission to photocopy, reprint, modify or translate any part of this work for educational, commercial, governmental, cultural reason or any reason whatsoever, please send a request with complete information to philippe@desplenter.be.

The findings, interpretations, and conclusions expressed in this work do not necessarily reflect the views of EHSAL and/or its staff workers, professors or members of the board.

© Brussels, 2006.

“We intend to continue moving along the way of the WTO accession on acceptable standard terms, not exceeding the bounds of generally accepted ones, on which other countries also joined the WTO.”

Vladimir Poetin,
President van Rusland

Woord Vooraf

Graag had ik mijn ouders en vrienden willen bedanken voor de steun die ze me gegeven hebben gedurende de periode dat ik aan EHSAL studeerde. Ook dank ik hen voor de onophoudende steun tijdens het schrijven van deze meesterproef.

Volgende mensen zou ik in het bijzonder willen bedanken: Prof. Dr. Hans Geeroms voor zijn opbouwende kritiek tijdens het nalezen van dit werk, Dhr. Arkadi Arrianoff van de Belgisch-Luxemburgse Kamer van Koophandel en Nijverheid voor Rusland en Wit-Rusland en Dhr. André de Rijck, Economisch en Handelsattaché voor het Vlaams Gewest in Moskow voor het toesturen van de vele informatie omtrent de toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie.

Philippe De Splenter

17 april 2006

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	1
LIJST TABELLEN EN GRAFIEKEN	3
BIJLAGEN	5
AFKORTINGEN	7
INLEIDING	9
PROBLEEMSTELLING EN METHODOLOGIE	11
1 ECONOMISCH-HISTORISCHE SCHETS VAN DE RUSSISCHE FEDERATIE	13
1.1 ECONOMIE EN HANDEL IN DE SOVJET UNIE (1928 – 1991).....	13
1.2 ECONOMIE EN HANDEL IN DE TRANSITIEPERIODE (1991 – 1997).....	15
1.3 HEDENDAAGSE ECONOMIE IN DE RUSSISCHE FEDERATIE (1998 – 2006).....	19
1.3.1 <i>Het Bruto Nationaal Product</i>	20
1.3.2 <i>Het BBP per sector</i>	23
1.3.3 <i>Werkloosheid</i>	24
1.3.4 <i>Inflatie</i>	25
1.3.5 <i>Besluit</i>	26
1.4 BESLUIT	26
2 ANALYSE VAN DE INTERNATIONALE HANDEL VAN DE RUSSISCHE FEDERATIE	29
2.1 INLEIDING	29
2.1.1 <i>Algemene trends</i>	29
2.1.2 <i>Russische handel in het kader van het GOS</i>	30
2.1.3 <i>De internationale handel van Rusland</i>	31
2.2 BELANGRIJKSTE EXPORT- EN IMPORTGOEDEREN	35
2.3 BELANGRIJKSTE HANDELSPARTNERS	37
2.3.1 <i>De Europese Unie</i>	37
2.3.2 <i>Intra-GOS handel</i>	40
2.3.3 <i>De Verenigde Staten van Amerika</i>	41
3 DE WERELDHANDELSORGANISATIE: FUNCTIES, OVEREENKOMSTEN EN DOELSTELLINGEN	43
3.1 WAT IS DE WERELDHANDELSORGANISATIE?	43
3.1.1 <i>Geschiedenis</i>	43
3.1.2 <i>Functies van de Wereldhandelsorganisatie</i>	44
3.1.3 <i>Structuur van de wereldhandelsorganisatie</i>	47
3.2 TOEGANGSVOORWAARDEN.....	49
3.3 BELANGRIJKSTE HANDELSRONDEN	50
3.3.1 <i>Handelsronden vóór de Uruguay Ronde</i>	51
3.3.2 <i>De Uruguay Ronde (1986 – 1994)</i>	51
3.3.3 <i>De Doha Rond (2001 – 2006?)</i>	52
3.4 BESLUIT	53
4 BESPREKING VAN HET TOETREDINGSPROCES VAN RUSLAND TOT DE WERELDHANDELSORGANISATIE	55
4.1 HISTORIEK VAN DE TOETREDING.....	55
4.2 HINDERPALEN IN VERBAND MET DE TOETREDING	56
4.2.1 <i>Tarieven, quota's, subsidies en andere niet-tarifaire handelsbarrières</i>	57
4.2.2 <i>Intellectuele Eigendomsrechten</i>	62
4.2.3 <i>De financiële sector</i>	64
4.2.4 <i>Handelsrelaties van Rusland met het GOS</i>	67
4.2.5 <i>Investerings en Kapitaalvlucht</i>	68
4.2.6 <i>Sectoren in dewelke Rusland verandering moet brengen</i>	73
4.3 OEKRAÏNE EN DE WERELDHANDELSORGANISATIE.....	85

4.4	SAMENVATTING VAN OPENSTAANDE EISEN PER LAND	86
4.4.1	<i>De Europese Unie</i>	87
4.4.2	<i>De Verenigde Staten van Amerika</i>	88
4.4.3	<i>Australië en Colombia</i>	89
5	MOGELIJKE GEVOLGEN VAN DE TOETREDING VAN RUSLAND TOT DE WERELDHANDELSORGANISATIE.....	91
5.1	INLEIDING: WAAROM WIL EEN LAND TOETREDEN TOT DE WHO?	91
5.2	CONSEQUENTIES VOOR RUSLAND TEN GEVOLGE VAN DE TOETREDING VAN RUSLAND TOT DE WHO .	91
5.2.1	<i>Voordelen (of waarom Rusland lid van de WHO wil worden)</i>	92
5.2.2	<i>Nadelen (of waarom Rusland weigerachtig staat ten opzichte van de WHO)</i>	97
5.3	RELATIES VAN DE RUSSISCHE FEDERATIE MET DE VSA EN DE EU	99
5.3.1	<i>De Verenigde Staten van Amerika</i>	99
5.3.2	<i>De Europese Unie</i>	100
	BESLUIT	103
	LITERATUURLIJST	107

Lijst tabellen en grafieken

Tabellen

TABEL 1—1 BUITENLANDSE HANDEL USSR, 1950 - 1989 (IN % VAN TOTAAL)	14
TABEL 1—2 RUSSISCHE HANDEL ALS % VAN BNP EN IN MILJARD USD (1990 - 1994)	16
TABEL 1—3 RUSSISCHE FEDERATIE EN G7: % IN WERELDEXPORT EN -IMPORT (1990-1997) EN IN MILJARD USD (1997).....	17
TABEL 1—4 IMPORT EN EXPORT VAN RUSLAND IN MILJARD USD (1994-1998).....	17
TABEL 1—5 NOMINAAL, REËEL BNP VAN RUSLAND EN BNP/CAPITA PPP (1998-2005)	20
TABEL 1—6 VERDELING VAN HET BBP VAN 1998 – 2004	23
TABEL 1—7 WERKLOOSHEIDGRAAD IN RUSLAND TUSSEN 2001 EN 2005 (EST.).....	25
TABEL 2—1 OPENHEIDSGRAAD VAN BEPAALDE LANDEN (2003).....	31
TABEL 2—2 RUSSISCHE EXPORT PER REGIO (2002 – 2004) IN MILJARDEN USD.	32
TABEL 2—3 RUSSISCHE IMPORT PER REGIO (2002 – 2004) IN MILJARD USD	33
TABEL 2—4 HANDELSBALANS IN MILJARDEN USD (2000 – 2004)	33
TABEL 2—5 EXPORT PER GOED TUSSEN 2002 EN 2004 (IN MILJOEN USD EN IN % VAN DE TOTALE EXPORT)	36
TABEL 2—6 IMPORT PER GOED TUSSEN 2002 EN 2004 (IN MILJOEN USD EN IN % VAN DE TOTALE IMPORT)	37
TABEL 2—7 HANDEL TUSSEN EU EN RUSLAND (2004 – 2005) (NOMINALE CIJFERS IN MILJOEN EURO).....	38
TABEL 2—8 HANDEL TUSSEN VSA EN RUSLAND (2000 – 2004) (NOMINALE CIJFERS IN MILJOEN USD)	41
TABEL 4—1 OFFICIËLE EN WERKELIJKE IMPORTTARIEVEN (IN PROCENT)	58
TABEL 4—2 QUOTA VOOR GEVOGELTE, RUND- EN VARKENSVLEES IN RUSLAND (2003-2005).....	59
TABEL 4—3 GESCHATTE HANDELSVERLIEZEN DOOR COPYRIGHT PIRATERIJ IN RUSLAND (MILJOEN USD)	63
TABEL 4—4 PRODUCTIE EN EXPORT VAN NATUURLIJK GAS IN RUSLAND (1999-2003) IN MILJARDEN M ³	75
TABEL 4—5 BELANGRIJKSTE EXPORTLANDEN VAN STAAL; WAARDE IN MILJARD USD (2004), HOEVEELHEID IN MILJOEN TON EN PERCENTAGES	80
TABEL 4—6 PENETRATIEGRAAD EN GROEI VAN INTERNET GEBRUIK	84
TABEL 4—7 SAMENVATTING VAN DE EUROPESE UNIE EN DE TOETREDING VAN RUSLAND TOT DE WHO	87
TABEL 4—8 EISEN VAN DE VSA EN TEGENEISEN VAN RUSLAND BETREFFENDE DE TOETREDING TOT DE WHO... ..	88

Grafieken

GRAFIEK 1—1 REËLE GROEI BBP T.O.V. ENKELE BELANGRIJKE LANDEN (1998 – 2005 (EST.))	21
GRAFIEK 1—2 BIJDAGEN TOT GROEI BBP	22
GRAFIEK 1—3 INDUSTRIËLE OUTPUT PER SECTOR.....	23
GRAFIEK 1—4 WERKLOOSHEIDGRAAD IN RUSLAND TUSSEN 2001 EN 2005 (EST.).....	24
GRAFIEK 1—5 CONSUMENTENPRIJZEN: VERGELIJKING MET AANTAL LANDEN (2005 – 2006: EST.).....	25
GRAFIEK 2—1 VERDELING VAN DE TOTALE EXPORT VAN HET GOS IN 2004	30
GRAFIEK 2—2 VERDELING VAN DE TOTALE IMPORT VAN HET GOS IN 2004.....	30
GRAFIEK 2—3 VERGELIJKING WAARDE EXPORT EN IMPORT BELANGRIJKSTE ECONOMIEËN	34
GRAFIEK 2—4 VERGELIJKING WAARDE EXPORT EN IMPORT BELANGRIJKSTE ECONOMIEËN ZONDER EU-25 EN VSA	34
GRAFIEK 2—5 DE RUSSISCHE HANDEL (2000 – 2004) IN NOMINALE CIJFERS (LOPENDE PRIJZEN) EN IN PERCENTAGE ALS VERSCHIL IN GROEI T.O.V. HET VORIGE JAAR (CONTANTE PRIJZEN)	35
GRAFIEK 2—6 HANDEL TUSSEN EU EN RUSLAND (2004 – 2005)	39
GRAFIEK 2—7 INTRA-GOS HANDEL VAN RUSLAND (1995, 2000 – 2004) IN MILJOEN USD	40
GRAFIEK 2—8 HANDEL TUSSEN VSA EN RUSLAND (2000 – 2004).....	41
GRAFIEK 4—1 AANTAL KREDIETMAATSCHAPPIJEN IN RUSLAND INGESCHREVEN BIJ DE CENTRALE BANK	65
GRAFIEK 4—2 NETTO EN BRUTO FDI'S IN MILJOEN USD (1994-2004)	69
GRAFIEK 4—3 GEOGRAFISCHE VERDELING VAN DE TOTALE INVESTERINGEN (2004) (KREDIETEN, FDI'S, PORTEFEUILLES)	70

GRAFIEK 4—4 NETTO KAPITAAL UITSTROOM IN RUSLAND ALS PERCENTAGE VAN HET BNP (1998-2004).....	72
GRAFIEK 4—5 ENERGIEPRODUCTIE (LINKS; STAAFJES) EN AANDEEL VAN WERELDPRODUCTIE (RECHTS; LIJN) TUSSEN 1992 EN 1998.....	74
GRAFIEK 4—6 GEMIDDELDE PRIJZEN VAN GAS IN RUSLAND (1997-2003) IN USD/1000M ³	76
GRAFIEK 4—7 LANDBOUWSECTOR IN RUSLAND (1993-2004): BNP EN AANDEEL IN BNP IN MILJARDEN ROEBEL (LOPENDE PRIJZEN; LINKER AS) EN AANDEEL LANDBOUW ALS PROCENT VAN BNP (RECHTER AS).....	79
GRAFIEK 4—8 PRODUCTIE VAN STAAL IN RUSLAND (1995-2002) IN MILJOENEN TON	81

Figuren

FIGUUR 3—1 STRUCTUUR VAN DE WERELDHANDELSORGANISATIE	49
FIGUUR 4—1 AUTOMOBIELSECTOR IN RUSLAND (2003) - HERKOMST VAN PERSONENWAGENS	82
FIGUUR 5—1 RISICO VAN RUSLAND	95

Kaders

KADER 3—1 FUNCTIES VAN DE WERELDHANDELSORGANISATIE.....	44
KADER 3—2 HANDELSRONDEN ONDER HET GATT EN VAN DE WTO.....	50
KADER 4—1 OPENSTAANDE DISCUTIEPUNTEN	57
KADER 5—1 WAAROM RUSLAND TOE WIL TREDEN TOT DE WHO.....	92

Bijlagen

BIJLAGE 1

KRUISTABELLEN VAN DE HANDEL VAN RUSLAND B.3

BIJLAGE 2

OPLOSSEN VAN HANDELSGESCHILLEN DOOR DE WERELDHANDELSORGANISATIE B.7

BIJLAGE 3

ONDERWERPEN EN TIJDSHEMA VOOR DE DOHA RONDE B.9

BIJLAGE 4

AANPASSINGEN DIE RUSLAND ONDERGAAT OM DE WELVAART EN DE ECONOMIE TE
VERSTERKEN B.13

BIJLAGE 5

VERGELIJKING INVOERTARIEVEN RUSLAND MET ENKELE WHO LEDEN B.17

BIJLAGE 6

STRUCTUUR VAN DE RUSSISCHE ELEKTRICITEITSSECTOR VÓÓR EN NA DE
HERVORMINGEN B.19

BIJLAGE 7

VRIJHANDEL LEIDT TOT MEER WELVAART B.21

Afkortingen

BBP	Bruto Binnenlands Product
BNP	Bruto Nationaal Product
CEFIR	<i>Центр Экономических и Финансовых Исследований и Разработок. (Centre for Economic and Financial Research)</i>
CIS	<i>Commonwealth of Independent States (GOS)</i>
DSB	<i>Dispute Settling Body</i>
est.	<i>estimated (verwacht)</i>
EU	Europese Unie
EurAsEC	<i>European Asian Economic Community</i>
FDI	<i>Foreign Direct Investment (buitenlandse directe investeringen)</i>
GATS	<i>General Agreement on Trade in Services</i>
GATT	<i>General Agreement on Tariffs and Trade</i>
GOS	Gemeenbest der Onafhankelijke Staten
IAS	<i>International Accounting Standard</i>
IBRD	<i>International Bank for Reconstruction and Development</i>
IF	Integrated Framework
IIPA	<i>International Intellectual Property Alliance</i>
ILO	<i>International Labour Organization</i>
IMF	Internationaal Monetair Fonds
ITC	<i>International Trade Centre</i>
ITO	<i>International Trade Organization</i>
JITAD	<i>Joint Integrated Technical Assistance Programme</i>
KMO	Kleine en Middelgrote Ondernemingen
MFN	<i>Most Favoured Nation</i>
NGO	Niet Gouvernementeले Organisatie
OECD	<i>Organization for Economic Cooperation and Development</i>
PPP	<i>Purchasing Power Parity (koopkrachtpariteit)</i>
RSPP	<i>Российских Союз Промышленников и Предпринимателей (Russian Union of Industrialists and Entrepreneurs)</i>
U.S.	<i>United States</i>
USD	<i>United States Dollar</i>
USSR	Unie van Socialistische Sovjetrepublieken
TBT	<i>Technical Barriers to Trade</i>
TPRB	<i>Trade Policy Review Body</i>
TRIPS	<i>Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights</i>
TRQ	<i>Tariff-rate quota</i>
UNCTAD	<i>United Nations Conference on Trade And Development</i>
UNDP	<i>United Nations Development Programme</i>
VK	Verenigd Koninkrijk

VN	Verenigde Naties
VoIP	<i>Voice over IP (Internet Protocol)</i>
VSA	Verenigde Staten van Amerika
VS	Verenigde Staten (van Amerika)
WB	Wereldbank
WHO	Wereldhandelsorganisatie
WIPO	<i>World Intellectual Property Organization</i>

Opmerking: Met het dollarteken (\$) of de vermelding “dollar” wordt in dit werk USD bedoeld tenzij anders vermeld.

Inleiding

De Wereldhandelsorganisatie is de grootste internationale organisatie ter bevordering van de handel tussen verschillende landen. Door het steeds groter wordende belang van globalisatie worden meer en meer landen lid van deze organisatie. Het toetredingsproces is nooit gemakkelijk: het land dat wil toetreden heeft moet toegevingen doen en moet beslissen of de voordelen van een lidmaatschap afwegen ten opzichte van de nadelen. Het toetredingsproces van Rusland¹ is er één van zeer lange duur. In 1993 begon het toetredingsproces en wordt waarschijnlijk pas eind dit jaar afgesloten – maar ook nu zijn er complicaties opgetreden waardoor de toetreding weer kan worden uitgesteld. Het toetredingsproces van Rusland is zo moeilijk omdat het enerzijds erg politiek getint is en anderzijds een zeer belangrijke stap is, zowel voor Rusland als voor de WHO omdat Rusland nog steeds een wereldmacht is.

Dit werk kan verdeeld worden in drie grote delen. In een eerste deel wordt meer algemeen en aan de hand van statistische gegevens een beeld geschetst van Rusland en van zijn economie doorheen de tijd. Een tweede deel geeft een schets van de Wereldhandelsorganisatie als internationale economische organisatie. In het derde deel wordt een geactualiseerde bespreking gegeven van de toetreding en van het toetredingsproces van Rusland tot de Wereldhandelsorganisaties en de gevolgen dat deze toetreding voor de wereldhandel zou kunnen betekenen.

In een *eerste hoofdstuk* wordt een historisch-economische achtergrond van Rusland gegeven. Alvorens de toetreding te bespreken, moet men zich een goed beeld kunnen stellen van Rusland als een economie. Een economie die, zoals algemeen geweten is, niet altijd een open markteconomie geweest is, maar geëvolueerd van een socialistisch-communistische planeconomie naar een open en vrije markteconomie. De gevolgen van deze omschakeling, of het feit dat de planeconomie ooit in Rusland aanwezig was, zijn niet te onderschatten. Ze zullen tot op heden de Russische economie grotendeels kenmerken en op een dergelijke manier bepalen dat ook buitenstaanders, en dan vooral buitenlandse mogendheden, er rekening mee moeten houden. Rusland is altijd een land van diversiviteit geweest, niet enkel onder zijn eigen bevolking, maar ook ten opzichte van de rest van de wereld. Denken we bijvoorbeeld denken aan de Koude Oorlog, waar Rusland, als één van de weinig landen ervoor koos *niet* de Verenigde Staten te volgen. Een historische achtergrond is klaarblijkelijk nodig de huidige economie te verstaan.

Het *tweede hoofdstuk* zal zeer specifiek de handel van Rusland bespreken. Gebaseerd op het eerste hoofdstuk zal dit hoofdstuk trachten te verklaren welke handel de Russische

---

¹ Doorheen dit werk zullen de namen "Rusland" en "Russische Federatie" beide gebruikt worden. Volgens de Russische Grondwet (afdeling 1, hoofdstuk 1, paragraaf 1, 2de zin) geldt dat: "*The names "Russian Federation" and "Russia" shall be equivalent.*"

Federatie drijft en met wie ze voornamelijk handel drijft. Aan de hand van statistische gegevens zal worden verklaard welke producten voornamelijk in- en uitgevoerd worden en welke de belangrijkste handelspartners van Rusland zijn.

Vervolgens wordt in het *derde hoofdstuk* de Wereldhandelsorganisatie als *organisatie* beschreven. Ook worden de toegangsvoorwaarden besproken om lid te worden van deze organisatie. Eerst wordt besproken wat de Wereldhandels-organisatie is en waarvoor ze staat. Er wordt dan uitgelegd waarom vele landen een deel willen uitmaken van deze organisatie. Hiervoor moeten ze natuurlijk aan een aantal voorwaarden voldoen. Na een algemene bespreking van de Wereldhandelsorganisatie en haar toegangsvoorwaarden, wordt in het volgende hoofdstuk dit toegepast op Rusland.

Het *vierde hoofdstuk* bespreekt het toegangsproces van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie. Het hoofdstuk bespreekt gedetailleerd hoe het proces van 1993 tot nu verlopen is en welke problematiek er nog is. Zo moeten enkele sectoren hervormd en geliberaliseerd worden, de tarifaire en niet-tarifaire handelsbelemmeringen verminderen en FDI's vergroten en intellectuele eigendomsrechten versterkt worden. Er wordt ook een samenvatting gegeven van de eisen die de leden van de Werkgroep nog hebben (dit zijn de leden van de WHO die handelspartners zijn van Rusland en samen beslissen over de toetreding van Rusland tot de WHO).

Tenslotte worden in het *vijfde hoofdstuk* de reeds mogelijke voorzienbare gevolgen besproken indien Rusland toegetreden zou zijn tot de WHO. Deze toetreding is niet volledig positief of negatief maar heeft eigenschappen van beide. Er wordt ook gekeken welke invloed deze toetreding heeft op de belangrijkste handelspartners van Rusland en hoe zij tegenover de toetreding van Rusland tot de WHO staan. In het bijzonder wordt hier gefocust op de relaties van Rusland met de Europese Unie en de Verenigde Staten van Amerika.

Probleemstelling en Methodologie

Het onderzoek en de beschrijving van de problemen en voorzienbare gevolgen in verband met de toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie zijn de centrale punten van dit werk. Om te kunnen antwoorden op deze vragen, kan dit werk ingedeeld methodologisch ingedeeld zijn in drie delen, elk met als doel een antwoord te geven op één van de drie subvragen.

In een eerste deel zal een antwoord gegeven worden op de vraag hoe de Russische economie eruit ziet. Wanneer gesproken wordt over een mogelijk lidmaatschap tot een als meest economisch beschouwde organisatie, is het nodig de economie van Rusland te kennen. Hierdoor kan de lezer die niet zo verwant is met deze materie zich een duidelijk beeld schetsen met het soort land en de soort economie. Omdat de geschiedenis grotendeels bepaald heeft hoe de economie er vandaag uitziet, wordt een korte schets gegeven van de handel tijdens de Sovjet periode en de transitieperiode die erop volgde (1991–1999). Een tweede hoofdstuk bespreekt de belangrijkste aspecten van de internationale handel van Rusland.

Deze eerste vraag wordt voornamelijk beantwoord door middel van statistische gegevens, in het bijzonder van het International Monetair Fonds (IMF) en van de Wereldhandelsorganisatie (WHO). Aan de hand van tabellen en grafieken wordt de situatie geschetst.

Een tweede deel geeft antwoord op de vraag wat de Wereldhandelsorganisatie doet, haar ontstaansgeschiedenis en belangrijkste verwezenlijkingen. Het is noodzakelijk een kort overzicht te schetsen van wat de WHO doet om te weten wat het toetredingsproces inhoudt. Informatie voor dit hoofdstuk komt voornamelijk uit een online informatiepakket van de Wereldhandelsorganisatie.

Met de derde vraag wordt de kern van dit werk aangehaald: waarom duurt het toetredingsproces van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie zo lang? Er wordt een overzicht gegeven van de problematiek van het toetredingsproces en er wordt een overzicht gegeven van de mogelijke (voorzienbare) gevolgen bij een toetreding. De informatie komt vooral van betrouwbare bronnen op het Internet (Europese Unie) en nieuwsagentschappen (Ria Novosti) en kranten (The Moscow Times). Deze weg zorgt ervoor dat de informatie zeer up to date is. Er wordt ook een blik geworpen op de relaties van Rusland met de Europese Unie en met de Verenigde Staten. Op die manier kunnen de gevolgen voor de handels- en politieke partners van Rusland worden geschetst.

Dit werk is een literatuurstudie. Ik heb me verdiept in enkele boeken over de internationale handel van Rusland tijdens de Sovjet Unie en de transitieperiode. Voor het toetredingsproces heb ik hulp gehad aan de vele *working papers*, onder andere van het IMF,

de OECD en de bank van Finland. Het vinden van boeken was zeer moeilijk door de nood aan zeer recente gegevens (na 2002). Buiten *working papers* heb ik de internationale pers gevolgd om achtergrond informatie te verkrijgen over de stand van zaken.

Dit eindwerk is voortgebouwd op de meesterproef van Ann Boon.¹ Het heeft enerzijds als doel het onderwerp vanuit een ander perspectief te bekijken en anderzijds het onderwerp te actualiseren.

---

¹ BOON. A., Rusland in de WHO, 2004, 101 p.

1 Economisch-historische Schets van de Russische Federatie

In dit hoofdstuk zal de economie van Rusland besproken worden door de tijd heen te beginnen vanaf de Revolutie van 1917. Er zal telkens gefocust worden op de handel die er gedreven wordt. Dit deel heeft als doel een beter zicht te krijgen over de Russische economie en te verklaren waarom die is zoals ze is. Later in dit werk zullen de elementen die in dit hoofdstuk ter sprake komen toegepast worden op de toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie.

1.1 Economie en handel in de Sovjet Unie (1928 – 1991)

De Sovjet Unie of USSR bepaalt een korte doch zeer ingrijpende periode in de geschiedenis van Rusland. Het doel van de Sovjet Unie was een communistische staat op te richten onder het Marxistisch principe dat iedereen gelijk is.¹

Tussen 1928 en 1991 was de Sovjet Unie het machtigste land ter wereld na de Verenigde Staten. Ze hoorde bij de top drie van 's werelds grootste producenten van basis en sterk geïndustrialiseerde producten, maar lag ver achter op gebied van de lichte industriële producten en consumentengoederen.²

De Sovjet economie was een systeem gebaseerd op staatseigendom en administratieve planning, de zogenaamde vijf jaren planning. Hierdoor kon de Sovjet Unie onafhankelijkheid creëren ten opzichte van externe invloeden en buitenlandse regimes. Het land was dus grotendeels autocratisch en had weinig nood aan internationale handel. In 1970 bedroeg de Sovjet export slechts 4,0 % van de wereldhandel, in 1980 was dit 3,8 % en in 1989 daalde het aandeel nog tot 3,6 %.³

Volgens Nicolas Spuller kan men de handel tijdens de Sovjet periode opsplitsen in twee componenten: de handel met andere Sovjet republieken en de handel buiten de Unie. De handel met landen buiten de Sovjet Unie kan verder worden opgesplitst in handel met andere sociale partners, handel met niet-socialistische Derde Wereld landen en handel met de kapitalistische economieën.⁴ De cijfergegevens worden weergegeven in Tabel 1—1.

---

¹ FEDERAL RESEARCH DEVISION, *A Country Study: Russia*, 2005, (<http://memory.loc.gov/frd/cs/rutoc.html>). Geraadpleegd 10 december 2005.

² SMITH, A., *Russian Foreign Trade in the Transition*, 1996, p. 7.

³ SPULLER, N., *Russia's Economic Transitions: From Late Tsarism to the New Millennium*, 2003, p. 244.

⁴ *Ibid*, p. 236-247.

Tabel 1—1 Buitenlandse Handel USSR, 1950 - 1989 (in % van totaal)

	1950	1960	1970	1980	1989
Export (totaal)	100	100	100	100	100
Naar: Socialistische partners ¹	83,6	75,7	65,4	54,2	61,6
Ontwikkeld kapitalistisch	14,6	18,2	18,7	32,0	24,4
Ontwikkeland kapitalistisch	1,8	6,1	15,9	13,8	14,0
Import (totaal)	100	100	100	100	100
Van: Socialistische partners ¹	78,1	70,7	65,1	53,2	62,0
Ontwikkeld kapitalistisch	15,6	19,8	24,1	35,4	29,1
Ontwikkeland kapitalistisch	6,3	9,5	10,8	11,4	8,9

Bron: SPULLER, N., *Russia's Economic Transitions: From Late Tsarism to the New Millennium*, 2003, p. 245.

Het grootste deel van de handel vond plaats met landen die hetzelfde socialistische denken volgden als de USSR. Het gros van de export naar socialistische partners ging naar Bulgarije, Tsjecho-Slowakije, Oost-Duitsland en Polen. Zij zorgden ook voor de meeste van de nodige importgoederen in de Sovjet Unie. Vanaf de jaren '80 werd er steeds meer internationale handel gedreven met kapitalistische landen en dit terwijl de handel met socialistische partners steeds verminderde tot groot ongenoegen van de leiders van de Sovjet Unie. Handel met kapitalistische landen werd vooral met West-Duitsland gevoerd gevolgd door Frankrijk en Japan. Samen zorgde zij voor 7,6 % van alle Sovjet exporten in 1989 tegenover de Verenigde Staten die slechts 0,4 % invoerden uit de Sovjet Unie.²

Veel cijfergegevens zijn er niet te vinden over de handel tijdens de Sovjet Unie, maar de Wereld Bank heeft berekend dat 90 % van de Sovjet handel op het einde van de communistische periode uit de deelstaten Rusland, Oekraïne en Wit-Rusland komen. Rusland zelf zorgde voor 77 % van de export en 68,5 % van alle import in de Sovjet Unie. De voornaamste exportproducten waren ruwe olie, (natuurlijk) gas en hout.³

Alan Smith⁴ schrijft dat wat de import van de Sovjet Unie betreft, kan gesteld worden dat men vanaf de jaren '50 steeds meer afhankelijk werd van geïmporteerde machines en levensmiddelen. De USSR kende geen deviezen maar verkreeg er wel door haar uitvoerproducten te verkopen aan niet-Sovjet landen. Door de stijgende export van energie kreeg de Sovjet Unie meer harde valuta waardoor ze haar import van machines, chemicaliën, graan en consumptiegoederen kon verhogen vanaf de jaren '70 en dit met slechts een relatief klein handelstekort. Vanaf de jaren '80 kreeg de USSR echter problemen omdat ze niet genoeg harde valuta verkreeg om de steeds groeiende vraag naar machines en uitrustingen te kunnen kopen op de wereldmarkt. De USSR werd verplicht de import van machines te beperken wanneer de vraag naar graan en andere voedselvoorzieningen dan ook nog eens steeg. De situatie verslechterde in 1985 weerom met de val van olieproductie in de Sovjet Unie en in 1986 door de val van de olieprijs in de wereld. Ondanks de

¹ De handel tussen andere socialistische staten wordt hier beschouwd als handel tussen de USSR en Bulgarije, Tsjecho-Slowakije, Hongarije, Polen en Roemenië. Vanaf 1950 wordt Oost-Duitsland bij deze groep gevoegd, Mongolië vanaf 1962, Cuba in 1972 en Vietnam in 1978.

² Ibid.

³ Men moet met betrekking tot de betrouwbaarheid van deze gegevens rekening houden met het feit dat de re-export van olie geïmporteerd uit andere Sovjet republieken hier inbegrepen is.

⁴ SMITH, A., *Russian Foreign Trade in the Transition*, 1996, 39 p.

pogingen om diamant, dure metalen en goud te exporteren om harde valuta het land weer binnen te krijgen, was de Sovjet Unie niet in staat een zeer groot tekort op de handelsbalans te vermijden. Sommige bronnen spreken van een tekort op de handelsbalans ter waarde van 9 miljard US dollar in 1989 en tot 90 miljard US dollar in 1990. Dit leidde tot een zware crisis in 1991 toen de Sovjet Unie zijn producenten niet meer kon betalen en een import stop tot gevolg had. Dit is was de economische factor die bijdroeg tot het einde van de Sovjet periode in 1991.

1.2 Economie en handel in de transitieperiode (1991 – 1997)

Met de val van het communisme onder leiding van Michail Gorbatsjov werd een punt gezet achter de Sovjet periode en werd het territorium verdeeld in de Russische Federatie en andere onafhankelijke landen. Samen vormen ze het GOS of Gemeenbest van Onafhankelijke Staten (Commonwealth of Independent States (CIS)). Deze vroegere deelstaten van de USSR vormen nu onafhankelijke staten maar Rusland tekende een Vrijhandelsakkoord waardoor de handel tussen het GOS onderling en met de Russische Federatie, in theorie, vrij van alle handelsbeperkingen is. Ook tussen Rusland en de Europese Unie is in 1996 een overeenkomst getekend om elkaar als “Most Favoured Nation” (MFN) te bestempelen en alzo de handel van goederen tussen de twee markten te vrijwaren van kwantitatieve restricties, tenzij voor gevoelige producten zoals landbouwproducten, staal en dergelijke.¹

De opheffing van het communisme en de invoering van het kapitalistische systeem moest de economie in Rusland verbeteren. De overgang van een planeconomie naar een open markteconomie kan natuurlijk niet opeens gebeuren en daarom spreekt men van een transitieperiode. De “privatization drive”, de nood aan het privatiseren van staatsfabrieken, was de grootste uitdaging. Wat de binnenlandse handel betreft, uitte dit zich vooral in de enorme stijging van het aantal winkels en een daling van het gemiddelde aantal arbeiders per winkel. Zo werd met andere woorden de efficiëntie verhoogd.²

Wat betreft de buitenlandse handel kende de Russische Federatie in de transitieperiode, en ook nu nog (cf. infra, hoofdstuk 2) een aantal hardnekkige problemen om een passende wetgeving te creëren voor de buitenlandse handel. Vooral de structuur van de tarieven, het handels- en investeringsbeleid (met nadruk op wat banken, financiën en telecommunicatie betreft) en het beleid qua directe buitenlandse investeringen (FDI's) stellen nog steeds vele problemen. In hoofdstuk 4 komen deze problemen uitgebreid aan bod wanneer de toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie besproken wordt.

---

¹ SPULLER, N., *Russia's Economic Transitions: From Late Tsarism to the New Millennium*, 2003, p. 353-362.

² Ibid, p. 353.

In het algemeen kan gesteld worden dat de handel na de val van de Sovjet Unie een dieptepunt kende. Invoer kon niet betaald worden door de hoge schuld en uitvoer kon Rusland niet verzorgen wegens de uiterst lage productiviteit. De grootste val van in- en uitvoer is terug te vinden tussen Rusland en de ex-USSR landen. Cijfergegevens van de Russische Federale Dienst voor Statistiek, beter gekend als “Goskomstat,” in verband met de internationale handel worden samengevat in de volgende tabel.

Tabel 1—2 Russische handel als % van BNP en in miljard USD (1990 - 1994)

	1990	1992	1994
Totale export	16,2 % 199,6 USD	17,1 % 153,5 USD	12,0 % 83,9 USD
Export naar GOS	10,5 % 128,5 USD	12,6 % 112,9 USD	5,0 % 35,0 USD
Export naar rest van de wereld	5,7 % 71,1 USD	4,5 % 40,6 USD	7,0 % 48,9 USD
Totale import	16,0 % 197,6 USD	9,8 % 88,5 USD	8,4 % 59,0 USD
Import van GOS	9,4 % 115,9 USD	5,9 % 53,2 USD	4,4 % 30,9 USD
Import van rest van de wereld	6,6 % 81,7 USD	3,9 % 35,3 USD	4,0 % 28,1 USD

Bron: SMITH, A., Russian Foreign Trade in the Transition, 1996, p. 9.

Rusland is nu vooral een exporteur van basismaterialen – hetgeen tot ongeveer 70 % van de Russische export bijdraagt – en slechts daarna een exporteur van afgewerkte producten (ongeveer 25 % van de export). Aan de importzijde bestaat de import van afgewerkte producten (voornamelijk machines en uitrustingen) voor 52 % tot 60 % van het totaal geïmporteerde goederen. Voedsel en landbouwproducten vormen ongeveer de helft van de import en de invoer basisgoederen is te verwaarlozen. Vanaf het einde van de Sovjet Unie wordt ook steeds meer handel gedreven met andere kapitalistische landen en nemen die het merendeel van de Russische internationale handel voor zich en niet meer de socialistische partners. Ongeveer 80 % van de uitvoer en 75 % van de invoer komt uit het westen in 1998. Tabel 1—3 geeft aan welk percentage de Russische handel op wereldvlak heeft en vergelijkt dit met de handel van de G7.¹

¹ SPULLER, N., Russia's Economic Transitions: From Late Tsarism to the New Millennium, 2003, p. 359.

Tabel 1—3 Russische Federatie en G7: % in wereldexport en -import (1990-1997) en in miljard USD (1997)

	Rusland	VSA	Japan	Duitsland	Frankrijk	Italië	V.K.	Canada
Exports								
1990 = 100	2,1	11,5	8,4	11,9	6,1	5,0	5,4	3,7
1992 = 100	1,5	12,2	9,3	11,5	6,3	4,9	5,2	3,7
1995 = 100	1,6	11,8	8,9	10,2	5,8	4,7	4,9	3,9
1997 = 100	1,6	12,0	7,9	9,6	5,4	4,5	5,3	4,0
Imports								
1990 = 100	1,6	12,9	6,6	9,7	6,6	5,1	6,3	3,5
1992 = 100	2,3	14,5	6,1	10,6	6,3	5,0	5,8	3,4
1995 = 100	1,2	15,3	6,7	8,8	5,5	4,15	5,3	3,3
1997 = 100	1,0	16,4	6,2	8,1	4,9	3,8	5,6	3,7
Export 1997	\$87	\$688	\$421	\$512	\$290	\$238	\$282	\$214

Bron: X, Rossiiskii statisticheski ezhegodnik, 1999, p. 610

De onderste rij van Tabel 1—3 toont het percentage van Rusland in de wereldhandel nog verkleind als de handel uitgedrukt wordt in USD. Dit komt door de zeer slechte wisselkoers van de roebel.

In Tabel 1—4 wordt de import en export van en naar de Russische federatie tussen 1991 en 1998 vergeleken. Data van 1991 tot 1993 waren niet beschikbaar maar volgens Alan Smith, “daalde de Russische export en import sneller dan het BNP tussen 1990 en 1994, met de grootste daling gemeten in de handel tussen Rusland en de ex-USSR republieken.”¹ De Russische export daalde van \$ 71,1 miljard in 1990 tot \$ 40,6 miljard in 1992 voordat het terug steeg naar \$ 67,4 miljard in 1994. Het waren vooral de brandstoffen en militaire exportproducten die tijdens de Sovjet Unie uitgevoerd werden naar sociale partners die na de van de USSR voor een sterke daling van de uitvoer zorgden.²

Tabel 1—4 Import en Export van Rusland in miljard USD (1994-1998)

	TOTAAL export	Export naar GOS	Export naar rest van de wereld	TOTAAL import	Import van GOS	Import van rest van de wereld
1994	67,4	15,7	51,7	50,5	14,0	36,5
1995	82,4	17,0	65,4	62,6	18,3	44,3
1996	89,7	18,6	71,1	68,1	20,8	47,3
1997	87,9	19,1	67,8	72,0	18,6	53,4
1998	74,4	15,8	58,7	58,0	14,3	43,7

Bron: CENTRAL BANK OF RUSSIA, Merchandise trade of the Russian Federation,

(http://www.cbr.ru/eng/statistics/credit_statistics/print.asp?file=trade_e.htm). Geraadpleegd 15 december 2005.

Wat de import betreft kan gesteld worden dat Rusland vooral machines en uitrusting invoert. Dit is een overblijfsel van de Sovjet economie die vooral op industrie was gericht. We merken dat in 1991 de import van machines (\$ 15,8 miljard) al met 50 % gedaald is ten opzichte van 1990 (\$ 36,3 miljard) en tot slechts \$ 9,6 miljard in 1994. Uiteraard komt dit

¹ Bron: SMITH, A., Russian Foreign Trade in the Transition, 1996, p. 20.

² *Ibid*, p. 20-22.

mede door de negatieve handelsbalans van de Sovjet Unie op het einde van het communistische tijdperk (cf. supra). Alle importen dalen, net zoals de exporten, in deze voor Rusland zeer moeilijke periode. De Russische economie staat op een dieptepunt en is dringend aan hervormingen toe.

Tegen het eind van 1997 was Rusland economisch wat beter geworden: de inflatie was onder controle, de roebel was gestabiliseerd en de duizenden staatsbedrijven waren geprivatiseerd. Maar in 1998 kende Rusland een financiële crisis die het gevolg was van de Aziatische financiële crisis. Volgens Elli Malki zijn er vijf oorzaken voor de financiële crisis van Rusland. Een eerste belangrijke oorzaak is de zogenaamde “balooning” schuld. Sinds de val van de Sovjet Unie was de overheidsschuld een 150 miljard dollar. Ten tweede was de sterk dalende olieprijs voor Rusland, dat toch 's werelds derde grootste olieproducent is, een oorzaak. Vervolgens speelde ook zwakke banksector een rol. De 1 500 banken in Rusland hadden samen een schuld van 6 miljard dollar bij westerse banken genomen. Tijdens de financiële crisis devalueerde de roebel enorm waardoor Rusland zijn schulden onmogelijk op tijd konden afbetalen. Ten vierde speelde natuurlijk de Aziatische financiële crisis een rol: deze had een grote impact op alle economieën ter wereld, maar het waren de zwakste economieën, waaronder die van Rusland, die er de meest negatieve effecten van kenden. En ten laatste kostte het de Russische Centrale Bank zoveel geld om de wisselkoers tussen de roebel en de dollar onder controle te houden dat dit uiteindelijk onthoudbaar werd. Deze vijf elementen samen leidden tot een financiële crisis in Rusland in augustus 1998.¹

Na de financiële crisis begon in Rusland een periode van relatieve welvaart en economische groei. Men ging verder met het doorvoeren van de structurele hervormingen. Deze hervormingen waren vooral gericht op privatisatie om zo staatsbedrijven efficiënter te laten produceren; belastingshervormingen ter creatie van een bedrijfsvriendelijke en een “eerlijke”² taxatie; een bankhervorming zodat men betrouwbare en solvabele bankinstellingen krijgt die de noden van de bedrijfswereld kan beantwoorden; het veranderen van de internationale handelspolitiek door het beschermen van de eigen markt (protectionisme) en het aanmoedigen van export; meer vat krijgen op een efficiënte prijs- en kostencontrole.³

---

¹ MALKI, E., The Financial Crisis in Russia, 1 december 1998, Internet, (<http://econwpa.wustl.edu:8089/eps/mac/papers/9901/9901001.html>). Geraadpleegd 17 december 2005.

² Hiermee wordt bedoeld dat men niet die sectoren minder gaat taxeren waar de staat belang bij heeft, zoals het produceren van wapens in de Sovjet Unie, maar dat men de sectoren waar het moeilijk gaat en die competitiever moeten worden, minder gaat taxeren.

³ VASILIEV, S.A., Overviews of Structural Reforms in Russia after 1998 Financial Crisis, IMF, Internet, 16 februari 2000, p. 1-8, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/2000/invest/pdf/vasil.pdf>). Geraadpleegd 17 december 2005.

1.3 Hedendaagse economie in de Russische Federatie (1998 – 2006)

Tussen 1990 en 1998 is het BNP van Rusland meer dan gehalveerd. De levensstandaard klapte in elkaar en de armoede nam schrikbarende proporties aan. Toen kwam de crisis van augustus 1998 waarbij de overheid zich verplicht voelde de munt te laten devalueren en de afbetaling van de buitenlandse schuld stop te zetten. Eigenlijk kan gesteld worden dat deze financiële crisis het begin is van een heropleving van de Russische economie. Koen Schoors verklaart dit aan de hand van drie stellingen.¹

In een eerste stelling zegt hij “dat de crisis van 1998 een zegen was voor Rusland omdat de economie jarenlang gewurgd werd door een overgewaardeerde munt”. Deze remde de uitvoer en stimuleerde de invoer van men name consumptiegoederen, waardoor lokale producenten onder zware druk kwamen te staan. De devaluatie van de roebel leidde tot een kortstondige destabilisatie en hogere inflatie maar leidde ook tot een imports substitutie: consumptiegoederen die vroeger ingevoerd werden, waren na de devaluatie plots te duur voor de Russische consument. Russische producenten daarentegen kregen de kans de productie van hun buitenlandse concurrenten over te nemen.

Een tweede stelling die volgens Koen Schoors voor een heropleving van de Russische economie zorgde luidt “dat er onder Poetin eindelijk de nodige economische en politieke stabiliteit kwam om de negatieve tendens om te buigen.” Ten tijde van het presidentschap van Jeltsin (1991-1999) stond de doema tegen elk voorstel van de president om herstructureringen door te voeren omdat de communistische partij nog steeds de grootste partij in het parlement was. Daarbij komt dat de eigenlijke macht volledig in handen was van enkele rijke oligarchen die de presidentscampagne van Jeltsin gesteund hadden in ruil voor politieke macht. De Staat had geen enkele mogelijkheid om belastingen en dergelijke af te dwingen noch om de corruptie aan te pakken. Poetin verbrak al snel alle banden met de oligarchen en bracht een stabiele situatie op politiek en economisch vlak.

De laatste stelling van Koen Schoors vermeldt dat de Russische economie sterk door de prijs van olie bepaald wordt aangezien olie voor zowel industriële productie als export gebruikt wordt en dus voor een belangrijke factor van het BNP zorgt. De hogere olieprijsen sinds 2000 verklaren natuurlijk voor een deel het grotere BNP van Rusland, maar ze verklaren niet alles. Het is vooral de particuliere consumptie die de economische groei drijft (cf. infra).

De grote factor in de blijvende economische groei van het land is het economisch goede beleid van President Poetin. Tijdens het presidentschap van Jeltsin werd Rusland jaar na jaar geconfronteerd met tekorten. Dit was één van de belangrijkste onderliggende oorzaken

---

¹ SCHOORS, K., SOS Rusland: Van Ijzeren Gordijn tot Rookgordijn, 2005, p. 15-34.

voor de voortdurende economische en monetaire instabiliteit¹. Deze tekorten kwamen niet door te grote uitgaven maar door het feit dat de Staat niet in staat was belastingen af te dwingen. Poetin liet, toen hij aan de macht kwam, de belastingen dalen maar zorgde er wel voor dat ze afdwingbaar werden. Hierdoor vloeide er meer geld naar de staatskas die reeds meer inkomsten kreeg door de hoge inkomsten uit de olie-sector. Daarnaast werden de overschotten in een fonds belegd dat slechts aanspreekbaar was indien er minstens 500 miljard roebel in zat. In mei 2005 bevatte dit fonds meer dan 858 miljard roebel en Poetin gebruikte een deel van dit geld om de staatsschuld vroegtijdig af te betalen. De buitenlandse schuld daalde zo tot ongeveer 20 % van het BNP. Hiermee verbetert Rusland de internationale kredietwaardigheid en krijgt men meer vertrouwen in de roebel als munt.

1.3.1 Het Bruto Nationaal Product

Tabel 1—5 geeft het BNP van Rusland weer zowel nominaal als reëel voor en het BNP per capita (PPP). Reeds hier moet opgemerkt worden dat het BNP vanaf 1999 zeer sterk stijgt. Als het BNP/capita van Rusland vergeleken wordt met dat van andere landen, kan gesteld worden dat Rusland een zeer klein BNP heeft. Bij Tabel 1—5 moeten twee opmerkingen gemaakt worden in verband met de interpretatie van de gegevens: Ten eerste dat Rusland een grote inflatie kent. Hierdoor kan zowel het nominaal als reëel BNP onjuist geïnterpreteerd worden. De USD kent een minder sterke inflatie en is daarom een betere maatstaf voor de interpretatie van een vergelijking van het BNP van twee verschillende landen. Ten tweede is de populatie van Rusland geografisch erg verspreid. De economische activiteit speelt zich vooral in de groot- en provinciesteden af. Er is met andere woorden een groot verschil tussen de rijkdom in de steden en die op het platteland.

Tabel 1—5 Nominaal, Reëel BNP van Rusland en BNP/capita PPP (1998-2005)

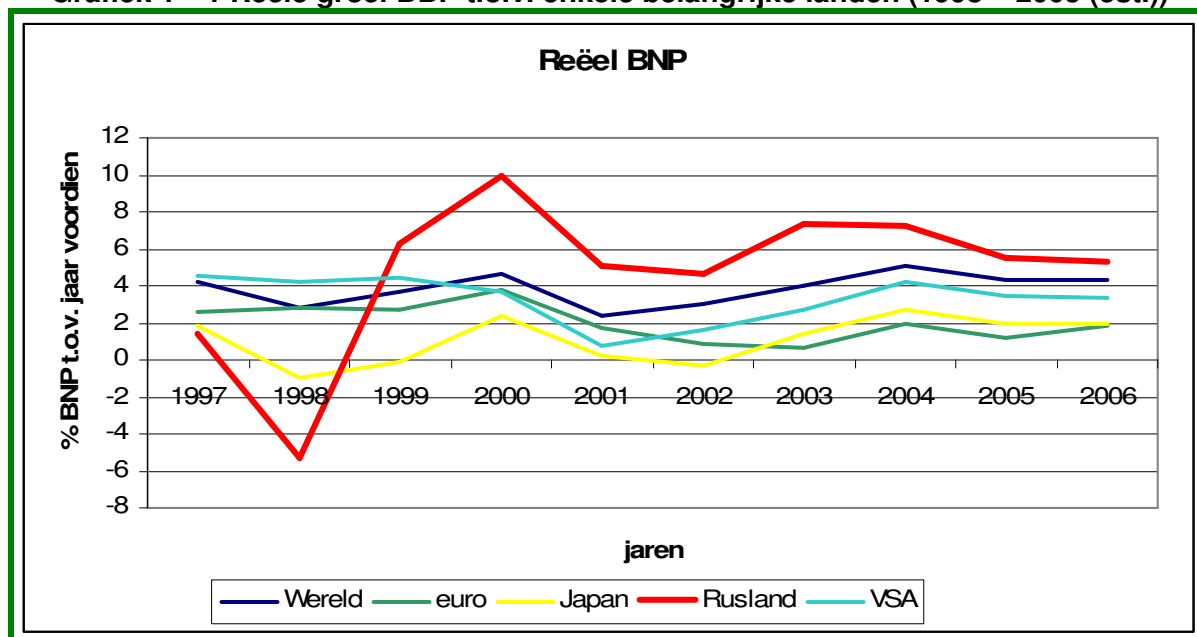
Jaar	Nominaal in miljarden Roebel (lopende prijzen)	Reëel	BNP/capita in miljarden Roebel (lopende prijzen)	Nominaal in miljarden USD (lopende prijzen)	BNP/capita in miljarden USD (lopende prijzen)
1998	2 629,6	-5,3 %	17 878,22	271,04	1 842,74
1999	4 823,2	6,4 %	33 012,92	195,91	1 340,91
2000	7 305,6	10,0 %	50 028,04	259,70	1 778,41
2001	8 943,6	5,1 %	61 594,96	306,58	2 111,45
2002	10 817,5	4,7 %	74 973, 24	345,07	2 391,60
2003	13 243,2	7,3 %	92 401,53	431,43	3 010,20
2004	16 751,5	7,1 %	117 668,01	581,78	4 086,63
2005	21 405,9	5,5 %	151 340, 56	772,10	5 458,76

Bron: IMF, *World Economic Output (WEO) September 2004 Statistical Appendix*, Internet, 2004, p. 199-209, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2004/02/pdf/statappx.pdf>). Geraadpleegd 28 november 2005.

¹ Ibid

In de volgende grafiek is duidelijk de evolutie van het Russische reële BBP doorheen de tijd en ten opzichte van enkele belangrijke landen weergegeven.

Grafiek 1—1 Reële groei BBP t.o.v. enkele belangrijke landen (1998 – 2005 (est.))

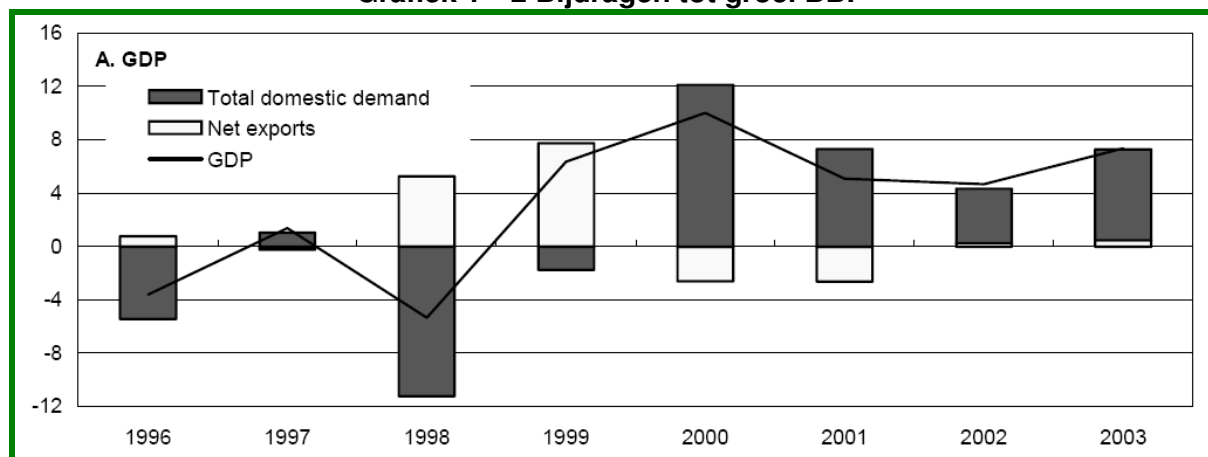
Bron: Bron: IMF, World Economic Output (WEO) September 2004 Statistical Appendix, Internet, 2004, p. 199-209, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2004/02/pdf/statappx.pdf>). Geraadpleegd 28 november 2005.

Er kunnen uit deze grafiek twee conclusies getrokken worden. Ten eerste moet worden opgemerkt dat de Russische economie vanaf 1999 uit een recessie komt en veel sneller groeit dan de wereldeconomie en ten tweede worden duidelijk de economisch mindere jaren 2001 en 2002 weergegeven die natuurlijk ook in Rusland hun weerslag vonden.

In een overzicht van de OECD wordt de grote groei van de Russische economie verklaard door de sterk toenemende binnenlandse vraag. Onmiddellijk na de crisis van 1998 (cf. supra) veranderde de drijvende kracht van de economische groei van de netto export naar binnenlandse vraag. De netto export werd negatief vanaf midden 2000 (cf. infra), wat niet wil zeggen dat de op export gerichte sectoren minder bijdragen tot de economische groei. Het zijn echter de sectoren die zich richten op de binnenlandse vraag die verzadigd geraken omdat de groeiende binnenlandse vraag steeds meer beantwoord wordt door geïmporteerde producten.¹

¹ OECD, The sources of Russian economic growth (OECD Economic Survey of the Russian Federation 2004), Internet, 07 juli 2004, p. 1-13, (http://www.oecd.org/document/62/0,2340,en_2649_201185_32474302_1_1_1_1.00.html). Geraadpleegd 28 november 2005.

Grafiek 1—2 Bijdragen tot groei BBP

Bron: OECD, *OECD Economic Survey of the Russian Federation 2004: The sources of Russian economic growth*, Internet, 2004, p. 3, (<http://www.oecd.org/dataoecd/56/0/32389025.pdf>). Geraadpleegd 29 november 2005.

De dienstensector wordt grotendeels verantwoordelijk gesteld voor de toenemende binnenlandse vraag. Vooral de kleinhandel verkoop, catering, communicatie en transport zijn sterk groeiende dienstensectoren. Daar tegenover staat de sterke industriële sector die vooral gedreven wordt door de natuurlijke rijkdommen van het land, waar olie, niet-ijzerhoudende metalen en bossectoren ongeveer 70 percent van de industriële groei bepalen.¹

De vraag is natuurlijk of Rusland deze sterke groei kan blijven behouden. In Grafiek 1—1 wordt het verschil met de economische groei op wereldniveau steeds kleiner. Ook hierover heeft de OECD een samenvatting gemaakt. De sterke groei zou kunnen worden verdergezet als Rusland structurele veranderingen doorvoert zodat zowel de staat als de economie meer efficiënt worden. Deze aanpassingen zouden er zeker moeten komen op gebied van gezondheidszorg en onderwijs, bosbouw, competitiviteit, handel en natuur. Deze problematiek zal in Hoofdstuk 4 verder behandeld worden. Net na de Sovjet Unie was Rusland economisch geen sterk land. Hierdoor was het voor hen gemakkelijker de economie te verbeteren. Het is ook duidelijk dat hoe efficiënter en productiever een economie wordt, hoe moeilijker het is die economie nog efficiënter of productiever te maken. Dit verklaart eveneens waarom de Russische economische groei de laatste jaren steeds dichterbij de economische groeicijfers van die van andere belangrijke landen komt.²

¹ ibid

² OECD, *Economic Survey - Russian Federation 2004: Sustaining growth*, 2004, (http://www.oecd.org/document/39/0,2340,en_2649_201185_32411815_1_1_1_1,00.html). Geraadpleegd 28 november 2005.

1.3.2 Het BBP per sector

De Russische economie is een zeer industriële economie. Tabel 1—6 wordt duidelijk weergegeven hoe het BBP verdeeld wordt en hoe het geëvolueerd is tot 2004.

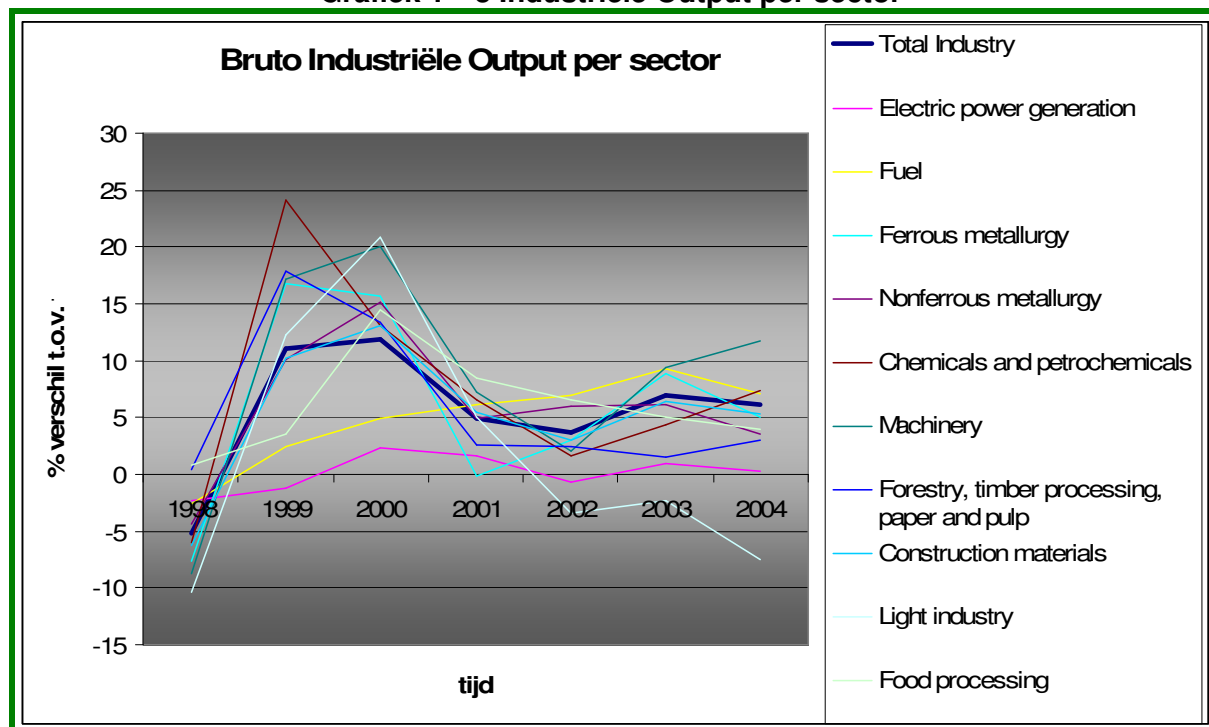
Tabel 1—6 Verdeling van het BBP van 1998 – 2004

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Landbouw	5,6	7,3	6,4	6,6	5,7	5,4	5,0
Industrie	30,0	31,1	31,4	28,3	27,2	26,7	27,9
Diensten	56,2	54,8	55,0	56,9	59,3	59,7	58,9

Bron: IMF, *Russian Federation: Statistical Appendix*, Internet, 2005, p. 5, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05378.pdf>). Geraadpleegd 10 december 2005.

Zoals het de algemene tendens is in de westerse economieën, merken we ook hier dat de dienstensector stijgt ten koste van de landbouw- en industriesectoren. Rusland heeft echter een veel zwakkere stijging qua dienstensector dan de EU, de VSA of Japan. Onderstaande tabel geeft duidelijk weer dat Rusland erg geïndustrialiseerd is en relatief weinig van het BBP gegenereerd wordt door de dienstensector. Deze tendens kan verklaard worden door de zeer geïndustrialiseerde Sovjet Unie waar diensten inferieur waren (zie supra).

Grafiek 1—3 Industriële Output per sector

Bron: IMF, *Russian Federation: Statistical Appendix*, Internet, 2005, p. 7, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05378.pdf>). Geraadpleegd 10 december 2005.

Deze grafiek toont weer duidelijk de economisch minder goede jaren 2001 – 2002 aan. Verder is er slechts één steeds stijgende sector waarop de economische crisis geen invloed gehad heeft, namelijk de brandstofsector. De belangrijkste industriële goederen zijn machines, chemicaliën en gas. Tenslotte is ook de groei van de industriële output in Rusland

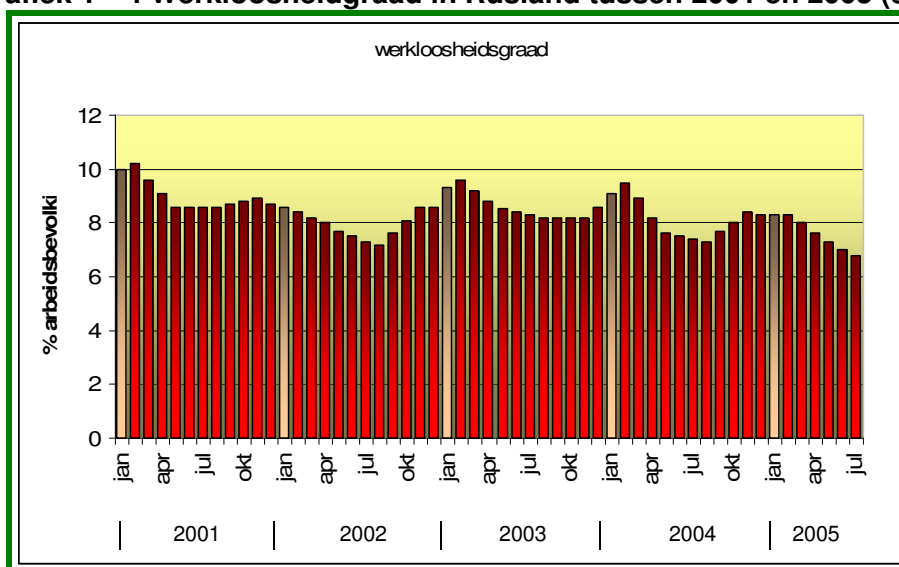
de laatste jaren kleiner wat te verklaren is door het toenemende belang van de dienstensector.

1.3.3 Werkloosheid

De werkloosheidsgraad in Rusland wordt weergegeven in de volgende grafiek. De cijfers gebruikt in onderstaande grafiek zijn officiële cijfers gebaseerd op de ILO-techniek om werkloosheid te berekenen. ILO, de International Labour Organization, stelt dat iemand werkloosheid is als hij minstens de leeftijd van 15 jaar bereikt heeft en voldoet aan de vier volgende punten, zijnde: (1) de persoon heeft geen werk; (2) de persoon zoekt werk; (3) de persoon kan binnen de twee weken beginnen te werken; (4) de persoon zoekt werk op enig moment gedurende de laatste vier weken¹.

Deze gegevens houden geen rekening met de verborgen werkloosheid. Dit is dat percentage van de werkelijke werkloosheid dat niet meegerekend wordt in de officiële werkloosheidsstatistieken zoals jongeren die langer blijven studeren omdat ze geen werk vinden of mensen die ervoor kiezen huisman of huisvrouw te worden. De verborgen werkloosheid wordt geschat steeds dalend te evolueren van 2,28 % in 2001 tot 1,15 % in 2004.²

Grafiek 1—4 Werkloosheidsgraad in Rusland tussen 2001 en 2005 (est.)

Bron: CENTRAL BANK OF RUSSIA, Russia: Economic and Fincancial Situation, december 2005, (<http://www.cbr.ru/eng/analytics/Rus1205e.pdf>). en CENTRAL BANK OF RUSSIA, Russia: Economic and Fincancial Situation, 2004, (<http://www.cbr.ru/eng/analytics/Rus1204e.pdf>). Geraadpleegd 11 december 2005.

¹ BRANDOLINI, A., CIPOLLONE, P., VIVIANO, E., Does the ILO definition capture all unemployment, (Banca d'Italia, No. 529), Internet, december 2004, p. 10, (http://www.bancaditalia.it/ricerca/consultazioni/temidi/td04/td529_04/en_tema_529.pdf). Geraadpleegd 11 december 2005.

² IMF, Russian Federation: Statistical Appendix, Internet, 2005, p. 10, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05378.pdf>). Geraadpleegd 11 december 2005.

De werkloosheid kent een dalende trend in Rusland, maar blijft nog steeds erg hoog. Rond elke jaarsovergang stijgt de werkloosheid even waarschijnlijk door de winter en onder andere de winterstop voor de bouw waardoor vele arbeiders technisch werkloos zijn. Dat de werkloosheid daalt, kan verklaard worden door de sterke economische groei waardoor steeds meer mensen aan het werk kunnen worden gesteld. De werkloosheid is erg groot in de platteland waardoor vele mensen naar de grote steden als Moskow en Sint-Petersburg gaan.¹

Als deze cijfers vergeleken worden met de werkloosheidsgraad in andere landen, blijkt werkloosheid nog steeds zeer hoog te liggen in de Russische Federatie hoewel ze steeds dichterbij het Europese gemiddelde komt, zo blijkt uit Tabel 1—7.

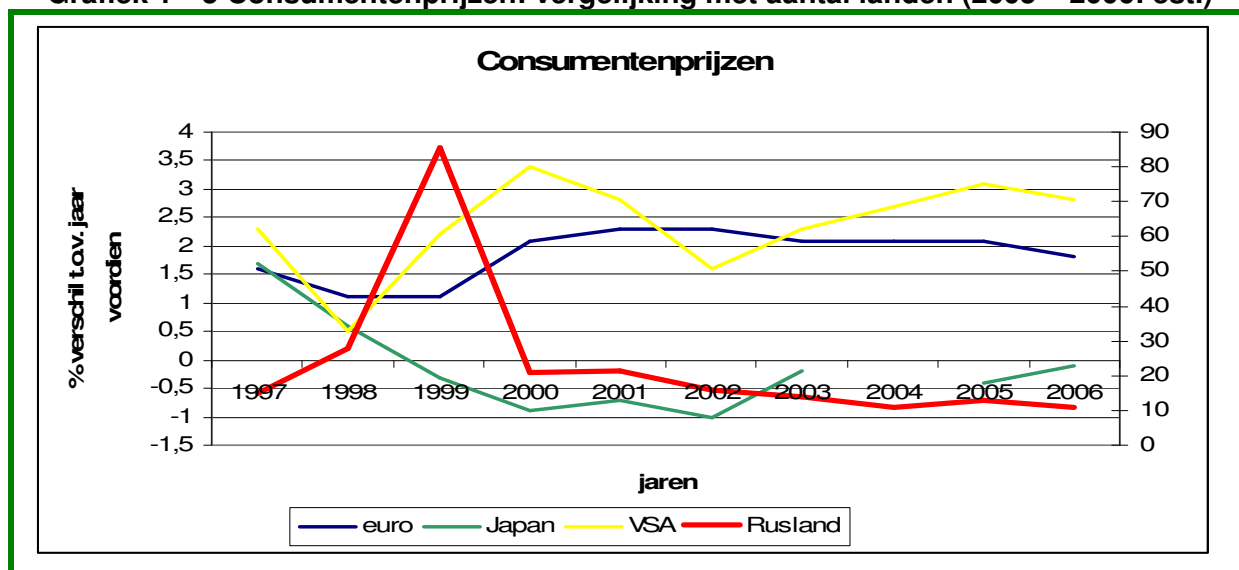
Tabel 1—7 Werkloosheidsgraad in Rusland tussen 2001 en 2005 (est.)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
EU-15	9,4 %	8,7 %	7,8 %	7,4 %	7,7 %	8,0 %	n/a	n/a
Japan	4,1 %	4,7 %	4,7 %	5,0 %	5,4 %	5,3 %	4,7 %	4,3 %
VS	4,5 %	4,2 %	4 %	4,8 %	5,8 %	6,0 %	5,5 %	5,2 %
Rusland	12 %	13 %	9,8 %	9,0 %	8,0 %	8,63 %	8,16 %	7,61 %

Bron: EU, EUROPA – Keyfigures – How many people work in the EU?, (http://europa.eu.int/abc/keyfigures/eu_work/people_work/index_accessible_en.htm). Geraadpleegd 20 december 2005 en IMF, World Economic Outlook Database, september 2005, (<http://imf.org/external/pubs/ft/weo/2005/02/data/index.htm>). Geraadpleegd 20 december 2005 en HARE, P., SCHAFFER, M.E., SHABUNINA, A., The Great Transformation: Russia's Return to the World Economy (CERT), Internet, januari 2004, p. 3, (<http://www.som.hw.ac.uk/ecopgh/Foreign%20Direct%20Investment%20in%20Russia.pdf>). Geraadpleegd 20 december 2005.

1.3.4 Inflatie

Grafiek 1—5 Consumentenprijzen: vergelijking met aantal landen (2005 – 2006: est.)

Bron: IMF, Russian Federation: Statistical Appendix, Internet, 2005, p. 16, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05378.pdf>). Geraadpleegd 1 december 2005.

¹ GROGAN, L., VAN DEN BERG, G.J., The Duration of Unemployment in Russia (University of Amsterdam), Internet, januari 1999, p. 22-25, (<http://www.tinbergen.nl/discussionpapers/99011.pdf>). Geraadpleegd 02 december 2006.

Deze grafiek toont het verschil in de prijzen consumenten betalen voor een goed ten opzichte van het jaar ervoor. Dit is een manier om de inflatie in een land aan te tonen. Inflatie wil immers zeggen dat de consumentenprijzen stijgen. Omdat in Rusland er zeer hoge inflatie is in vergelijking met meer moderne economieën, werd in de grafiek een tweede Y-as opgesteld.

Er zijn duidelijk de gevolgen van de financiële crisis in Rusland te zien: zeer hoge inflatie omdat het vertrouwen bij de consumenten erg laag is. Verder zijn ook de economisch mindere jaren 2001 – 2002 goed weergegeven. Alleen de Euro-zone heeft hier geen last van gehad. In Japan is er sinds 1999 geen inflatie meer doch deflatie: de consumentenprijzen dalen er ten opzichte van het vorige jaar. Japan kent dan ook een erg kleine economische groei en wenst het

1.3.5 Besluit

De Russische economie kent een zeer sterke groei sinds de financiële crisis van 1998. Desalniettemin is men niet zeker dat deze sterke groeitrend zich zal voortzetten voornamelijk omdat Rusland sterk afhankelijk is van exportgeoriënteerde industrieën die de natuurlijke rijkdommen van het land, vooral olie, exploiteren. Een dergelijke economie is uiterst gevoelig aan externe schokken. Rusland staat daarom voor twee uitdagingen: ten eerste, indien het zeker is dat de economische groei van het land voornamelijk op natuurlijke rijkdommen gebaseerd zal blijven, moet de regering deze sectoren verder ontwikkelen en de gevoeligheid aan externe schokken proberen te verminderen. Ten tweede zou de regering, om de diversificatie van de Russische economie op lange termijn te garanderen en dus de afhankelijkheid van de natuurlijke rijkdommen af te bouwen, structurele veranderingen moeten doorvoeren om investeringen in andere sectoren te promoten. Dit kan de regering doen door bijvoorbeeld de sectoren die niet te maken hebben met natuurlijke rijkdom minder zwaar te belasten. Verder moet de regering er ook voor zorgen dat haar budget in evenwicht blijft. Op monetair vlak kan de regering de gevoeligheid voor externe schokken ook verminderen door ervoor te zorgen dat de schulden, zowel private als publieke, relatief laag blijven ten opzichte van BNP.¹

1.4 Besluit

Tijdens de Sovjet periode voerde Rusland voornamelijk handel met andere landen binnen de USSR. Op de tweede plaats kwam de handel met de socialistische partners zoals Bulgarije, Hongarije, Cuba, etc. De handel met kapitalistische landen bedroeg op het einde van de Communistische periode zo'n 38,4 % hetgeen een verdubbeling is ten opzichte van 1950.

---

¹ Vrij gebaseerd op: OECD, *Economic Survey – Russian Federation 2004: Executive Summary*, 2004, (http://www.oecd.org/document/43/0,2340,en_2649_33709_32410987_1_1_1_1,00.html). Geraadpleegd 03 december 2005

Binnen de USSR was Rusland de belangrijkste en grootste economie en zorgde ook voor de meeste export (77 %). Toch was Rusland in 1991 zo goed als failliet. De nodige importen waren te duur en konden niet betaald worden door middel van de exporten, wat leidde tot een groot tekort op de handelsbalans.

Rusland kende een moeilijke transitieperiode. De handel met andere GOS landen blijft zeer belangrijk al blijft Rusland een kleine speler wat betreft de internationale handel. 70 % van de export van Rusland bestaat uit basismaterialen terwijl 52 % tot 60 % van de import afgewerkte goederen zijn. In 1998, als gevolg van de Aziatische crisis, krijgt Rusland te maken met een financiële crisis waardoor de roebel sterk in waarde daalt en er hyperinflaties is. Rusland kan zich echter snel herstellen door een zeer sterke economische groei die vooral gebaseerd is op een toenemende binnenlandse vraag en de privatisatie van overheidsbedrijven.

In de hedendaagse economie is het BNP van Rusland is nog steeds erg laag vergeleken met andere grote economieën. Desondanks is het BNP per capita in USD toch bijna vervijfvoudigd tussen 1998 en 2006 tot ongeveer \$ 5 000 al moet rekening worden gehouden met een groot verschil in inkomsten tussen het platteland en de grootsteden. In Russische roebel is de economische groei erg groot, maar men moet ook de sterke inflatie (in 2005 nog steeds rond de 10 %) in rekening brengen. De werkloosheid is erg groot in Rusland, maar daalt langzaam door de vraag naar productie die groeit door de stijgende binnenlandse vraag en de stijgende exportmogelijkheden.

2 Analyse van de Internationale Handel van de Russische Federatie

---

In dit hoofdstuk wordt de internationale handel van Rusland besproken. Er zal aan bod komen welke de voornaamste handelspartners van het land zijn en welke goederen er vooral geïmporteerd en geëxporteerd worden. Ook wordt kort het handelsbeleid van President Poetin besproken en de belangrijkste relaties van de Russische Federatie. Dit hoofdstuk zal belangrijk zijn om de gevolgen van de toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie te kunnen analyseren. Het hoofdstuk bouwt voort het eerste hoofdstuk.

2.1 Inleiding

Noot: In dit hoofdstuk wordt enkel de handel in goederen besproken tussen 2000 en 2004.

2.1.1 Algemene trends

Rusland nam reeds enkele stappen om zijn economie te integreren in het internationaal handelssysteem. Zo konden zowel de federale overheid als de verschillende lokale overheden vroeger gemakkelijker discriminerende maatregelen treffen tegen buitenlandse bedrijven door middel van belastingvoordelen of subsidies voor de lokale bedrijven. Naar aanleiding van de toetreding tot de Wereldhandelsorganisatie zijn deze en vele andere onregelmatigheden, die verder in hoofdstuk 4 besproken en geanalyseerd worden, verminderd met als doel ze tot een minimum te beperken.¹

Steeds meer is duidelijk dat de handel van Rusland naar twee blokken neigt. Langs de ene kant is er de Europese Unie, met Duitsland en Nederland op kop, maar met een steeds grotere interesse voor de Zuid-Europese landen; en langs de andere kant zijn ook de andere GOS lidstaten grote handelspartners van de Russische Federatie. De laatste jaren blijkt echter dat deze twee handelsblokken in elkaar beginnen te vloeien, onder andere door de uitbreiding van de EU. Hetzelfde rapport van de Wereldbank besluit dit onder andere uit de trend van het volume en de richting van de handel tussen beide partners van Rusland, de samenstelling van de verhandelde goederen en de vergemakkelijking van de onderlinge handel.²

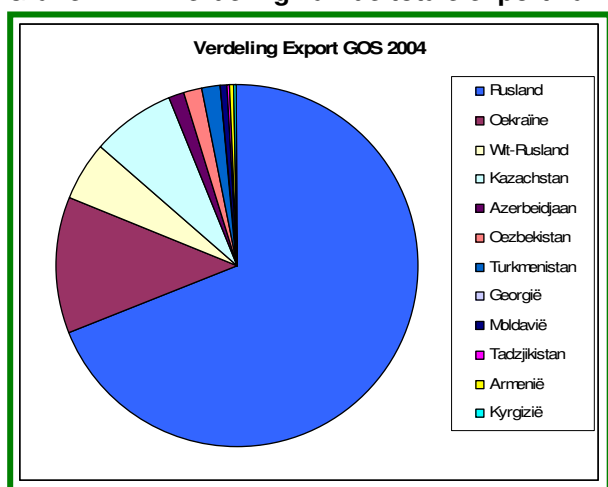
¹ OECD, *Trade Policy in Russia, The Role of Local and Regional Governments*, Internet, 2003, p. 8, (<http://213.253.134.29/oecd/pdfs/browseit/1403061E.PDF>). Geraadpleegd 6 februari 2006.

² BROADMAN, H.G. (ed.), *From Disintegration to Reintegration: Eastern Europe and the Former Soviet Union in International Trade* (World Bank), Internet, 2005, p. 5, (<http://siteresources.worldbank.org/INTECA/Resources/tradereport-front.pdf>). Geraadpleegd 6 februari 2006.

2.1.2 Russische handel in het kader van het GOS

De internationale handel van Rusland wordt vaak bestudeerd als deel van de economische regio tot de welke Rusland behoort, namelijk het GOS.¹ Figuren 2—1 en 2—2 tonen dat Rusland voor het grootste deel van de internationale handel van het GOS zorgt. Dit is in zekere mate logisch daar Rusland veruit het grootste land van het GOS is. Het percentage van de totale export van het GOS bedroeg in 2000 nog 72,4 % en zakte in 2004 tot 69,0 %. Daartegenover staat dat het deel van de totale import van het GOS waarvoor Rusland verantwoordelijk is steeg van 54,8 % in 2000 tot 56,0 % in 2004.

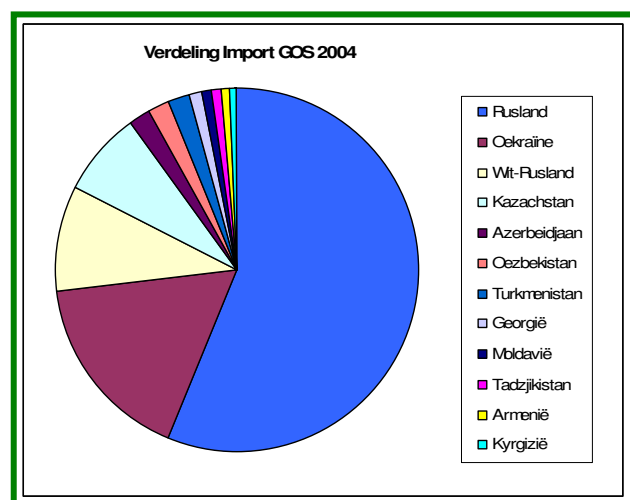
Grafiek 2—1 Verdeling van de totale export van het GOS in 2004

Op Grafiek 2—1 is te zien dat Rusland voor 69,0 % van de totale export van het GOS zorgde in 2004. De grootste exporteur wordt gevolgd door Oekraïne met 12,3 %. De overige 10 landen van het GOS zorgen voor “slechts” 18,7 %.

Bron: WTO, *International Trade Statistics 2005*, 2005, (http://www.wto.org/english/res_e/statistics_e/statistics_e.htm). Geraadpleegd 20 januari 2006.

Grafiek 2—2 Verdeling van de totale import van het GOS in 2004

Grafiek 2—2 Verdeling van de totale import van het GOS in 2004 geeft te kennen dat Rusland voor 56,0 % van alle import in het GOS zorgt. Rusland wordt gevolgd door Oekraïne met 16,9 % en de 10 overige lidstaten van het GOS zorgen samen “slechts” voor 27,1 % van de totale import.

Bron: WTO, *International Trade Statistics 2005*, 2005, (http://www.wto.org/english/res_e/statistics_e/statistics_e.htm). Geraadpleegd 20 januari 2006.

¹ Het GOS of Gemeenbest der Onafhankelijke Staten is ontstaan uit 11 vroegere Sovjet landen, zijnde Armenië, Azerbeidjaan, Georgië, Kazachstan, Kirgizië, Moldavië, Oekraïne, Oezbekistan, Rusland, Tadzjikistan en Wit-Rusland. Turkmenistan is sinds 2005 geen volwaardig lid meer. Bron: Encarta Encyclopedie, *Internet*, geraadpleegd 20 januari 2006, www.encycarta.com

2.1.3 De internationale handel van Rusland

De Tabel 2—2 en Tabel 2—3, op basis van gegevens van de WHO, geven de waarde van de export en de import van de Russische Federatie weer.

Rusland zorgt voor 2,0 % van alle export van handelsgoederen in de wereld (2004). Dit is zeer weinig gezien de grootte van het land. Als we de openheidsgraad (dit is het belang dat de export en de import heeft ten opzichte van het BBP) van Rusland bekijken, kan opgemerkt worden uit Tabel 2—1 dat Rusland een middelmatig open land is. Dit wil zeggen dat het belang van de handel relatief belangrijk is voor de economie.

Tabel 2—1 Openheidsgraad van bepaalde landen (2003)

Land	Openheidsgraad
China	33,1
Duitsland	33,9
EU-25	34,3
Nederland	60,1
VK	26,6
Rusland	24,57
VSA	11,7
Zuid-Korea	36,9

Bron: GEEROMS, H. Internationaal Handelsbeleid, 2005, p. 9 en WTO, World Trade Organization, (<http://www.wto.org>). Geraadpleegd 19 januari 2006

De **export** van Rusland vertegenwoordigt 25,6 % van het BNP. Eén vierde van alle toegevoegde waarde wordt dus uitgevoerd. Dit kan verklaard worden door de lage koers van de roebel ten opzichte van de dollar en de euro waarvoor het voor buitenlandse bedrijven interessant is goederen te importeren vanuit Rusland. Het percentage van het BNP dat geëxporteerd wordt, daalde van 34,8 % in 2002 tot 25,6 % in 2005 terwijl het BNP steeg.

De belangrijkste handelsregio's van Rusland zijn, op de eerste plaats, de Europese Unie (EU-25), het GOS en China. Hoewel de export naar de Verenigde Staten niet erg groot is, verdubbelde de waarde ervan tussen 2002 en 2004. Rusland staat met deze cijfers op de 14de plaats van meest uitvoerend land op de lijst van de Wereldhandelsorganisatie. 2,0 % van alle wereldexport komt uit de Russische Federatie en heeft een totale waarde van 183,5 miljard USD (cijfers 2004).¹

¹ IMF, Russian Federation: Statistical Appendix, Internet, 2005, p. 28, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05378.pdf>). Geraadpleegd 20 januari 2006 en WTO, International Trade Statistics 2005, 2005, (http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm). Geraadpleegd 20 januari 2006.

Tabel 2—2 Russische export per regio (2002 – 2004) in miljarden USD.

EXPORT	2002		2003		2004	
% wereldexport	1,66 %		1,79 %		2,00 %	
% van het BNP	34,8 %		31,7 %		25,6 %	
Totaal Russische export	107,30 USD	100 %	135,93 USD	100 %	183,45 USD	100 %
Noord-Amerika	6,65	6,20 %	8,70	6,40 %	12,27	6,69 %
VSA	6,43	6,00 %	8,18	6,02 %	10,66	5,81 %
Zuid- en Centraal Amerika	3,28	3,06 %	3,49	2,57 %	4,44	2,42 %
Europa	59,22	55,22 %	72,61	53,42 %	96,31	52,50 %
EU-25	48,12	44,87 %	59,76	43,92 %	79,26	43,21 %
Andere	11,10	10,35 %	12,86	9,46 %	17,05	9,29 %
GOS	16,38	15,27 %	21,36	15,71 %	30,20	14,26 %
Afrika	1,42	1,31 %	1,46	1,07 %	2,14	1,17 %
Midden-Oosten	3,31	3,09 %	3,89	2,86 %	4,59	2,50 %
Azië	16,99	15,84 %	21,08	15,51 %	27,81	15,16 %
Japan	2,95	2,75 %	3,81	2,80 %	5,13	2,80 %
Australië en Nieuw Zeeland	0,01	0,009 %	0,03	0,02 %	0,05	0,03 %
China	7,57	7,06 %	8,76	6,44 %	10,88	5,93 %

Bron: WTO, *International Trade Statistics 2005*, 2005, (http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm). Geraadpleegd 20 januari 2006. (cijfers inclusief Wit-Rusland)

Ook wat betreft de import moet er eenzelfde trend opgemerkt worden. Rusland zorgt voor ongeveer één procent van de wereldimport en is hiermee een eerder kleine speler op de internationale handelsmarkt.

De **import** van goederen is sterker toegenomen dan de export van goederen. De technologische achterstand, de betere kwaliteit van goederen uit het buitenland en de soms totale afwezigheid van bepaalde goederen zorgen ervoor dat veel goederen geïmporteerd moeten worden. Zowel lokale als internationale bedrijven die produceren in Rusland richten zich op de eerste plaats op de steeds rijker wordende Russische bevolking. Er wordt een stijging aan ingevoerde goederen van 53,63 % tussen 2000 en 2004 gemeten maar het percentage dat de import uitmaakt van het BNP daalde. Europa en meer bepaald de EU-25, is de belangrijkste importeur van Rusland, gevolgd door het GOS en dan door Azië. De Verenigde Staten importeren slechts tussen de 2 à 3 %. Rusland staat hiermee op de 24ste plaats op de ranking van de grootste importeurs opgesteld door de Wereldhandelsorganisatie met een percentage van 1,01 % en een waarde van 96,3 miljard USD aan import in 2004.¹ Op de eerste plaats staat de VSA (16,1 % van de totale wereldimport ter waarde van 1 525,50 miljard USD) en de meeste Europese landen.

¹ WTO, *International Trade Statistics 2005*, 2005, (http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm). Geraadpleegd 20 januari 2006.

Tabel 2—3 Russische import per regio (2002 – 2004) in miljard USD

IMPORT	2002		2003		2004	
% wereld-import % van het BNP	0,81 % 24,0 %		0,92 % 20,8 %		1,01 % 18,8 %	
Totaal Russische import	61,0 USD	100 %	76,1 USD	100 %	96,3 USD	100 %
Noord-Amerika	2,55	4,38 %	2,69	3,54 %	3,28	3,18 %
VSA	2,40	4,12 %	2,45	3,22 %	2,96	2,87 %
Zuid- en Centraal Amerika	2,17	3,73 %	2,62	3,44 %	3,10	3,01 %
Europa	34,23	58,80 %	44,14	58,03 %	59,94	58,17 %
EU-25	31,83	54,68 %	41,22	54,19 %	56,02	54,36 %
Andere	2,39	4,10 %	2,92	3,83 %	3,92	3,80 %
GOS	11,22	19,27 %	14,11	18,55 %	18,49	17,94 %
Afrika	0,36	0,62 %	0,43	0,57 %	0,55	0,53 %
Midden-Oosten	0,24	0,41 %	0,30	0,39 %	0,34	0,33 %
Azië	7,44	12,78 %	11,77	15,47 %	17,35	16,83 %
Japan	0,94	1,61 %	1,77	2,33 %	3,12	3,03 %
Australië en Nieuw Zeeland	0,13	0,22 %	0,15	0,20 %	0,20	0,19 %
China	3,52	6,05 %	6,03	7,93 %	9,10	8,83 %

Bron: WTO, *International Trade Statistics 2005*, 2005, (http://www.wto.org/english/res_e/statistics_e/statistics_e.htm).
Geraadpleegd 20 januari 2006. (cijfers inclusief Wit-Rusland)

De belangrijkste handelspartner van Rusland is de Europese Unie. Ook op niet economisch vlak zijn Rusland en de EU belangrijke partners. Dit wordt later verder uitgelegd.¹

De **handelsbalans** van de Russische Federatie wordt weergegeven in Tabel 2—4. In tegenstelling met de VSA, de EU-25 en Japan, nog steeds veruit de belangrijkste handelsmogendheden, heeft Rusland een positieve handelsbalans.

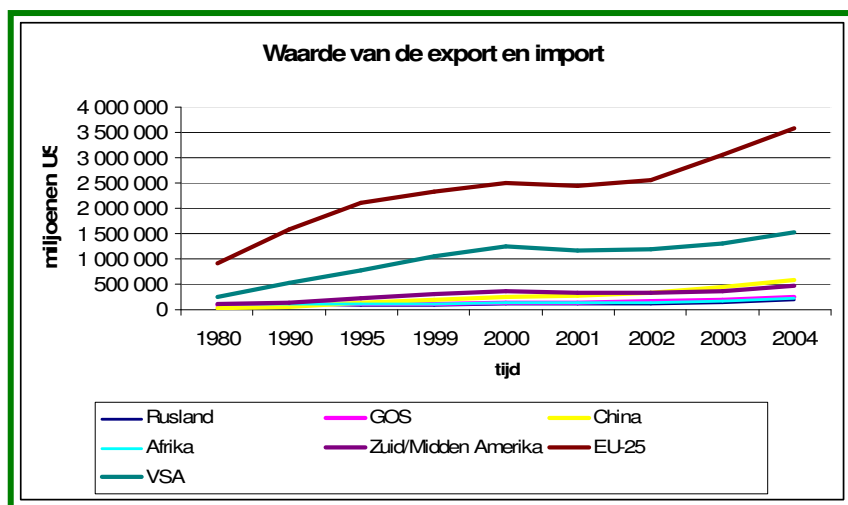
Tabel 2—4 Handelsbalans in miljarden USD (2000 – 2004)

	2000	2001	2002	2003	2004
Rusland	60,2	48,1	46,3	59,9	87,1
VSA	-980,8	-910,8	-925,4	-1 015,4	-1 207,2
EU-25	-122,8	-73,8	-29,1	-55,5	-76,8
Japan	-306,1	-280,5	-267,0	-307,0	-359,6

Bron: IMF, *Russian Federation: Statistical Appendix*, Internet, 2005, p. 28,
(<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05378.pdf>). Geraadpleegd 20 januari 2006.

¹ Cf. infra, paragraaf 2.3.1, p. 37.

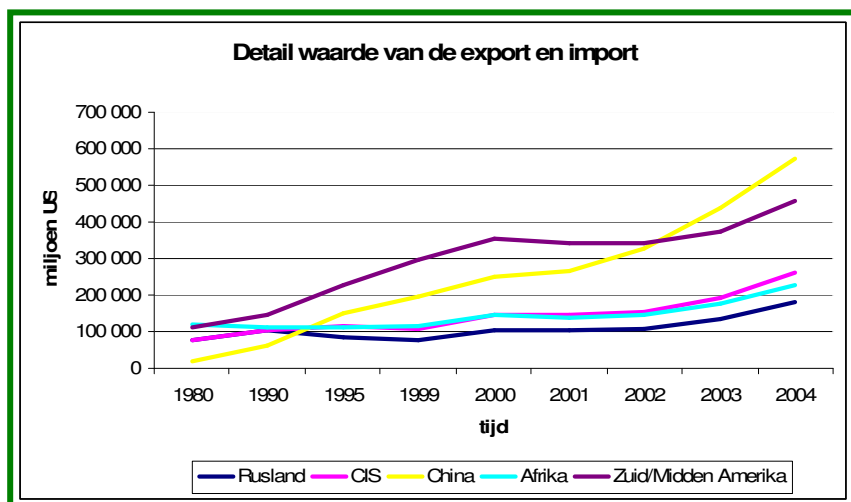
Grafiek 2—3 Vergelijking waarde export en import belangrijkste economieën

De waarde van de handel van Rusland wordt hier vergeleken met die van enkele belangrijke economieën. Hierbij valt op dat Rusland nog steeds geen belangrijke speler is op wereldniveau.

Bron: WTO, *International Trade Statistics 2005*, 2005, (http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm). Geraadpleegd 20 januari 2006.

Grafiek 2—4 Vergelijking waarde export en import belangrijkste economieën zonder EU-25 en VSA

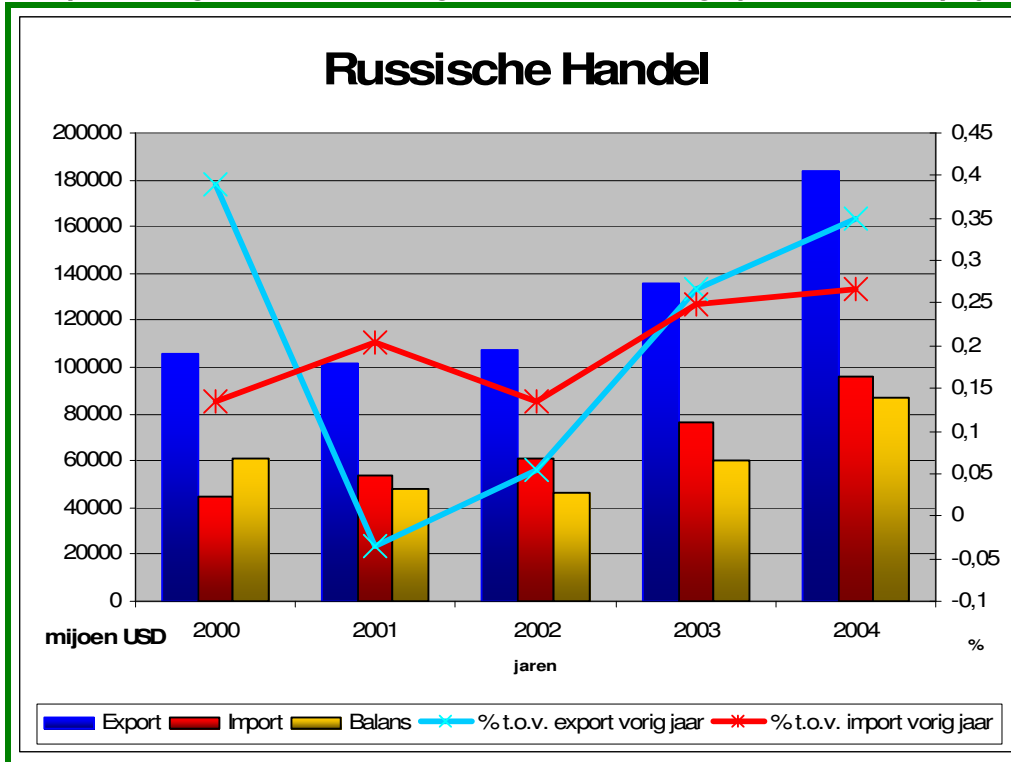
Grafiek 2—4 laat toe meer gedetailleerd te onderzoeken wat het belang van de handel van Rusland is. Rusland zorgt voor ongeveer evenveel handel als heel Afrika, maar opmerkelijk minder dan China, dat vooral de laatste jaren een sterke opmars kent.

Bron: WTO, *International Trade Statistics 2005*, 2005, (http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm). Geraadpleegd 20 januari 2006.

Op Grafiek 2—5 is een samenvatting van de Russische handel tussen 2000 en 2004 te zien. Zowel import als export stijgen, maar omdat de import sneller stijgt – omwille van de sterke binnenlandse vraag naar importgoederen – verkleint de handelsbalans van ongeveer 60 000 miljoen USD tot ongeveer 42 000 miljoen USD in 2002. Daarna is er terug een stijging te merken, mede dankzij de overname van de binnenlandse productie die de nood aan importgoederen wat beperkt en vooral de export stimuleert (cf. Hoofdstuk 1, paragraaf 1.3, p. 19).

Grafiek 2—5 De Russische Handel (2000 – 2004) in nominale cijfers (lopende prijzen) en in percentage als verschil in groei t.o.v. het vorige jaar (contante prijzen)

Bron: IMF, *Russian Federation: Statistical Appendix*, Internet, 2005, p. 28, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05378.pdf>). Geraadpleegd 20 januari 2006 en WTO, *International Trade Statistics 2005*, 2005, (http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm). Geraadpleegd 20 januari 2006.

2.2 Belangrijkste export- en importgoederen

Tabel 2—5 geeft de export per goed weer. Daar Rusland een geïndustrialiseerd land is met een grote natuurlijke rijkdom (cf. hoofdstuk 1, paragraaf 1.3.2, p. 23), bestaat de export voornamelijk uit industriële goederen en energie. Zo blijkt uit de onderstaande tabel dat gas, olie en olieproducten het grootste exportproduct van de Russische Federatie zijn. Hun aandeel in de totale export neemt nog jaarlijks toe, zowel in procent van de totale export maar zeker in waarde, dit laatste als gevolg van de sinds 2004 stijgende energieprijzen. Op de tweede plaats, met 16,8 % in 2004, voert Rusland vooral metalen uit.

Tabel 2—5 Export per goed tussen 2002 en 2004 (in miljoen USD en in % van de totale export)

	2002		2003		2004	
Totaal export	100 789 USD		126 054 USD		170 491 USD	
Voedsel, drank en landbouwproducten	2 177	2,2 %	2 690	2,1 %	2 479	1,5 %
Steen en erts	583	0,6 %	725	0,6 %	1 089	0,6 %
Gas producten	56 006	55,6 %	72 864	57,8 %	99 302	58,2 %
<i>Olie en Olie producten</i>	38 858	38,3 %	50 748	40,3 %	74 197	43,5 %
Ruw	27 445	27,2 %	36 833	29,2 %	55 088	32,3 %
Olieproduct.	11 140	11,1 %	13 916	11,0 %	19 109	11,2 %
<i>Gas</i>	15 359	15,2 %	19 312	15,3 %	20 916	12,3 %
<i>Steenkool</i>	1 151	1,1 %	1 722	1,4 %	2 755	1,6 %
<i>Andere</i>	912	0,9 %	1 082	0,9 %	1 434	0,8 %
Chemicaliën	6 781	6,7 %	8 393	6,7 %	10 873	6,4 %
Leder	187	0,2 %	233	0,2 %	251	0,1 %
Hout en papier	4 692	4,7 %	5 356	4,2 %	6 737	4,0 %
Textiel en kledij	654	0,6 %	671	0,5 %	697	0,4 %
Edelstenen en dure metalen	4 757	4,7 %	5 196	4,1 %	6 394	3,8 %
Metalen	14 347	14,2 %	17 441	13,8 %	28 598	16,8 %
Machines, uitrusting en instr.	9 179	9,1 %	10 777	8,5 %	12 267	7,2 %
Andere (incl. glas)	1 427	1,4 %	1 709	1,4 %	1 804	1,1 %

Bron: IMF, *Russian Federation: Statistical Appendix*, Internet, 2005, p. 30, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scri/2005/cr05378.pdf>). Geraadpleegd 25 januari 2006

Rusland voert voornamelijk machines in, voor bijna de helft van alle invoer in 2004, zoals blijkt uit Tabel 2—6. Daarna voor het voedsel, drank en landbouwproducten in (18,5 % in 2004) en als derde grootste invoerproduct moeten chemicaliën worden aangehaald (16,5 %). Opvallend is dat het percentage van voedsel en landbouwproducten ten opzichte van de totale import afneemt, maar de waarde ervan 23,26 % stijgt tussen 2002 en 2004 (meer dan de inflatie). Een andere opmerking moet gemaakt worden wat betreft de invoer van edelstenen. Dat men meer edelstenen, het symbool van luxegoederen bij uitstek, invoert, kan erop wijzen dat de welvaart in het land verbeterd.

Tabel 2—6 Import per goed tussen 2002 en 2004 (in miljoen USD en in % van de totale import)

	2002		2003		2004	
Totaal import	42 197 USD		52 467 USD		69 118 USD	
Voedsel, drank en landbouwproducten	9 832	23,3 %	11 312	21,6 %	12 812	18,5 %
Steen en erts	668	1,6 %	798	1,5 %	1 338	1,9 %
Gas producten	1 001	2,4 %	1 286	2,5 %	1 414	2,0 %
Chemicaliën	7 326	17,4 %	9 139	17,4 %	11 436	16,5 %
Leder	172	0,4 %	186	0,4 %	202	0,3 %
Hout en papier	1 761	4,2 %	2 219	4,2 %	2 631	3,8 %
Textiel en kledij	1 904	4,5 %	2 178	4,2 %	2 561	3,7 %
Edelstenen en dure metalen	40	0,1 %	69	0,1 %	173	0,3 %
Metalen	2 597	6,2 %	3 623	6,9 %	5 144	7,4 %
Machines, uitrusting en instr.	15 213	36,1 %	19 624	37,4 %	28 740	41,6 %
Andere (incl. glas)	1 683	4,0 %	2 034	3,9 %	2 666	3,9 %

Bron: IMF, *Russian Federation: Statistical Appendix*, Internet, 2005, p. 32, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05378.pdf>). Geraadpleegd 25 januari 2006

2.3 Belangrijkste handelspartners

2.3.1 De Europese Unie.

De belangrijkste handelspartner van de Russische Federatie is de Europese Unie. In deze paragraaf zal eerst de totale handel besproken worden, daarna zal de handel tussen Rusland en bepaalde lidstaten van de Europese Unie besproken worden en tenslotte worden de belangrijkste sectoren besproken.

De Russische Federatie en de Europese Unie hebben verschillende onderlinge samenwerkingsakkoorden. De eerste, *the Partnership and Cooperation Agreement (PCA)*, dateert van juni 1994 en ging op 1 januari 1997 van kracht. Een volgende belangrijke overeenkomst werd in mei 2003 afgesloten met de oprichting van vier *common spaces*.¹ Ten eerste zou er *The Common Economic Space* komen dat als doel heeft de economieën van de EU en van Rusland meer op elkaar af te stemmen en zo uiteindelijk tot een geïntegreerde markt te komen. In het kader van deze overeenkomst ratificeerde Rusland het Kyoto Protocol. Ten tweede zou er *The Common Space on Freedom, Security and Justice* worden opgericht. Het grote doel is de visa verplichtingen te vergemakkelijken en de grenzen gezamenlijk te bewaken en te controleren teneinde de corruptie bij de grensovergangen te verminderen. Ook het naleven van de mensenrechten, de strijd tegen het terrorisme, de illegale migratie en de internationale criminaliteit zouden hierdoor beter

¹ EC DELEGATION TO RUSSIA, *Overview of Relations*, (http://www.delrus.cec.eu.int/en/p_210.htm). Geraadpleegd 3 februari 2006.

kunnen aangepakt worden. Ten derde zou *The Common Space on External Security* de samenwerking wat betreft het buitenlandse beleid en veiligheidszaken moeten verbeteren. Internationale organisaties zoals de VN en de Europese Raad kunnen hierbij zeer belangrijk zijn. Ten vierde moet *The Common Space on Research, Education and Culture* de uitwisseling van wetenschappelijke, culturele en academische programma's promoten.

Het staat dus op zich dat Rusland en de Europese Unie niet enkel op vlak van de handel maar ook op sociaal, politiek en intellectueel vlak nauwe banen met elkaar hebben.

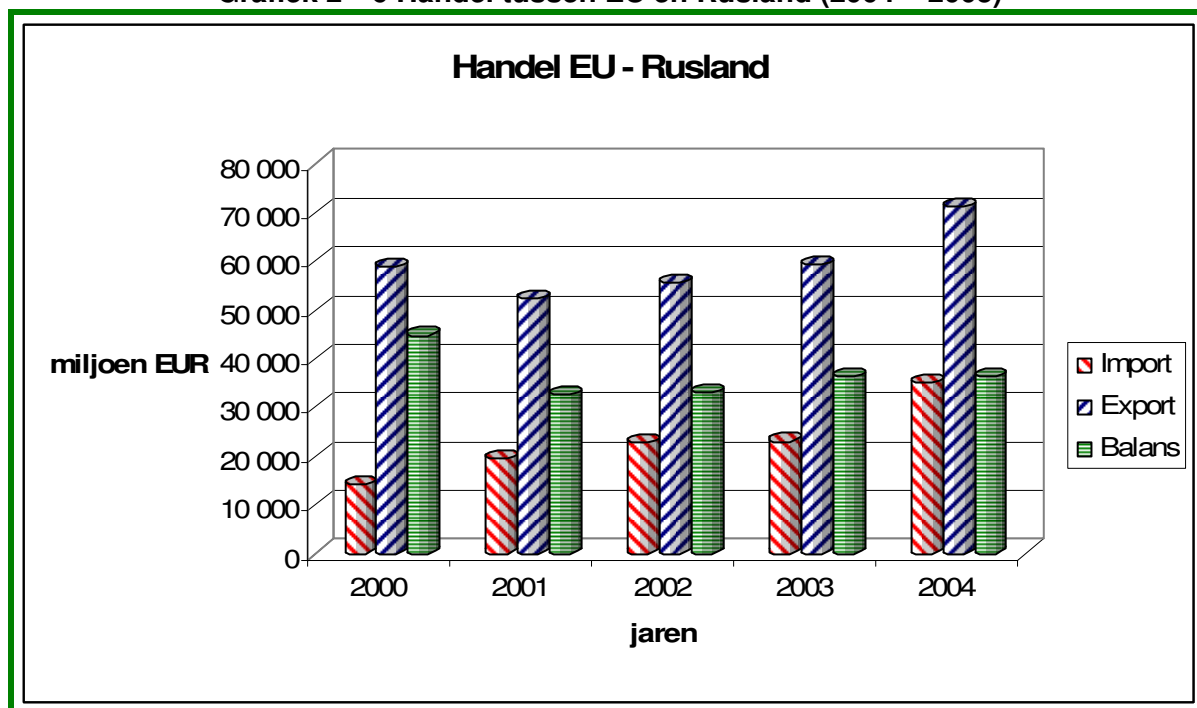
In de bestudeerde periode (2000–2004) is de handel tussen de EU en Rusland toegenomen, zo blijkt uit Tabel 2—7. Deze cijfers verschillen van deze uit Tabel 2—2 en Tabel 2—3 omdat hier de export en import van Wit-Rusland niet meegerekend wordt. Dat de waarde van de in- en uitvoer sterker stijgt dan het percentage ervan is grotendeels toe te wijten aan de inflatie.

Tabel 2—7 Handel tussen EU en Rusland (2004 – 2005) (nominale cijfers in miljoen euro)

Jaar	Import in Rusland	% jaarlijks	% totale import afkomstig uit EU-25	Export uit Rusland	% jaarlijks	% totale export daar naar EU-25 gaat	Balans
2000	14 335		39,14	59 055		53,07	44 720
2001	19 588	36,6	47,77	52 251	-11,5	56,88	32 663
2002	22 719	16	47,43	55 758	6,7	49,39	33 039
2003	22 986	1,2	46,09	59 325	6,4	51,37	36 342
2004	35 109	52,7	53,81	71 304	20,2	52,14	36 195

Bron: DG TRADE, *EU bilateral trade and trade with the world*, Internet, 17 juli 2005, p. 1-11, (<http://trade-info.cec.eu.int/doclib/html/113440.htm>). Geraadpleegd 21 januari 2006.

Grafiek 2—6 Handel tussen EU en Rusland (2004 – 2005)

Bron: DG TRADE, *EU bilateral trade and trade with the world*, Internet, 17 juli 2005, p. 1-11, (<http://trade-info.cec.eu.int/doclib/html/113440.htm>). Geraadpleegd 21 januari 2006.

Het is belangrijk deze grafiek te zien vanuit het oogpunt van de Russische staat en niet vanuit het standpunt van de Europese Unie. De export betekent hier de export van Rusland naar de EU en deze is veel hoger dan de import vanuit de Europese Unie. Rusland is de vierde belangrijkste handelspartner van de Europese Unie (na de VSA, China en Zwitserland) en langs de andere zijde is de Europese Unie de belangrijkste handelspartner van Rusland.¹

De uitbreiding van de Europese Unie met de nieuwe lidstaten heeft de handel met Rusland daarenboven op drie aspecten beïnvloed. Ten eerste zullen er minder importen uit de Russische Federatie komen daar de interne markt vergroot en gestimuleerd wordt door het wegvallen van de handelsbelemmeringen. Vervolgens zullen de marktprijzen in de EU veranderen ten gevolge van de nieuwe Europese lidstaten. De marktprijs van verschillende al dan niet alle goederen zal dalen (schaalvoordelen) en zal dit een negatieve invloed hebben op Russische uitvoerders. En ten laatste zal de EU integratie een grotere handel creëren door een toenemende vraag van Russische goederen en diensten.²

De belangrijkste exportproducten van Rusland naar de Europese Unie zijn energie (57 %), landbouw (4 %) en chemicaliën (4 %). De belangrijkste importproducten zijn machines (34 %), chemicaliën (13 %), landbouw (11 %), transportmaterialen (11 %) en textiel (6 %).³

¹ DG TRADE, *EU bilateral trade and trade with the world*, Internet, 17 juli 2005, p. 1-11, (<http://trade-info.cec.eu.int/doclib/html/113440.htm>). Geraadpleegd 21 januari 2006.

² SULAA, P., WIDRÉN, M., *Economic effects of free trade between the EU and Russia* (ETLA n° 969), Internet, 22 september 2005, p. 4, (<http://www.etla.fi/files/1270%5FDp969.pdf>). Geraadpleegd 31 januari 2006.

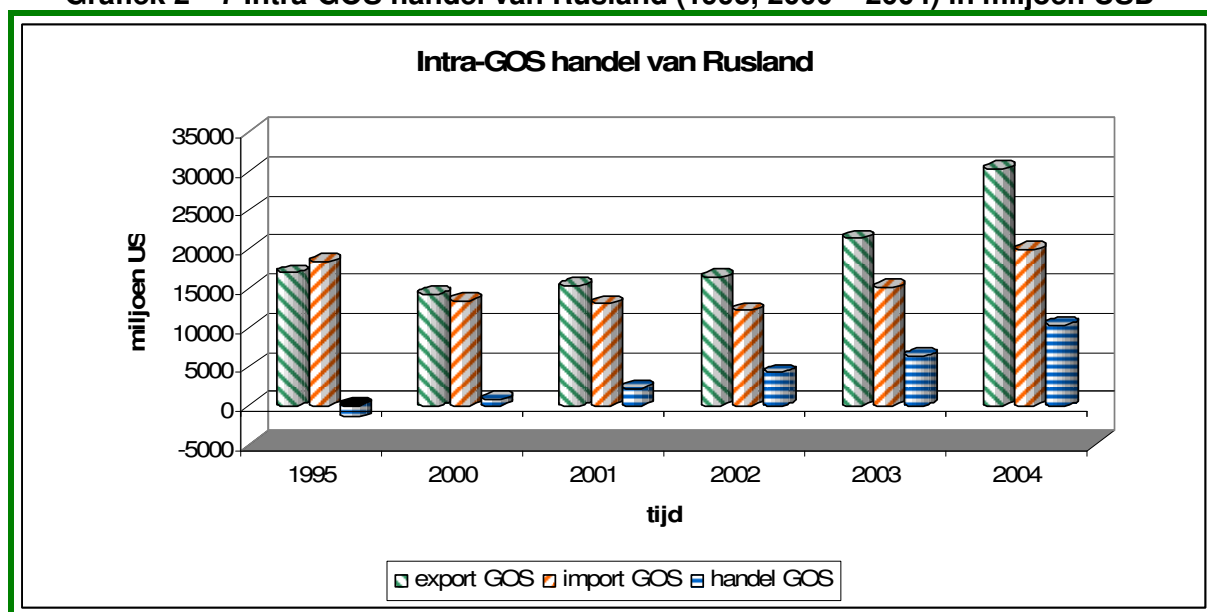
³ EUROSTAT, (<http://epp.eurostat.cec.eu.int/>). Geraadpleegd 31 januari 2006.

Volgens de Russische Nationale Dienst voor Statistiek, Goskomstat, zijn de belangrijkste Europese handelspartners van Rusland Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Italië.¹ Vooral Nederland (8,4 % in 2004) en Duitsland (7,3 % in 2004) zijn grote aankopers van Russische goederen. De meeste invoerproducten uit de Europese Unie komen uit Duitsland met in 2004 14 % van de totale invoer in Rusland.

2.3.2 Intra-GOS handel

De tweede belangrijkste handelspartner van Rusland is het GOS. Omdat Rusland zelf ook deel uitmaakt van het GOS, wordt dit intra-GOS handel genoemd. De hoofdreden dat de intra-GOS handel zo belangrijk is, is voor een deel politiek – het Gemeenbest der Onafhankelijke Staten vormde vroeger de USSR – en voor een deel economisch: het is een vrijhandelszone hoewel in praktijk er verschillende handelsbelemmeringen zijn. De meeste handel van Rusland binnen het GOS gaat naar Wit-Rusland en Oekraïne hoewel deze handel steeds minder belangrijk wordt in termen van percentage ten opzichte van het BNP.²

Grafiek 2—7 Intra-GOS handel van Rusland (1995, 2000 – 2004) in miljoen USD

Bron: CENTRAL BANK OF RUSSIA, Merchandise trade of the Russian Federation, (http://www.cbr.ru/eng/statistics/credit_statistics/print.asp?file=trade_e.htm). Geraadpleegd 2 februari 2006.

Op bovenstaande Grafiek 2—7 is duidelijk dat Rusland procentueel steeds méér uitvoert dan het invoert. De laatste jaren voert Rusland vooral gas uit naar het GOS. Rusland kende, zoals alle landen na het einde van de Sovjet Unie, een verschuiving van de export: in plaats

¹ FEDERAL STATE STATISTICS SERVICE, (<http://www.fsgs.ru/wps/portal/english>). Geraadpleegd 31 januari 2006.

² FREINKMAN, L., POLYAKOV, E., REVENKO, C., *Trade Performance and Regional Integration of the CIS Countries* (World Bank Working Paper No. 38), Internet, juni 2004, p. 18-25, (http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2004/08/17/000090341_20040817155733/Rendered/PDF/297910PAPER00182131589610.pdf). Geraadpleegd 02 mei 2006.

van industriële goederen, worden steeds meer natuurlijke rijkdommen zoals olie, gas en goud uitgevoerd.

2.3.3 De Verenigde Staten van Amerika

De VSA is een zeer kleine handelspartner van Rusland. Zoals blijkt uit Tabel 2—8 gebaseerd op cijfers van de Wereldhandelsorganisatie en het Internationaal Monetair Fonds. Er wordt qua waarde van de uitvoerproducten veel meer uitgevoerd dan ingevoerd uit de VSA. Anderzijds komt er procentueel gezien méér invoer uit de VSA dan er producten worden naar uitgevoerd. Dit wordt voornamelijk verklaard door de soort producten die worden verhandeld.

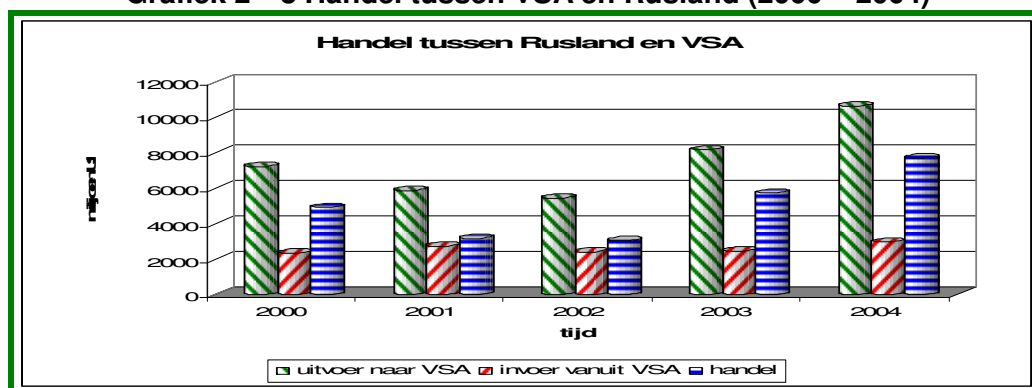
Tabel 2—8 Handel tussen VSA en Rusland (2000 – 2004) (nominale cijfers in miljoen USD)

	totale uitvoer	% totale uitvoer dat naar VSA gaat	totale invoer	% totale invoer dat uit VSA komt	handel
2000	105 565	4,40%	44 659	8,00%	60 906
2001	101 884	4,20%	53 764	7,80%	48 120
2002	107 301	3,70%	60 966	6,50%	46 335
2003	135 929	3,20%	76 070	5,20%	59 859
2004	183 452	3,60%	96 307	4,20%	87 145

Bron: WTO, *Annual Trade Statistics Report 2005*, Internet, 2005, p. 45-53, (http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2005_e/its2005_e.pdf). Geraadpleegd 4 februari 2006; *percentages op basis van IMF, Russian Federation: Statistical Appendix*, Internet, 2005, p. 29-31, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05378.pdf>). Geraadpleegd 04 februari 2006.

De stijging van de uitvoer naar de VSA vanaf 2002 is voornamelijk te danken aan een rechtstreekse uitvoer van olie naar de VSA. Tot 2001 kon Rusland niet rechtstreeks olie naar de VSA uitvoeren maar deed dit via Venezuela.¹

Grafiek 2—8 Handel tussen VSA en Rusland (2000 – 2004)

WTO, *Annual Trade Statistics Report 2005*, Internet, 2005, p. 45-53, (http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2005_e/its2005_e.pdf). Geraadpleegd 4 februari 2006

¹ KOLIANDRE, A., 'Oil trade strengthens US-Russian ties', Internet, *BBC News*, 08 juli 2002, (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/business/2116133.stm>). Geraadpleegd 02 mei 2006.

3 De Wereldhandelsorganisatie: functies, overeenkomsten en doelstellingen

---

In de twee vorige hoofdstukken werden de economie en handel van Rusland besproken; de twee volgende hoofdstukken zullen handelen over de problemen die Rusland kent bij de toetreding tot de WHO en de gevolgen bij een eventuele toetreding. Dit hoofdstuk zal kort de geschiedenis en de doelstellingen van Wereldhandelsorganisatie uitleggen alsook de toegangsvoorwaarden en voordelen om lid te worden.

3.1 Wat is de wereldhandelsorganisatie?

3.1.1 Geschiedenis¹

Tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog hielden de 45 lidstaten van de Verenigde Naties de *United Nations Monetary and Financial Conference*, beter bekend als de *Bretton Woods Conference*. Het doel van deze conferentie was de oprichting van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de *International Bank for Reconstruction and Development* (IBRD), beter bekend als de Wereldbank (WB). Enkele jaren later, meer bepaald in 1947, werd de *UN Conference on Trade and Employment* in Havana gehouden. Deze had als doel een derde internationale organisatie op te richten, de *International Trade Organization* (ITO). Het zou een organisatie worden met een ambitieus charter dat niet alleen regels in verband met handel zou opstellen en controleren, maar ook in verband met tewerkstelling, internationale investeringen, diensten, etc. Dat de oprichting van een internationale handelsorganisatie net na de Tweede Wereldoorlog gebeurde, is geen toeval. Vooral de Europese landen kenden toen een protectionistisch beleid om hun eigen economie weer op te bouwen. Dit kwam de Verenigde Staten slecht uit die daarom onderhandelingen startte die tot de oprichting van het ITO moeten leiden.

Tegelijkertijd onderhandelden 23 van de landen die ook over de ITO vergaderden over een andere kwestie zijnde een reeks van onderlinge tariefverlagingen en handelsregels. Deze onderhandelingen verliepen sneller dan de onderhandelingen over de ITO en werden besloten met een overeenkomst die op 30 juni 1948 getekend werd door alle 23 lidstaten. Deze overeenkomst was de *General Agreement on Tariffs and Trade* (GATT). Ook de onderhandelingen over de ITO liepen ten einde en het ITO Charter werd door alle landen aanvaard, maar echter niet door iedereen geratificeerd. Toen het Amerikaanse parlement in 1950 het ITO Charter niet wou ratificeren, werd het volledig nutteloos en “dood” verklaard. Tot de oprichting van de WHO op 1 januari 1995 was het GATT dus het enige instrument om

---

¹ Deze paragraaf is vrij gebaseerd op: WTO, *Understanding the WTO*, Internet, derde editie, oktober 2005, p. 15-19, (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf). Geraadpleegd 13 februari 2006.

de handel tussen de verschillende staten te regelen en te besturen. Het is belangrijk op te merken dat het GATT geen organisatie is waarvan landen lid zijn (zoals de meeste internationale organisaties, cf. IMF, VN, OECD, ...) maar wel een contract met “contracting parties”.¹

Tot de jaren '60 was het enige doel van de verschillende vergaderingen onder het wakende oog van de GATT de importtarieven tussen de verschillende lidstaten te verlagen. Slechts met de *Kennedy Round* (1964–1967) gingen de vergaderingen over méér dan alleen tariefverlagingen, zoals maatregelen betreffende anti-dumping² of het regelen van internationale handel van diensten, intellectuele eigendomsrechten, landbouw, oplossen van handelsgeschillen, etc.

Midden jaren '80 werd het duidelijk dat de regels van 1947 van de GATT niet langer overeenkwamen met de werkelijkheid: de handel was meer uitgebreid en complexer geworden. De globalisatie van de wereld, de handel in diensten, de internationale investeringen en dergelijke waren niet voorzien in de oorspronkelijke overeenkomst. Er moesten nieuwe multilaterale overeenkomsten komen om handel meer globaal en gestroomlijnd te laten verlopen. Daarenboven was er veel opmaak om het feit dat de GATT geen institutie was en dus haar afspraken niet kon afdwingen. De Uruguay handelsronden (1986–1994) waren het gevolg hiervan en leidden uiteindelijk tot de oprichting van de Wereldhandelsorganisatie, inclusief een instelling tot beslechting van handelsgeschillen.

3.1.2 Functies van de Wereldhandelsorganisatie³

Kader 3—1 Functies van de Wereldhandelsorganisatie

- Behandelen WHO overeenkomsten
- Forum voor handelsonderhandelingen
- Handelsgeschillen oplossen
- Nationale handelspolitiek observeren
- Technische hulp en opleiding voor ontwikkelingslanden
- Samenwerking met andere internationale organisaties

Bron: Understanding WTO, Understanding the WTO, Internet, derde editie, oktober 2005, p. 1, http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf. Geraadpleegd 14 februari 2006.

¹ KERREMANS, B., CUYVERS, L., Internationale Economische Organisaties, 1997, pagina 10.

² Onder “dumping” wordt verstaan het op een buitenlandse markt verkopen van goederen en diensten aan een lagere prijs dan op de thuismarkt. *Bron definitie*: BERLAGE, L., DECOSTER A., Inleiding tot de Economie, 2000, p. 244.

³ WTO, The WTO in brief, Internet, april 2005, p. 1-8, (http://www.wto.org/english/res_e/download_e/inbr_e.pdf). Geraadpleegd 12 februari 2006 en

Cf. art. III Marrachech Agreement Establishing the World Trade Organisation

3.1.2.1 Behandelen WHO overeenkomsten en forum voor handelsonderhandelingen¹

De WHO bestaat voornamelijk uit internationale overeenkomsten. Er zijn drie overeenkomsten die aan de basis liggen van de WHO: “the General Agreement on Tariffs and Trade” (GATT); “the General Agreement on Trade in Services” (GATS) en “the Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights” (TRIPS). Deze drie overeenkomsten omvatten alle soorten van handel die door de WHO behandeld worden.

In elk van deze overeenkomsten zijn vijf fundamentele principes terug te vinden aan de welke internationale handel zou moeten voldoen.

1. Ten eerste zou er bij handel geen enkele vorm van **discriminatie** mogen zijn. Dit uit zich op twee vlakken. Enerzijds mogen landen de eigen markt, met lokaal geproduceerde goederen, niet voortrekken op de geïmporteerde goederen door belastingsvoordelen, subsidies, etc.² Anderzijds mag er ook geen discriminatie zijn ten opzichte van verschillende buitenlanden. Hiervoor vond de WHO het “*most-favoured-nation*” (MFN) principe uit. Dit wil zeggen dat als een land aan een ander land verminderde tarieven toekent voor de invoering van een bepaald goed, het land aan alle handelspartners die lid zijn van de WHO dit verminderde tarief moet toestaan. Zo krijgt staat ieder land op gelijke voet.³
2. Een tweede principe van de WHO is dat handel door middel van onderhandelingen langzaam maar zeker vrijer moet kunnen door het **afbouwen van handelsbarrières** waaronder voornamelijk importtarieven en –quota’s vallen.⁴ Hier worden de onderhandelingen onder het GATT verder gezet.
3. Een derde fundamenteel principe is dat handel **voorspelbaar** moet zijn. “Als stabiliteit en voorspelbaarheid gegarandeerd zijn, zullen de investeringen gestimuleerd worden en banen gecreëerd [...]” aldus de WHO.⁵
4. Ten vierde moet **eerlijke concurrentie** gepromoot worden. Zo blijven enkel de meest competitieve bedrijven over wat zowel de economie als de welvaart ten goede zal komen. Concurrentie mag niet worden beknot door subsidies of dumping.
5. Ten laatste moet ook **ontwikkeling en economische hervormingen** aangemoedigd worden. Daarom moeten de ontwikkelingslanden dezelfde regels toepassen als ontwikkelde landen maar krijgen ze meer tijd om aan de voorwaarden te voldoen.

¹ Cf. art. III:1 en III:2 Marrakech Agreement Establishing the World Trade Organization.

² Cf. Art. III:1 GATT: “The contracting parties recognize that internal taxes and other internal charges, and laws, regulations and requirements affecting the internal sale, offering for sale, purchase, transportation, distribution or use of products, and internal quantitative regulations requiring the mixture, processing or use of products in specified amounts or proportions, should not be applied to imported or domestic products so as to afford protection to domestic production.”

³ Cf. Art. I:1 GATT: “[...]any advantage, favour, privilege or immunity granted by any contracting party to any product originating in or destined for any other country shall be accorded immediately and unconditionally to the like product originating in or destined for the territories of all other contracting parties.”

⁴ Cf. Art XI:1 GATT: “No prohibitions or restrictions other than duties, taxes or other charges, whether made effective through quotas, import or export licences or other measures, shall be instituted or maintained by any contracting party on the importation of any product of the territory of any other contracting party or on the exportation or sale for export of any product destined for the territory of any other contracting party.”

⁵ WTO, *Understanding the WTO*, Internet, derde editie, oktober 2005, p. 11, (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf). Geraadpleegd 14 februari 2006.

3.1.2.2 *Handelsgeschillen oplossen en nationale handelspolitiek observeren*¹

De WHO stelt niet alleen regels op wat betreft de internationale handel, maar ze heeft ook de macht om sancties op te leggen in geval van een overtreding. In geval van een geschil, bijvoorbeeld omdat een land handelsafspraken niet volgt of niet aan bepaalde verplichtingen voldoet, wordt dit opgelost binnen een strikt tijdsinterval door een panel van permanente leden van de WHO. Het orgaan binnen de WHO dat zich hiermee bezighoudt is het *Dispute Settlement Body* (DSB). De werking van de DSB wordt vastgelegd in Annex 2 van de Uruguay Ronde Overeenkomst: *Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes*.

In een eerste stadium (maximum 60 dagen) moeten de leden tussen de welke het geschil zich afspeelt het onderling proberen op te lossen, eventueel met de hulp van de directeur-generaal als tussenpersoon. Wanneer dit niet lukt, zal een panel worden opgesteld (binnen de 45 dagen), zich verdiepen in de kwestie en een uitspraak doen (normaal binnen de zes maanden). Elk van de partijen kan na de uitspraak van het panel éénmaal in beroep gaan, maar enkel op basis van een interpretatie van de wetgeving. Het beroep wordt gedaan voor een panel van drie leden die binnen de 60 à 90 dagen een definitieve uitspraak doet.

Eenmaal een beslissing gevallen is, moet de “verliezer” zijn handelspolitiek in orde stellen met de eisen van de DSB en krijgt 30 dagen de tijd zijn intenties aan de WHO mee te delen. Indien de handelspraktijken van de “verliezer” niet binnen een “redelijke termijn”² aangepast zijn, kan de DSB sancties opleggen, met name de tegenpartij van het veroordeelde land het recht geven bepaalde invoerheffingen op te leggen op de producten van het veroordeelde land. Deze sancties moeten, in principe, betrekking hebben op dezelfde sector als het geschil. Stel, louter ter voorbeeld, dat de EU in een geschil met de VSA omtrent de protectie van de landbouwmarkt door de WHO veroordeeld wordt, mag de VSA invoerheffingen op Europese landbouwproducten opleggen. Na een tweede “redelijke” termijn zal de DSB het probleem revalueren en nakijken of de opgelegde sancties opgeheven kunnen worden.³

De Wereldhandelsorganisatie bekijkt ook systematisch de handelspolitiek van elk land met als doel de transparantie te vergroten en een groter inzicht te krijgen en de impact te kunnen voorspellen. Het is de *Trade Policy Review Body* (TPRB) dat zich hiermee bezighoudt. De mate waarin een land gecontroleerd wordt, hangt samen met het percentage van de wereldhandel waarvoor het verantwoordelijk is. De TPRB wordt beschreven in Annex 3 van de Uruguay Ronde Overeenkomst: *Trade Policy Review Mechanism*.

---

¹ Deze paragraaf is gebaseerd op: WTO, *Understanding the WTO*, Internet, derde editie, oktober 2005, p. 55-61, (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf). Geraadpleegd 14 februari 2006.
en cf. art. III:3 en III:4 Marrachech Agreement Establishing the World Trade Organization.

² Uruguay Round Agreement, *Annex 2: Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes*, artikel 21, punt 3.

³ Cf. bijlage 2, p. B.7 voor meer informatie over het tijdschema en de werkwijze voor het oplossen van handelsgeschillen door het DSB van de WHO.

3.1.2.3 Technische hulp en opleiding voor ontwikkelingslanden¹

Daar twee derden van de leden van de WHO ontwikkelingslanden zijn, wil de WHO speciale aandacht besteden aan die landen die de meeste aandacht nodig hebben. Ze doet dat op drie manieren. Ten eerste wordt er in de overeenkomsten van de WHO speciale toegevingen gedaan aan ontwikkelingslanden, zoals extra tijd om aan bepaalde verplichtingen te voldoen. Ten tweede is er binnen de WHO een Commissie voor Handel en Ontwikkeling (*Committee on Trade and Development*) dat zich specialiseert in specifieke topics zoals handel, schulden en technologie. Ten laatste biedt het secretariaat van de WHO technische assistentie in de vorm van verschillende soort training voor ontwikkelingslanden. Speciale aandacht gaat naar minst ontwikkelde landen. In alle WHO documenten staat te lezen dat zij genieten van “de grootst mogelijke flexibiliteit en dat rijkere leden een grotere moeite moeten doen om de handelsbelemmeringen op de import uit de minst ontwikkelde landen af te bouwen.”²

3.1.2.4 Samenwerking met andere internationale organisaties

In artikel III:5 van de *Marakech Agreement Establishing the World Trade Organization* staat dat “met als doel een grotere coherentie in het maken van globale economische regels, de WHO zal samenwerken, daar waar het geschikt is, met het Internationaal Monetair Fonds en met de Internationale Bank voor Reconstructie en Ontwikkeling en hun aangesloten bureau's.” Speciaal om de handel in de minst ontwikkelde landen te bevorderen, is de WHO ook lid van het *Integrated Framework for Least Developed Countries* (IF) samen met het IMF, UNCTAD, ITC (*International Trade Centre*), UNDP en de Wereldbank. Deze organisatie heeft als doel de minst ontwikkelde landen meer handel te drijven om zo een breder aanbod van goederen en diensten, technologieën en kennis op de markt te brengen. Dit stimuleert de innovatie en zin voor ondernemen hetgeen de economie ten goede komt. De WHO, ITC en UNCTAD zijn ook samen lid van de *Joint Integrated Technical Assistance Programme* (JITAP), een programma dat vooral technische assistentie verleent aan minder ontwikkelde landen.

3.1.3 Structuur van de wereldhandelsorganisatie³

De structuur van de WHO bestaat uit vier niveau's. Het hoogste niveau, waar beslissingen over alles kan worden gemaakt, is de Ministeriële Conferentie die minstens om de twee jaar plaatsvindt. Op het tweede hoogste niveau is er de Algemene Raad (*General Council*). Deze bestaat uit ambassadeurs uit elk van de lidstaten van de WHO en staat in voor de dagelijkse

¹ Deze paragraaf is gebaseerd op: WTO, *Understanding the WTO*, Internet, derde editie, oktober 2005, p. 93-99, (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf). Geraadpleegd 15 februari 2006.

² WTO, *Understanding the WTO*, Internet, derde editie, oktober 2005, p. 94, (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf). Geraadpleegd 15 februari 2006.

³ Deze paragraaf is gebaseerd op: WTO, *Understanding the WTO*, Internet, derde editie, oktober 2005, p. 101-112, (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf). Geraadpleegd 15 februari 2006.

beslissingen die genomen moeten worden door de WHO; ze zorgen eigenlijk voor plaatsvervangers voor de ministers. Verder is er ook nog het orgaan dat zich bezighoudt met het schikken van handelsgeschillen (*Dispute Settlement Body – DSB*) en het orgaan dat de nationale handelspolitiek van elk van de lidstaten bestudeert en nakijkt (*Trade Policy Review Body – TPRB*). Daar elk van de lidstaten één ambassadeur (maar meerdere medewerkers) heeft bij de WHO, bestaan zowel de Algemene Raad, de DSB en de TPRB uit dezelfde personen die steeds een andere functie hebben.

Op het derde niveau zijn er nog drie Raden die elk rapporteren aan de Algemene Raad. Het gaat hier over de Raad voor Handel in Goederen (*Council for Trade in Goods of Goods Council*); de Raad voor Handel in Diensten (*Council for Trade in Services of Services Council*) en de Raad voor Handelsgerelateerde Aspecten van Internationale Eigendomsrechten (*Council for Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights of TRIPS Council*). Buiten deze drie Raden zijn er nog zes Commissies die zich bezig houden met kleinere aspecten van de handel, waaronder ontwikkeling, het milieu, regionale handel, etc.

Het vierde niveau bestaat uit verschillende Commissies die onder de *Goods Council* of *Services Council* vallen en bepaalde aspecten van deze handel bespreken.

Een besluit wordt altijd gemaakt bij consensus. Slechts bij uitzondering wordt er gestemd en dit op basis van het principe dat één land één stem heeft.¹ Een voorstel wordt aanvaard als minstens twee derde van de landen akkoord gaat.² Een belangrijke opmerking dient gemaakt te worden bij het begrip “consensus”. De WHO verstaat onder “een voorstel met consensus aanvaarden” dat geen enkel land het voorstel *niet* aanvaardt³.

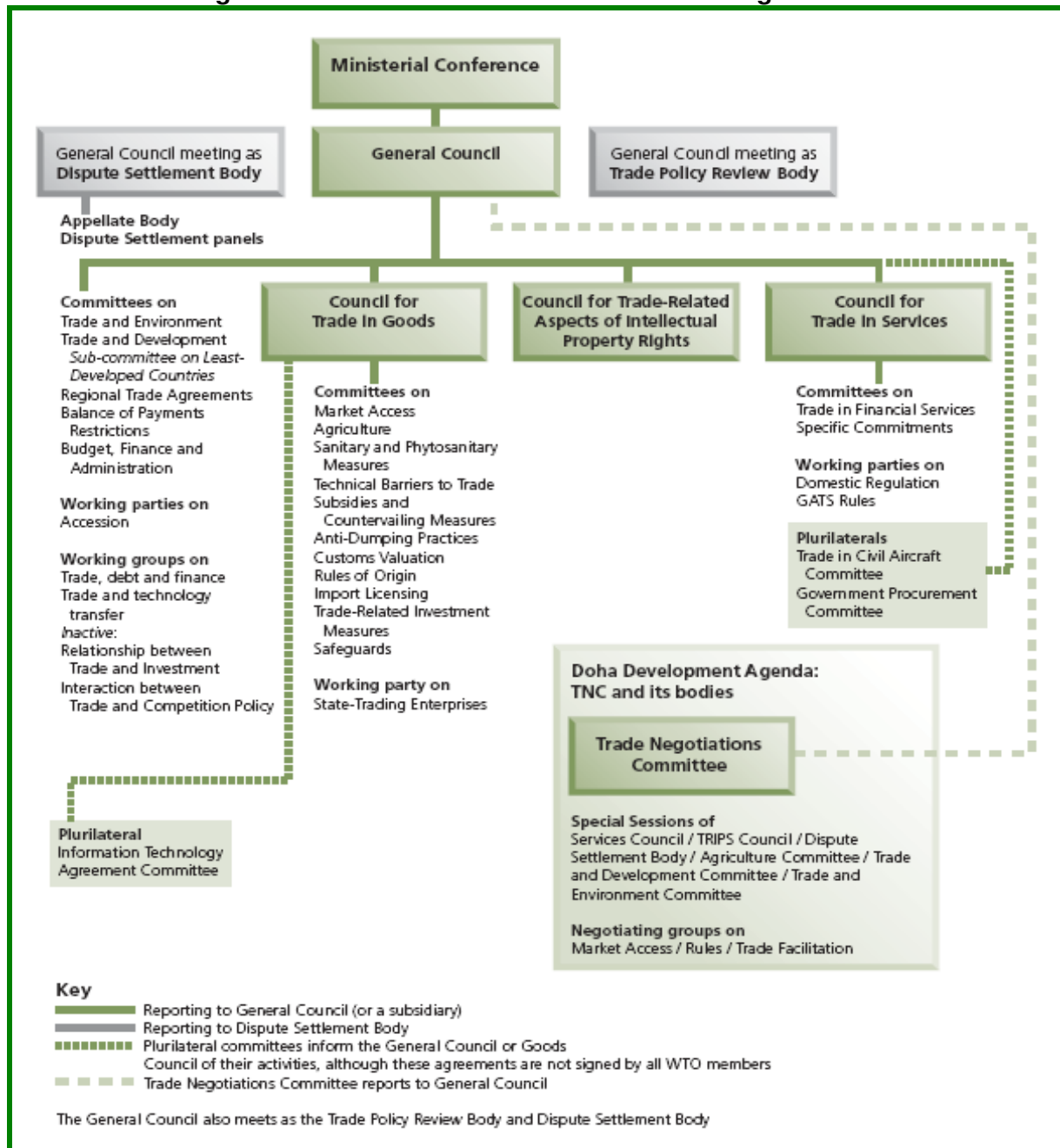
---

¹ Cf. art IX:1 Marrakech Agreement Establishing the WTO. “The WTO shall continue the practice of decision-making by consensus followed under GATT 1947(1). Except as otherwise provided, where a decision cannot be arrived at by consensus, the matter at issue shall be decided by voting.”

² Cf. art IX:3 Marrakech Agreement Establishing the WTO. Een drie vierde meerderheid is echter verplicht bij de interpretatie van handelsakkoorden en het tenietdoen van een verplichting van een staat ontstaan door een multilateraal akkoord. Bron: WTO, *Understanding the WTO*, Internet, derde editie, oktober 2005, p. 102, (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf). Geraadpleegd 15 februari 2006.

³ FOOTER, M.E., *An institutional and normative analysis of the WTO*, 2005, p.138.

Figuur 3—1 Structuur van de Wereldhandelsorganisatie

Bron: WTO, [Understanding the WTO](http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf), Internet, derde editie, oktober 2005, p. 103, (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf). Geraadpleegd 15 februari 2006.

3.2 Toegangsvoorwaarden

Op 11 december 2005, wanneer met Saudi Arabië de laatste uitbreiding van de WHO plaatsvond, waren er 149 leden en 32 *Observer Governments*. Naast *Observer Governments* zijn er ook *Observer Institutions*, waaronder de VN, het IMF, de Wereldbank, UNCTAD, WIPO, OECD, etc.

De toetredingsprocedure bestaat uit vier stappen¹ en wordt vastgelegd in artikel XII van de Marrakech Overeenkomst houdende de oprichting van de WHO.² Ten eerste moet de regering van het land dat wil toetreden alle aspecten van de handel en de economische politiek schetsen. Dit dossier zal worden nagekeken en bestudeerd door een toegangscommissie open tot alle landen van de WHO.

Daarna volgt een zeer moeilijke ronde van bilaterale onderhandelingen. De *observer* moet met elk van de lidstaten van de WHO onderhandelen over de onderlinge handel. De verschillende lidstaten van de WHO hebben elk hun eigen bilaterale handelsinteresses betreffende tarieven, markten, quota's, etc. Vooraleer een multilateraal akkoord gemaakt kan worden, moeten er bilaterale afspraken zijn.

In een derde ronde worden de voorwaarde tot lidmaatschap opgesteld en een agenda met deadlines wanneer welke voorwaarde volbracht moet zijn. Deze voorwaarde is bijvoorbeeld het afzwakken van subsidies, het herstructureren van financiële instellingen, een transparanter beleid, etc.

Ten laatste wordt er een beslissing genomen op de Ministeriële Conferentie of de Algemene Vergadering. Hier wordt gestemd over een pakket dat het dossier, de voorwaarden en de agenda met deadlines bevat. Indien het pakket met drie vierde van de stemmen aanvaard wordt, kan de *observer* zijn lidmaatschap tekenen. In de meeste gevallen moet het akkoord nog geratificeerd worden door het nationale parlement vooraleer het lidmaatschap volledig is.

3.3 Belangrijkste handelsronden

Kader 3—2 Handelsronden onder het GATT en van de WTO

- Genève (1947)
- Annecy (1949)
- Torquay (1951)
- Genève (1956)
- Dillon Ronde (1960 – 1961)
- Kennedy Ronde (1964 – 1967)
- Tokyo Ronde (1973 – 1979)
- Uruguay Ronde (1986 – 1994)
- Doha Ronde (2001 – 2006?)

Bron: WTO, [Understanding the WTO](http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf), Internet, derde editie, oktober 2005, p. 16, (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf). Geraadpleegd 16 februari 2006.

¹ Vrij gebaseerd op: WTO, [Understanding the WTO](http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf), Internet, derde editie, oktober 2005, p. 105, (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf). Geraadpleegd 16 februari 2006.

² Cf. Art. XII Marrakech Agreement Establishing the WTO: “1. Any State or separate customs territory possessing full autonomy in the conduct of its external commercial relations and of the other matters provided for in this Agreement and the Multilateral Trade Agreements may accede to this Agreement, on terms to be agreed between it and the WTO. Such accession shall apply to this Agreement and the Multilateral Trade Agreements annexed thereto. 2. Decisions on accession shall be taken by the Ministerial Conference. The Ministerial Conference shall approve the agreement on the terms of accession by a two-thirds majority of the Members of the WTO. 3. Accession to a Plurilateral Trade Agreement shall be governed by the provisions of that Agreement.”

3.3.1 Handelsronden vóór de Uruguay Ronde¹

De zeven handelsronden voor de Uruguay Ronde kunnen onderverdeeld worden in twee periodes. Ten eerste is er de periode vóór de Kennedy Ronde (1967 – 1967). “Deze handelsronden hadden vrijwel uitsluitend betrekking op de afbouw van de douanetarieven en werden gekenmerkt door hun bilateraal karakter.”² Dit bilateraal karakter was het gevolg van twee elementen: de toepassing van de selectieve product-per-product onderhandelingstechniek enerzijds – wat wil zeggen dat men door middel van bilaterale onderhandelingen per product tot concessies wou komen – en de regel van de voornaamste aanbieder anderzijds. Met dit laatste wordt bedoeld dat het verzoeken tot verlaging van bepaalde douanetarieven enkel door het voornaamste exportland van het betrokken product konden worden gedaan, dit in de veronderstelling dat dit land méér bereid zou zijn om in ruil concessies te geven dan de andere landen.

Tijdens de tweede periode, vanaf de Kennedy Ronde, werden de onderhandelingen omtrent de algemene vermindering van de invoertarieven zeer bemoeilijkt doordat ze zeer uiteenlopend waren in de verschillende landen. In de Kennedy Ronde werd beslist meer per sector te werken in plaats van per product. Een akkoord werd bereikt voor de industrie sector maar de Kennedy Ronde was een mislukking op het vlak van landbouw en chemische producten. Tijdens deze en volgende Ronden werden ook steeds meer niet-tarifaire maatregelen afgebouwd. Wanneer overheden de invoertarieven zagen verminderen, zetten ze aan met nieuwe manieren om hun eigen economie te stimuleren door ze beschermen, zoals belastingsvoordelen voor lokale bedrijven, dumping, overheidsaankopen, technische handelsbelemmeringen, etc. Het was vooral de Tokyo Ronde die een reeks maatregelen bracht om deze nieuwe vorm van protectionisme af te schaffen en daarmee als de tot nu toe tweede belangrijkste Ronde beschouwd wordt – na de Uruguay Ronde.

3.3.2 De Uruguay Ronde (1986 – 1994)³

Tussen 15 en 20 september 1986 werd in *Punta del Este* (Uruguay) een “Speciale Zitting van de Contracterende partijen” georganiseerd. Hier werden enkel de agenda besproken met punten die aangehaald moest worden tijdens de volgende Handelsronde. Het besluit is op te delen in twee delen. Een eerste deel heeft betrekking de handel in goederen. Het bevat de objectieven en de principes van de onderhandelingen en tevens wanneer ze zullen plaatshebben. Een tweede deel heeft betrekking op de handel in diensten. Er werd overeengekomen dat deze onderhandelingen niet zullen plaatshebben in het kader van het GATT, maar haar principes en procedures wel van toepassing zullen zijn. De onderhandelingen zouden in vier jaar voltooid moeten zijn.

¹ CUYVERS, L., KERREMANS, B., Internationale Economische Organisaties, 1997, p. 127-135.

² *ibid*, p.130.

³ Deze paragraaf is gebaseerd op: CUYVERS, L., KERREMANS, B., Internationale Economische Organisaties, 1997, p. 135-43.

De uitkomst van de Uruguay Handelsronde is echter helemaal verschillend van wat gepland werd. Het akkoord bestaat uit vier grote delen. Het eerste deel heeft betrekking op de institutionele structuur van de WHO, haar doelstellingen en haar relatie met andere internationale organisaties. Het tweede deel heeft betrekking op de GATT. Dit wordt licht gewijzigd en in een nieuwe vorm gegoten onder de naam GATT 1994. Bij dit deel horen ook de akkoorden die tijdens deze verschillende GATT ronden werden gesloten en die op een aantal punten zijn aangepast en uitgebreid. Belangrijk is op te merken dat daar waar de GATT ronden de contracterende partners elk afzonderlijk konden beslissen of ze het akkoord aanvaardden of niet, dit niet meer zal kunnen bij de WHO. Het derde deel van het Uruguay akkoord heeft betrekking tot de handel in diensten (GATS; cf. supra). Het vierde deel vormt het akkoord van de met handel gerelateerde intellectuele eigendomsrechten (TRIPS; cf. supra). Naast deze vier delen bevat het Uruguay akkoord ook nog een akkoord dat de werking van twee mechanismen beschrijft die de naleving van de regels uit de vier delen moet controleren. Het gaat hier om de DSB en de TPRB (cf. supra).

3.3.3 De Doha Rond (2001 – 2006?)¹

Voluit genaamd de *Doha Development Round* startte op de Vierde Ministeriële Conferentie in november 2001 te Doha (Qatar). Er werd beslist een nieuwe ronde van onderhandelingen te starten en zich nu niet slechts op het verlagen van de handelsbarrières te verdiepen maar ook op de implementatie van al gemaakte akkoorden. Er werden onderhandelingsgroepen opgesteld onder leiding van de Onderhandelingscommissie voor Handel en er werd beslist wat besproken zou worden tijdens deze negende Handelsronde.

In september 2003 kwamen de ministers samen in de Vijfde Ministeriële Conferentie te Cancún (Mexico). Wat bedoeld was als een tussentijdse evaluatie en het bespreken hoe de onderhandelingen verder moesten verlopen, werd een totale mislukking. Onenigheden over de landbouw, en dan vooral tussen de VSA en de EU, zorgden voor spanningen en de onderhandelingen lagen een jaar praktisch helemaal stil. Mede door deze extra problemen werd de vooropgestelde deadline van 1 januari 2005 niet gehaald.

Tijdens de Zesde Ministeriële Conferentie in Hong Kong (13 – 18 december 2005) werd een nieuwe agenda voorgesteld waar alle punten, het grootste knelpunt – landbouw – inclusief, zouden besproken en opgelost zijn tegen eind 2006.

Buiten de implementatie van de vroeger gemaakte akkoorden en de landbouwproblematiek, moet men op de Doha Ronde ook de handel in diensten en TRIPS verder uitwerken maar ook tot nieuwe akkoorden komen voor wat betreft de relatie tussen handel en investeringen; de interactie tussen handel en concurrentie; transparantie in overheidsbeslissingen; handelvereenvoudiging; regels omtrent anti-dumping en subsidies en regionale handelsovereenkomsten; handel en de natuur; elektronische handel; nichemarkten; handel, schulden en financiën; handel en technologische transfers; de minst ontwikkelde landen; etc.

---

¹ Deze paragraaf is gebaseerd op: WTO, *Understanding the WTO*, Internet, derde editie, oktober 2005, p. 77-91, (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf). Geraadpleegd 17 februari 2006.

In *bijlage 2* worden de onderwerpen van de Doha Ronde verder uitgelegd samen met de agenda met deadlines zoals beslist op de Ministeriële Conferentie te Hong Kong.

3.4 Besluit

De Wereldhandelsorganisatie is ontstaan uit de verouderde GATT overeenkomst op 1 januari 1995. De GATT, ontstaan in 1948, deed tot de jaren '60 eigenlijk niets meer dan onderhandelingen te voeren over het verlagen van de invoertarieven tussen haar leden. Vanaf de *Kennedy Round* (jaren '60) begon de GATT ook over andere handelsbarrières te spreken zoals dumping, intellectuele eigendomsrechten, diensten, etc. Midden jaren '80 werd het duidelijk dat de regels van de GATT zoals die waren vastgelegd in 1947 niet meer overeenkwamen met de werkelijkheid. De steeds meer globaler wordende handel, nieuwe multilaterale overeenkomsten, etc. zorgden dat het tijd was voor een nieuwe wetgeving en een nieuwe organisatie. De *Uruguay Handelsronden* (1986-1994) leidden tot de oprichting van de Wereldhandelsorganisatie.

De WHO is gebaseerd op drie verdragen: het GATT, het GATS en de TRIPS. Nagaan of de regels die hierin uiteengezet zijn, nageleefd worden door de leden van de WHO, is haar eerste functie. Verder is de WHO ook een forum voor handelsonderhandelingen, lost de WHO handelsgeschillen op, observeert ze de nationale handelspolitiek, werkt ze samen met andere internationale organisaties en zorgt ze voor technische begeleiding en opleiding voor ontwikkelingslanden. Bij deze functies zorgt de WHO dat haar vijf basisprincipes altijd duidelijk terug te vinden zijn: geen discriminatie, het afbouwen van handelsbarrières, voorspelbaar, eerlijke concurrentie moet gepromoot worden en ontwikkeling en economische hervormingen moeten gepromoot worden.

De Doha handelsronde moet nieuwe akkoorden brengen die de evolutie van de globalisatie volgen. Natuurlijk zal er geijverd worden dat de handel vrijer en meer gestroomlijnd kan verlopen door het afbouwen van handelsbarrières. Er worden drie grote problematieken bij de Doha onderhandelingsronden besproken: de EU moet haar grenzen meer openstellen voor landbouwproducten; de VSA moeten hun landbouwsubsidies verminderen; en Brazilië en India moeten hun invoertarieven op industriële goederen verlagen. De drie partijen zijn echter niet tot een akkoord gekomen en de deadline van eind juli 2006, wanneer een ontwerp omtrent de Doha ronde zou moeten klaar zijn, is nu vrij zeker onhaalbaar geworden.¹

---

¹ LANNOO, J., 'Tijd nog niet rijp voor WHO-vrijhandelsakkoord', *Financieel Economische Tijd*, 19 april 2006.

4 Bespreking van het toetredingsproces van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie

---

In dit hoofdstuk wordt eerst een historiek gegeven van de toetreding. In de eerste paragraaf worden de grote veranderingen beschreven en geeft een tijdlijn de evolutie van het toetredingsproces van Rusland. In een tweede paragraaf worden de hindernissen die Rusland kent en gekend heeft uitvoerig besproken. Thema's die aan bod komen zijn de tarieven, quota's en subsidies, de Intellectuele Eigendomsrechten, de dienstensector, de financiële sector, directe buitenlandse investeringen (FDI's) en andere. Er worden ook enkele moeilijke sectoren aangehaald waar veranderingen noodzakelijk zijn vooraleer Rusland kan toetreden tot de WHO.

4.1 Historiek van de toetreding

Slechts twee jaar na de val van de Sovjet Unie, in 1993, wou Rusland het GATT ondertekenen. Niemand wist in deze periode van politieke en economische chaos juist wat het gevolg voor de economie en de handel zou zijn bij een ondertekening van het GATT, of, later, bij een eventuele toetreding tot de WHO. Toen in 1997-1998 de Russische regering onder leiding van Poetin besloot de onderhandelingen te versnellen, kwam ook de binnenlandse discussie echt op gang. De toenmalige (en huidige) minister van Economische Ontwikkeling en Handel, German Gref, werd een hoofdspeler om de toetreding van Rusland bij zowel de bevolking als de bedrijfs- en economische wereld te promoten. Tegelijkertijd werkten andere internationale organisaties, zoals de Wereldbank en de VN, aan het positieve imago van de WHO en zorgden hier mede voor iedereen in Rusland achter de toetreding te plaatsen.¹

Op 16 juni 1993 richtte de Algemene Raad van de Wereldhandelsorganisatie een Werkgroep op die de vraag tot toetreding van de Russische Federatie zou bestuderen.² De onderhandelingen startten in 1995 en hadden voornamelijk als doel een gedetailleerde multilaterale kijk op de economie, de handel en het politieke regime van Rusland te vormen. In 1998 werd deze algemene (multilaterale) ronde afgesloten en kon Rusland beginnen aan de laatste fase van het toetredingsproces: de bilaterale onderhandelingsronde.³

Vandaag is de vraag niet meer of Rusland al dan niet zal toetreden tot de WHO, maar wanneer Rusland zal toetreden. Tot nu toe werden er 29 vergaderingen van de Werkgroep

---

¹ BOZE, E., ZHELTOV, A, 'Topical Analysis: the WTO Debate in Russia', *Russian Expert Review*, 2003, p. 3-6.

² WTO, *Accession*, (http://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/a1_russia_e.htm). Geraadpleegd 04 maart 2006

³ INTERNATIONAL TRADE CENTRE, *Report on Russia's WTO Accession*, Internet, 2004, p. 1-4, (www.intracen.org/worldtradenet/docs/whatsnew/b4d_2004/russia_wto.pdf). Geraadpleegd 07 maart 2006.

gehouden en de voorziene datum van toetreding werd al driemaal uitgesteld. Oorspronkelijk zou Rusland in 2003 toegetreden zijn, maar werd uitgesteld tot na de presidentsverkiezingen van 2004. Toen dit niet haalbaar bleek, werd eind 2004 als deadline vooropgesteld. Het was de bedoeling dat Rusland aan de Doha Ronde zou kunnen deelnemen. Deze deadline werd niet gehaald en eind 2006 was het nieuwe doel, maar ook nu is het onzeker of deze datum gehaald zal worden.¹ De Russische Minister van Financiën, Alexei Kudrin, is alvast wél zeker dat deze datum gehaald zal worden.² Rusland moet nog met drie van zijn handelspartners binnen de Werkgroep tot een bilateraal akkoord komen: de VSA, Australië en Colombia. Momenteel is het grote struikelblok voor de VSA de schendingen van de Intellectuele Eigendomsrechten en de te weinig geliberaliseerde banksector. Australië ligt dwars volgens de Russische delegatie daar het eisen stelt die hoger liggen dan de normen aanvaard door de WHO, al is een overeenkomst nabij.³

Moeizame onderhandelingen over de energie- en landbouwsectoren zijn de voornaamste redenen van de lange duur van het toetredingsproces. De prijzen in de energiesector liggen veel lager in Rusland dan de marktprijzen en de EU wil dat Rusland deze prijzen dichterbij de marktwaarde laat komen. Het voorstel van Poetin om dit geleidelijk aan te laten gebeuren, werd door de EU niet aanvaard omdat het “te traag” zou zijn. Rusland wil de prijzen niet sneller laten stijgen omdat dit schadelijk zou zijn voor zijn economie. Deze discussie is op 21 mei 2004 geëindigd: de EU aanvaardde de geleidelijke prijsverhoging die Rusland voorstelde en Rusland aanvaardde de openstelling van de energiemarkt voor private bedrijven.⁴ Ook de landbouwsector zorgt voor vele problemen tijdens de bilaterale onderhandelingen – vooral met de EU en de VSA. Deze onderwerpen, evenals andere problemen in verband met de toetreding tot de WHO, worden in de volgende paragraaf uitgebreid besproken.

4.2 Hinderpalen in verband met de toetreding

“The objective of the accession negotiations is to achieve the most favorable conditions for Russia joining the WTO, i.e. the best balance possible between the benefits of accession and the concessions in forms of tariffs reduction and domestic market opening. According to German Greff, The Minister of Economic Development and Trade, the balance of rights and obligates of Russia during its accession to the WTO should contribute to its economic growth and not vice versa.”⁵

---

¹ LEVITOV, M., ‘WTO talks may face Deadlock’, *The Moscow Times*, 9 december 2005, p. 5.

² X, ‘Russia will end WTO talks this year’, *The World Trade Review*, Issue nr. 5, Vol. nr. 6, 1-15 maart 2006.

³ ‘Russia hope to join WTO at the end of this year’, *Ria Novosti*, Internet, 13 januari 2006, (<http://en.rian.ru/russia/20060113/42788427.html>). Geraadpleegd 15 maart 2006

⁴ ‘EU Agrees Terms for Russia’s WTO Entry, Putin signals support for Kyoto Protocol’, *Bridges Weekly Trade News Digest*, Internet, Vol. 8, Nr. 19, 2 juni 2004, (<http://www.ictsd.org/weekly/04-06-02/story5.htm>). Geraadpleegd 04 maart 2006.

⁵ RUSSIA AND THE WTO, *Aims and objectives of accession*, (www.wto.ru/russia.asp?f=target&t=9). Geraadpleegd 04 maart 2006

De toetreding van Rusland, net als de toetreding van om het even welk ander land, zal pas geaccepteerd worden indien het land toegevingen doet waardoor de internationale handel vrijer, gemakkelijker en volgens de regels van de WHO kan verlopen. De punten waarover onenigheid bestaat tijdens de onderhandelingen met Rusland kunnen als volgt worden samengevat:

Kader 4—1 Openstaande discussiepunten

- douaneformaliteiten en administratie
- technische standaarden
- importlicenties en andere niet-tarifaire handelsbelemmeringen
- transparantie en publicatie van handelsregels
- aanpassen en in regel brengen van de wetgeving met de WHO
- (bescherming van) intellectuele eigendom en intellectuele eigendomsrechten
- nakijken of maatregelen op regionaal niveau overeenstemmen met de regels van de WHO

Bron: AUSTRALIAN GOVERNMENT, Department of Foreign Affairs and Trade, Negotiations on Russia's WTO Membership, (http://www.dfat.gov.au/trade/negotiations/accession/wto_russia.html). Geraadpleegd 9 maart 2006.

Rusland zit zelf ook in dat het hervormingen moet doorvoeren indien men de sterke economische groei en de constante welvaartsstijging wil blijven behouden. In Bijlage 4 (cf. infra, p. B.13) worden deze herstructureringen samengevat. De toetreding tot de WHO zorgt ervoor dat vele van deze aanpassingen versneld verlopen juist omdat het ook eisen zijn van leden van de Werkgroep die oordelen of Rusland al dan niet aan de voorwaarden voldoet toe te treden tot de WHO.

4.2.1 Tarieven, quota's, subsidies en andere niet-tarifaire handelsbarrières

“Hoewel Rusland een grotere openheidsgraad heeft dan economieën van eenzelfde grootte, blijft de marktoegang voor internationale bedrijven moeilijk. [...] Vooral de grenzen staan niet genoeg open voor handel en vele sectoren van de Russische economie zijn te gesloten en verborgen voor de buitenwereld.”¹

Wat betreft de **importtarieven** legt de WHO Rusland twee verplichtingen op: ze moeten uniformer worden en ze moeten verlagen. Rusland heeft nog steeds een erg complex systeem van importtarieven. Bovendien zijn er ook een reeks van verplichte licenties en

¹ STROKES, B., 'Russia Outside the EU, Inside the WTO?', Council on Foreign Relations, Internet, 04 maart 2003, (http://www.cfr.org/publication/5876/russia_outside_the_eu_inside_the_wto.html). Geraadpleegd 09 maart 2006.

andere kwantitatieve restricties (onder andere technische standaarden) die het moeilijk maken producten te exporteren naar Rusland. “Deze complexe regels maken het niet alleen moeilijk voor de handelaar, maar zorgen ook voor meer corruptie aan de grenzen,” aldus Paul G. Hare.¹ Uniforme regels zijn daarentegen minder verwarrend, beter voorspelbaar en meer afdwingbaar. Die afdwingbaarheid is zeer belangrijk voor de overheid van een land dat financiële problemen heeft. Rusland kon in de jaren '90 zijn financiële toestand verbeteren door deze invoerheffingen, maar had dit nog veel beter kunnen doen indien de grenscontroles efficiënter en vooral eerlijker gebeurden.

De volgende tabel geeft een overzicht van de invoertarieven. Men moet deze cijfers met een kritische blik bekijken daar er een groot verschil is tussen de officiële cijfers uit deze tabel en de werkelijke invoerheffingen die opgelegd worden om wille van corruptie en bureaucratische onmogelijkheden. Een vergelijking met andere WHO landen kan gevonden worden in bijlage 5 (cf. infra, p. B.17).

Tabel 4—1 Officiële en werkelijke importtarieven (in procent)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
nominaal gemiddeld gewogen importtarief (officieel)	14	14	12	8	10,9	11,4	10,7
toegepaste importtarieven (werkelijke tariefinkomsten/totale import)	4	7	7	5	5,5	6,5	7,5

Bron: STERN, R.M., *An economic perspective on Russia's Accession to the WTO* (The William Davidson Institute Working Paper Number 472), Internet, juni 2002, p. 29, (<http://www.bus.umich.edu/KresgeLibrary/Collections/Workingpapers/wdi/wp472.pdf>). Geraadpleegd 09 maart 2006 en FEDERAL STATE STATISTICS SERVICE, Internet, (<http://www.gks.ru/eng>). Geraadpleegd 09 maart 2006.

Begin 2001 begon Rusland het vereenvoudigingsproces van zijn invoertarieven. Nu worden de tarieven bepaald aan de hand van vier subgroepen: basismaterialen worden getaxeerd aan 5 %, halfafgewerkte goederen aan 10 %, voedingswaren 15 % en afgewerkte producten 20 %. Dit zorgde ervoor dat in 2001 de gemiddelde tarieven van 11,4 % tot 10,7 % terugvielen ondanks enkele belangrijke uitzonderingen.² Verder zijn er enkele sectoren, zoals de auto-industrie, die sterk bij de Russische overheid lobbyen om de tarieven weer te verhogen uit protectionistische maatregelen.

De Europese Unie kwam tot een eigen akkoord met Rusland op 21 mei 2004.³ Rusland zou de invoertarieven voor goederen vanuit de EU niet hoger maken dan 7,6 % voor industriële goederen, 11 % voor visproducten en 13 % voor landbouwproducten.

Op dit moment geeft Rusland een gunstige toegang tot zijn markten aan producenten uit de GOS landen. Zij hoeven geen invoerheffingen te betalen. Later zal blijken dat ook dit tot discussie leidt binnen de WHO dat uitgaat van het MFN principe waar elk land gelijk behandeld wordt.⁴ Ook agrarische en enkele andere producten uit de minst ontwikkelde

¹ HARE, P.G., *Russia and the World Trade Organization*, (RECEP), Internet, juli 2002, p.15, (<http://www.recep.ru/phase4/en/rp/harewtoe.pdf>). Geraadpleegd 09 maart 2006.

² Zo wordt alcohol aan 100 % getaxeerd, sigaretten aan 30 %, suiker aan 30 % en auto's aan 25 %.

³ EU, EXTERNAL RELATIONS, *Russia-WTO: EU-Russia deal brings Russia a step closer to WTO membership*, (http://europa.eu.int/comm/external_relations/Russia/intro/ip04_673.htm). Geraadpleegd 9 maart 2006.

⁴ Cf. infra, paragraaf 4.2.4, p. 67.

landen zijn vrijgesteld van invoerrechten. Voor ontwikkelingslanden kent Rusland, net als de lidstaten van de WHO, verminderde tariefheffingen.

Quota's zijn in principe verboden door de Wereldhandelsorganisatie daar ze voor een belemmering van de handel zorgen. Tijdens de Uruguay Handelsronde van de WHO werd beslist 1 300 quota's met betrekking tot landbouw te vervangen door *tariff-rate quotas* (TRQ). Dit wil zeggen dat er geen absolute quota meer is, maar dat als een bepaalde hoeveelheid van importvolume bereikt is, de tarieven voor dat goed naar boven gaat. Dit zou de handel vrijer moeten laten gebeuren. In praktijk worden de TRQ's voor sommige importhoeveelheden echter zo hoog gelegd dat ze functioneren als absolute quota daar niemand nog geïnteresseerd is te exporteren naar dat land.¹

Voor wat betreft landbouw legt Rusland importquota's op. Zo wil ze zijn eigen landbouw promoten. In 2003 legde Rusland voor het eerst quota op voor de invoer van rundsvlees, varkensvlees en gevogelte, die drie jaar geldig zou blijven.²

Tabel 4—2 Quota voor gevogelte, runds- en varkensvlees in Rusland (2003-2005)

<i>in duizend metric ton</i>	1 januari 2003 – 31 december 2004	1 januari 2004 – 31 december 2004	1 januari 2005 – 31 december 2005
gevogelte	744	1 050	1 050
rundsvlees	315 tarief: 15 % van de waarde met minimum van € 0,15 / kg bij overschrijding van de quota: 60 % van de waarde met minimum van € 0,60 / kg		
varkensvlees	337,5 tarief: 15 % van de waarde met minimum van € 0,25 / kg bij overschrijding van de quota: 80 % van de waarde met minimum van € 1,06 / kg		

Bron: RUSSIA AND THE WORLD TRADE ORGANIZATION, (<http://www.wto.ru/documents.asp?f=stats1&t=16>). Geraadpleegd 14 maart 2006.

In Rusland werd er in 2004 echter reeds gelobbyd vanuit de vleessector om de quota te verhogen. De vraag naar vlees in Rusland is sterk gestegen, het aanbod bleef gelijk om wille van de quota en dus steeg de prijs van het vlees.³ Ook de VSA lobbyde sterk bij de Russische regering de quota aan te passen. Zij zijn immers een grote exporteur van gevogelte, runds- en varkensvlees naar Rusland. In de hoop sneller tot een algemeen akkoord te komen met de VSA wat betreft de toetreding tot de WHO, zorgde Rusland ervoor dat de VSA in 2004 het grootste deel van de quota voor gevogelte mogen invoeren, zodat

¹ SKULLY, D.W., Liberalizing Tariff-Rate Quota, Economic Research Centre USDA, 2001

² MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE RUSSIAN FEDERATION, Information and Press Department, Internet, 25 april 2003, (http://www.in.mid.ru/Brp_4.nsf/arh/B118FB2740FD323143256D1300479289?OpenDocument). Geraadpleegd 14 maart 2006.

³ BORISOV, M., Quota Fever (Gateway To Russia), Internet, 29 oktober 2004, (<http://www.gateway2russia.com/art.php?artid=254911&rubid=95&parent=Current+Topics&grandparent>). Geraadpleegd. 14 maart 2006.

de VSA hun marktleiderspositie in deze sector behouden. Ook wat betreft runds- en varkensvlees krijgen de VSA een voordeel: zij mogen immers vlees invoeren aan een verlaagd tarief.¹ Tegelijkertijd bande Rusland in 2004 van 1 juni tot 1 oktober import uit meer dan de helft van de Europese landen.²

Ook hier zijn niet-tarifaire maatregelen in de vorm van kwantitatieve restricties. Door middel van een complex systeem van licenties zorgt Rusland ervoor dat er aan bepaalde goederen slechts beperkte of geen licentie meer gegeven wordt vanaf dat een bepaalde limiet overschreden wordt. Wat betreft alcohol, bijvoorbeeld, is er niet enkel een importlicentie nodig, maar is er ook een invoerbepijking tot 10 % van de totale alcoholverkoop in Rusland.³

Overheidssubsidies zijn een ander hekelpunt voor de toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie. Subsidies zijn om het even welke vorm van overheidssteun aan locale bedrijven. Soms geven overheden rechtstreeks geld aan bedrijven, soms spreekt men van indirecte subsidies: minder belasting, zwaarder belasten van substituten en dergelijke. Vooral deze vorm van steun is in Rusland bekend in de landbouwsector.

In het *Agreement on Subsidies and Countervailing Measures* wordt duidelijk bepaald welke regels de Wereldhandelsorganisatie omtrent subsidies kent. De WHO deelt alle subsidies in twee soorten in: Ten eerste zijn er de verboden subsidies. Deze zorgen er voor dat exporteurs bepaalde quota kunnen halen en/of dat consumenten locale producten boven geïmporteerde substituten verkiezen daar deze artificieel goedkoper gehouden worden. Deze zijn verboden omdat ze de handel in goederen minder vrij laten gebeuren en de handel van een ander land benadelen. Indien een land benadeeld wordt door zulke subsidies kan een klacht worden ingediend bij het DSB. Ten tweede zijn er de *actionable* (of opvolgbare) subsidies. Bij dit soort subsidies moet een land bewijzen dat zijn handel benadeeld wordt alvorens er een klacht kan worden ingediend bij de DSB.⁴

De Russische overheid geeft nu niet veel subsidies meer. Dit is ten tijde van de Sovjetperiode anders geweest: de landbouw ontving er veel meer subsidies dan nu. De hoofdreden voor de verminderde subsidies is dat de overheid ze niet kan betalen. De meeste subsidies in Rusland zijn cross-subsidies of transfersubsidies. Deze subsidies zijn geen directe uitbetalingen van de regering aan bedrijven maar zorgen voor een comparatief voordeel voor Russische bedrijven door een verlaging van de kosten. Het beste voorbeeld hiervoor is de energiesector.⁵

Een vierde problematiek met betrekking tot de markttoegang zijn de Russische **technische standaarden**. Net als bij de tarieven zorgen zowel voor de buitenlandse importeur als de Russische exporteur de meer dan 22 000 technische standaarden voor verwarring. Op 31

¹ WEHRHEIM, P., *Russia's Accession to the WTO: Agriculture Policy and Trade Issues*, 2003, p. 7.

² 'Russia stopped imports from up to half of EU countries including France, Germany, Poland and Czech Republic', *BBC News*, Internet, 03 juni 2002, (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/>). Geraadpleegd 02 april 2006.

³ *Customs Procedures*, EBSCO, september 2003, *International Tax Review*.

⁴ WTO, *Understanding the WTO: anti-dumping, subsidies, safeguards: contingencies, etc.*, (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm8_e.htm#subsidies). Geraadpleegd 02 april 2006.

⁵ Cf. paragraaf 4.2.6.1, p. 73.

juli 1998 gingen enkele amendementen op de Russische Wet betreffende de “Certificatie van Producten en Diensten” van kracht. Deze wet zorgt ervoor dat de Russische technische standaarden beter overeenstemmen met de internationale technische standaarden. Het doel is dat buitenlandse producenten sneller een certificatie zouden kunnen bekomen, maar op dit moment zijn slechts 30 % van de Russische technische standaarden conform met de internationale standaarden. Gosstandaard, het federaal certificatieorgaan van Rusland, werkt wel aan de verdere standaardisatie en het conform maken van technische standaarden. Een tweede stap, onder druk van de WHO, werd gemaakt met de “Wet op de Standaarden” van 2 juli 2003. Vele verplichte standaarden zullen verdwijnen en vervangen worden door vrijwillige standaarden. Vooraleer deze wet in gebruik kan worden genomen, dienen zo’n 300 regels, ordonnanties en wetten veranderd te worden – hetgeen uiteraard voor heel wat vertraging zorgt.¹

Nog steeds is het bekomen van een certificaat dat de conformiteit met Russische technische standaarden bewijst, een “traag, ontransparant en duur” proces en vaak slechts drie jaar geldig. Daarbij komt dat de Russische regulerende instellingen voor de certificatie van producten buitenlandse certificaten en gegevens van testcentra weigeren.² Zo moet, bij wijze van voorbeeld, een Amerikaanse producent van deodorant, zelfs als hun product goedgekeurd is door het passende orgaan in de VSA of in de EU, bij negen verschillende Russische instanties een aanvraag tot certificatie indienen. De verwerking van de aanvraag duurt gemiddeld zes tot acht maanden en is zeer duur.³

De WHO (er)kent de problematiek van de verschillende technische standaarden en hun gebruik voor protectionistische doeleinden en regelt dit in het *Agreement on Technical Barriers to Trade* (TBT). In deze overeenkomst is standaardisatie het kernbegrip. Technische standaarden, verplichte testen, regelgeving met betrekking tot het verkrijgen van certificaten, etc. mogen niet leiden tot onnodige handelsbarrières.⁴ Het zal echter nog enige tijd duren voordat Rusland volledig in regel is met de WHO op dit vlak.

De industriële handelspolitiek van de Russische regering benadrukt de promotie van export en de substitutie van import door Russische producten. In de praktijk is er echter slechts een klein budget voor zulke initiatieven. In december 1999 stelde President Poetin voor een Russische kredietverzekeringsmaatschappij op te richten die zo de export zou kunnen bevoordelen, maar tot vandaag de dag is er nog geen stap ondernomen deze maatschappij daadwerkelijk op te richten. Rusland heeft geen rechtstreekse **exportsubsidies** maar liet

---

¹ USRBC, *Foreign Trade Barriers: Russia*, 2003, p. 408, (http://www.ustr.gov/assets/Document_Library/Reports_Publications/2004/2004_National_Trade_Estimate/2004_NTE_Report/asset_upload_file202_4794.pdf). Geraadpleegd 10 maart 2006.

² HARE, P.G., *Russia and the World Trade Organization*, (Russian-European Centre for Economic Policy), Internet, juli 2002, p. 17, (<http://www.recep.ru/phase4/en/rp/harewtoe.pdf>). Geraadpleegd 10 maart 2006.

³ GRESSER, E., *A View for the Outside, Russia and the Case for the WTO* (Progressive Policy Institute), april 2002, p. 5, (http://www.ppionline.org/documents/Russia_WTO.pdf). Geraadpleegd 10 maart 2006.

⁴ Cf. Agreement on Technical Barriers to Trade, WTO, Uruguay Round Agreement

tijdens de WHO onderhandelingen wel verstaan in de toekomst mogelijk exportsubsidies voor de landbouw in te voeren.¹

4.2.2 Intellectuele Eigendomsrechten

Intellectuele en Industriële Eigendomsrechten zijn rechten die iemand verkrijgt als hij of zij een bepaald idee of product uitgevonden heeft. De uitvinder kan zijn uitvinding met een patent, octrooi, auteursrecht, copyright of handelsmerk laten registreren. Iedereen die gebruik wil maken van dit product of het wil kopiëren, moet dan rechten betalen aan de uitvinder/eigenaar. Het probleem is dat dit zeer moeilijk afdwingbaar is.

De Wereldhandelsorganisatie regelt Intellectuele Eigendomsrechten in *Annex 1C Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights* (TRIPS) van het *Uruguay Agreement Establishing the World Trade Organization*. Maar het in de wetgeving opnemen of overnemen van deze overeenkomst is niet genoeg, daar het de implementatie of het effectief uitvoeren van controle op deze wetgeving is dat vaak voor moeilijkheden zorgt. Poetin, van zijn kant, beloofde in maart 2006 er alles aan te doen de Intellectuele Eigendomsrechten strikter te beschermen.²

Volgens de *International Intellectual Property Alliance* (IIPA) bedroegen de verliezen die de industrie in Rusland leed door piraterij meer dan 1,7 miljard USD (cf. tabel 4—3). 81 % van alle films aanwezig in Rusland en 80 % tot 85 % van de software is van illegale aard. Sinds 2003 is er een bijkomende zorg: de geschatte productie van illegale producten was groter dan de gekende vraag ernaar en werd dus ook gebruikt als exportproduct. Het is duidelijk dat gedurende de WHO toetredingsonderhandelingen dit één van de belangrijkste knelpunten is – vooral voor de VSA met hun grote film- en software industrie. De IIPA is een private organisatie in de VSA ontstaan in 1984 die de stem van de zeven grootste op copyright gebaseerde industrieën vertegenwoordigt (zoals de *Motion Picture Association of America, Inc.*, *National Music Publishers' Association* ...). Deze organisatie raadt de VSA aan Rusland als *Special 301 Priority Foreign Country* in 2006 te klasseren. Dit wil zeggen dat ze aan de Amerikaanse overheid vragen Rusland niet toe te laten tot de WHO als Rusland niet meer stappen onderneemt de piraterij aan te pakken.³

---

¹ USRBC, *Foreign Trade Barriers: Russia*, 2003, p. 409, (http://www.ustr.gov/assets/Document_Library/Reports_Publications/2004/2004_National_Trade_Estimate/2004_NTE_Report/asset_upload_file202_4794.pdf). Geraadpleegd 10 maart 2006.

² 'Putin calls for intellectual property protection', *Russia and the World Trade Organization*, 20 maart 2006, (http://www.wto.ru/en/news.asp?msg_id=15759). Geraadpleegd 25 maart 2006.

³ IIPA, *IIPA files supplemental update on copyright developments in Russia to the GSP subcommittee, Special 301 Commission*, Internet, 1 maart 2006. p. 1-3, (<http://www.iipa.com/rbc/2006/2006SPEC301RUSSIA.pdf>). Geraadpleegd 10 maart 2006.

Tabel 4—3 Geschatte handelsverliezen door Copyright Piraterij in Rusland (miljoen USD)

INDUSTRY	2005		2004		2003		2002		2001	
	verlies	%	verlies	%	verlies	%	verlies	%	verlies	%
Films	266,0	81 %	275,0	80 %	275,0	75 %	250,0	80 %	250,0	80 %
Muziek	475,9	67 %	411,9	66 %	405,0	64 %	371,9	66 %	285,0	64 %
Bedrijfs-software	748,4	85 %	800,0	87 %	704,0	87 %	370,0	89 %	90,6	87 %
Ontspannings-software	223,9	82 %	255,8	73 %	-	80 %	-	90 %	173,6	90%
Boeken	42,0	-	42,0	-	40,0	-	40,0	-	48,0	-
TOTAAL	1 756,2		1 784,7		1424,0		1031,9		847,2	

Bron: IIPA, IIPA files supplemental update on copyright developments in Russia to the GSP subcommittee, Special 301 Commission, Internet, 1 maart 2006, p. 4, (<http://www.iipa.com/rbc/2006/2006SPEC301RUSSIA.pdf>). Geraadpleegd 10 maart 2006.

Buiten het feit van het veelvoudige illegaal kopiëren van software en muziek, zijn er nog andere problemen in verband met TRIPS. Het is vooral moeilijk voor buitenlandse bedrijven hun merken of patenten te registreren bij de Russische overheid – of ze te laten beschermen – zelfs als zijn dit ook in Rusland zeer bekende producten. Ook het beschermen van test data (voor farmaceutische bedrijven) is vrijwel ongekend. Rusland ondernam in 2002 echter stappen deze problematiek aan te pakken.

“De reden waarom het zo lang geduurd heeft vooraleer de Russische overheid iets ondernam, is voor een deel te wijten aan het feit dat ze zelf meededen aan deze grootschalige illegale kopiëring en verdeling van met copyright beschermde producten – voornamelijk dan CD’s, DVD’s en software,” aldus de U.S.-Russia Business Council.¹ Rusland sloot in 2002 bilaterale en multilaterale contracten af ter bescherming van de Intellectuele Eigendomsrechten (waaronder de *Paris Convention for the Protection of Industrial Property*, *the Berne Convention for the Protection of Literary and Arstic Works*, *the Geneva Phonograms Conventions*, *the Universal Copyrights Convention*, en andere) maar moet deze allemaal nog ratificeren. Ook enkele wetten die Rusland invoerde, om zich in regel te stellen met de WHO, zijn nog niet van kracht.²

En volgende stap werd ondernomen in april 2003. Poetin tekende een wet die piraterij van intellectuele eigendom in het Criminele Wetboek van Rusland bracht. Strengere straffen zouden het gevolg zijn. Hoewel Minister Lesin in juni 2003 de totale banning van piraterij beloofde binnen de twee jaar, en er in de opeenvolgende jaren loodsen met miljoenen illegale CD’s, DVD’s en boeken gevonden werden, blijven velen sceptisch. De wetgeving wordt strikter, maar de afdwingbaarheid en de wil tot afdwingbaarheid wordt in vraag

¹ USRBC, *Russian Economic Survey*, February 2006, Internet, februari 2006, p. 26, (<http://www.usrbc.org/PDFs/Economic%20Survey/SurveyFebruary2006.pdf>). Geraadpleegd 15 maart 2006.

² USRBC, *Foreign Trade Barriers: Russia*, 2003, p. 411, (http://www.ustr.gov/assets/Document_Library/Reports_Publications/2004/2004_National_Trade_Estimate/2004_NTE_Report/asset_upload_file202_4794.pdf). Geraadpleegd 15 maart 2006.

gesteld, vooral door de IIPA en het WIPO. In 2006 werden de straffen op het illegaal kopiëren en verspreiden van producten nog verstrengd.¹

4.2.3 De financiële sector

In deze paragraaf worden de handelsbelemmeringen in de dienstensector besproken. Deze sector is in Rusland nog steeds kleiner dan in de meeste Westerse landen, maar groeit elk jaar.² Het is vooral een erg gesloten sector en net dit zorgt voor problemen bij het toetredingsproces tot de WHO. In wat volgt worden twee deelsectoren besproken: de banksector en de verzekeringssector.

Discriminatie van buitenlandse aanbieders van diensten zijn meestal niet het gevolg van een wet, maar van misbruik van macht op een regionaal niveau. Lokale overheden zijn nauw verbonden met bedrijven en financiële instellingen en deze appreciëren het niet altijd dat buitenlandse instellingen een deel van de markt opeisen. Daarom zullen ze via steekpenningen en lobbying ervoor zorgen dat het bekomen van licenties een zeer moeilijke, dure en vooral lange zaak is. Dit is wat lijkt te gebeuren in Rusland daar de Federale Wet *“Banks and Banking Activity 1996”* buitenlandse banken toelaat dochterbedrijven te openen in Rusland. De Wet laat ook toe dat de Centrale Bank van Rusland een maximum aantal buitenlandse banken kan opleggen in overeenstemming met een percentage van het totale bankkapitaal in Rusland. De Centrale Bank heeft echter nooit een maximum opgelegd. Rusland wordt dan ook gevraagd uitleg te verschaffen aan de WHO waarom buitenlandse banken er zo moeilijk in slagen filialen te openen in Rusland.³

Sinds 1997 verplicht de Russische Centrale Bank buitenlandse banken een minimum van € 10 miljoen kapitaal te hebben (net als verplicht is voor nationale banken) en dat ten minste 75 % van de werknemers en 50 % van het management de Russische nationaliteit hebben. De VSA vragen Rusland deze niet-tarifaire vorm van discriminatie op te heffen en toe te laten dan er onbepaald filialen en dochterbedrijven van kredietinstellingen mogen worden opgericht.⁴

Rusland langs zijn kant is terughoudend deze sector open te stellen voor buitenlandse bedrijven – althans voorlopig. Ze wil eerst de kans hebben deze zwak gereguleerde sector de kans te geven zich te heropbouwen. Het is immers slechts na de val van de Sovjet periode dat Rusland een banksector, en meer in het algemeen een dienstensector, kent. In

---

¹ USRBC, *Russian Economic Survey, February 2006*, Internet, februari 2006, p. 26,

(<http://www.usrbc.org/PDFs/Economic%20Survey/SurveyFebruary2006.pdf>). Geraadpleegd 15 maart 2006.

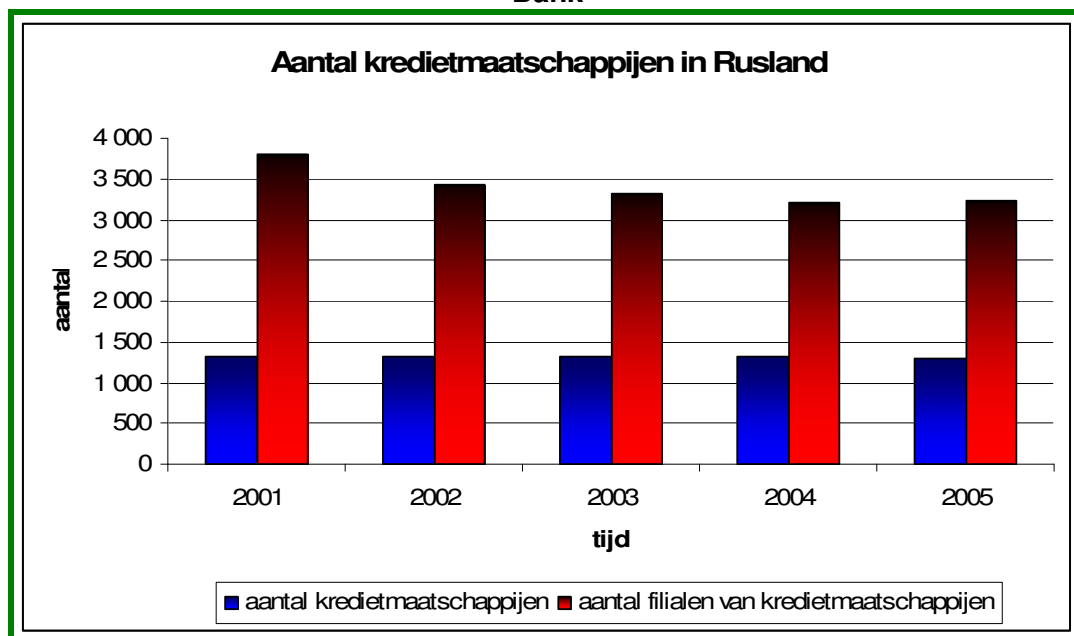
² De dienstensector zorgt voor ongeveer 60 % van het BNP van Rusland in 2005, terwijl in de EU dit rond 70 % ligt, in de VS, 78,3 % en in Japan 73,5 %.

³ USRBC, *Foreign Trade Barriers: Russia*, 2003, p. 411, (http://www.ustr.gov/assets/Document_Library/Reports_Publications/2004/2004_National_Trade_Estimate/2004_NTE_Report/asset_upload_file202_4794.pdf). Geraadpleegd 20 maart 2006.

⁴ *ibid*

de transitieperiode was het relatief gemakkelijk een bank te openen (er was weinig kapitaal nodig) dus ontstonden er vele kleine banken die echter niet veel uitleenden omdat er een gebrek was aan een transparant informatiesysteem om de solvabiliteit van een ontleners na te gaan en een zwakke wetgeving die het moeilijk maakte onbetaalde leningen terug te eisen. Het gevolg was dat er vooral uitgeleend werd aan de overheid. Toen die in augustus 1998 in problemen kwam en de roebel sterk in waarde daalde, gingen vele banken failliet. Het aantal banken daalde van 2 200 vóór de financiële crisis van 1998 tot ongeveer 1 600 erna. Dit cijfer evolueerde tot 1 299 financiële instellingen in 2004.¹ Veel is er niet veranderd: de Russische overheid heeft nog steeds een meerderheidsaandeel in 21 banken en de verschillende regionale overheden hebben vaak minderheidsaandelen in verschillende kleinere banken. Ook aan de zwakke wetgeving, het gebrek aan transparantie en het opvolgen van dubieuze debiteuren is weinig tot niets veranderd.²

Grafiek 4—1 Aantal kredietmaatschappijen in Rusland ingeschreven bij de Centrale Bank

Bron: CENTRAL BANK OF RUSSIA, *Bulletin of Banking Statistics* (No. 3 (154)), Internet, 2006, p. 82-86, (<http://www.cbr.ru/eng/BBS/Bbs0603e.pdf>). Geraadpleegd 20 maart 2006.

Daarenboven kan gesteld worden dat er een groot wantrouwen is in Russische bankinstellingen. Dit is te merken aan het lage percentage van deposito's.³ De banken hebben onvoldoende eigen kapitaal, zijn veelal staatsgebonden en worden slecht gemanaged. Het gebrek aan veilige en aantrekkelijke investeringsopportuniteiten zorgt voor een kapitaalsvlucht (zie later).⁴

¹ Cijfers: CENTRAL BANK OF RUSSIA, *Banking Supervision Report 2004*, Internet, 2004, p. 15-20, (http://www.cbr.ru/eng/analytics/bank_system/report_2004_en.pdf). Geraadpleegd 20 maart 2006.

² CLAEYS, S., LANINE, G., SCHOORS, K., *Bank supervision Russian style: Rules versus enforcement and tacit objectives*, (BOFIT Institute, Bank of Finland, No. 10/2005), Internet, 2005, p. 6-9, (<http://www.bofi.fi/bofit/fin/6dp/05abs/05pdf/dp1005.pdf>). Geraadpleegd 20 maart 2006.

³ Alle deposito's samen maken 11,7 % van het BNP uit (2005).

⁴ CHOWDHURY, A., *Banking reform in Russia: Winds of change?* (BOFIT Institute, Bank of Finland, No. 5/2003), Internet, 2003, p. 4-15, (<http://www.bofi.fi/bofit/fin/6dp/03abs/03pdf/dp0503.pdf>). Geraadpleegd 21 maart 2006.

In tegenstelling tot grote bedrijven, rekenen KMO's op kredietinstellingen om hun groei te ondersteunen. Een goed functionerend banksysteem zal niet enkel hen helpen, maar zal ook zorgen dat er sneller en meer FDI's het land binnenstromen (zie later).

Tijdens de WHO onderhandelingen werd ook duidelijk gemaakt aan Rusland dat er geen beperkingen mogen worden opgelegd in verband met het aandeel van een kredietbedrijf dat in handen van Russische staatsonderdanen moet blijven. Tot november 2003 mochten buitenlanders maximum 15 % van een Russische krediet- of verzekeringsmaatschappij bezitten. Op dit moment is er een maximumaandeel van 25 % voor buitenlanders, maar Rusland liet op 19 maart 2006 verstaan dit te willen verhogen tot 50 % indien de VSA hun eis dat krediet- en verzekeringsinstellingen vrij zijn onbeperkt filialen en dochterbedrijven op te richten in Rusland, opheffen.¹

Volgens de Russische Centrale Bank hebben buitenlanders nu een totaal aandeel van 9 % in Russische banken. In absolute cijfers van de Russische Centrale Bank wil dit zeggen dat er in 2005 33 kredietinstellingen volledig in handen van buitenlanders zijn, 131 kredietinstelling die "een" aandeel buitenlandse investeerders hebben en in 9 kredietinstellingen hebben buitenlanders een meerderheidsaandeel. Ook voor de verzekeringsmaatschappijen is het buitenlandse aandeel zeer klein, namelijk 4,5 %.²

Rusland zal enkele stappen moeten ondernemen om de financiële sector te verbeteren, niet enkel met het oog op de toetreding tot de WHO, maar ook – vooral – met het oog op een algemene verbetering van de economie. Ten eerste moet de inmenging van de staat drastisch verminderen en moet het management van de banken verbeteren. Dit zal ervoor zorgen dat het financiewezen scherper wordt en korter op de bal speelt.

Ten tweede moeten de buitenlandse belangenparticipaties in Russische banken omhoog. Buitenlandse banken die zich in Rusland willen vestigen, opteren eerder voor een volledig eigenaarschap dan een participatie in een andere bank.

Ten derde moet het gemakkelijker worden voor buitenlanders een kredietinstelling te openen in Rusland. Zo zal Rusland meer financieel sterke banken aantrekken die ook de Russische bedrijven ten goede zullen komen en hebben ze kans op meer FDI's.

Ten vierde moet de transparantie en betrouwbaarheid van de bestaande banken vergroot worden. Dit kan men doen door de in het eerste punt aangehaalde liberalisering van de sector en door het oprichten van een orgaan dat de solvabiliteit en de kredietgeschiedenis van ontleners centraliseert.³

Enkele stappen zijn al ondernomen om deze punten te verbeteren. Eerst en vooral moeten alle banken omgeschakeld zijn naar de *International Accounting Standard* (IAS) tegen 2007.

---

¹ 'Russia to raise its foreign-interest ceiling in banking, insurance', *RIA Novosti*, Internet, 19 maart 2006, (<http://en.rian.ru/russia/20060319/44521723.html>). Geraadpleegd 20 maart 2006.

² *ibid*

³ CHOWDHURY, A., *Banking reform in Russia: Winds of change?* (BOFIT Institute, Bank of Finland, No. 5/2003), Internet, 2003, p. 12-14, (<http://www.bof.fi/bofit/fin/6dp/03abs/03pdf/dp0503.pdf>). Geraadpleegd 21 maart 2006.

Dit zal hen verplichten transparanter te worden en zal als gevolg hebben dat honderden kleine, onbetrouwbare banken verdwijnen en enkele grote banken overblijven.

Vervolgens moest vanaf 1 januari 2005 niet enkel de Sberbank de deposito's garanderen zoals dat toch nog toe de gewoonte was, maar werd elke bank verplicht alle deposito's tot 20 000 roebel te verzekeren voor 100 % en elke deposito tussen 20 000 en 120 000 voor 75 %.

Ten derde heeft de Centrale bank haar volledig eigenaarschap van de Vneshtorgbank, Ruslands tweede grootste bank, na de Sberbank, afgegeven aan de overheid die reeds 20 % van de aandelen op de vrije markt te koop heeft aangeboden. Ten vierde zal het minimum kapitaal voor elke bank 5 miljoen euro bedragen en werden vanaf 2005 de licenties van elke bank die geen 5 miljoen euro kapitaal had, automatisch ingetrokken. Ten laatste hebben veranderingen in de legislatuur er ook voor gezorgd dat de banken beter beschermd zijn tegen onbetaalde leningen.¹

4.2.4 Handelsrelaties van Rusland met het GOS²

Na de val van de Sovjet Unie in 1991 werd het territorium herverdeeld en werden 15 nieuwe staten opgericht. Deze nieuwe landen kunnen in twee groepen worden ingedeeld: de drie Baltische staten (Estland, Letland en Litouwen) keerden zich al snel naar de EU en werden er op 1 mei 2004 lid van. Een tweede groep, de overige 12 landen, vormden het Gemeenbest der Onafhankelijke Staten (GOS) of *Commonwealth of Independant States* (CIS).³ Al in 1994 waren de lidstaten van het GOS akkoord om een vrijhandelszone te creëren en een jaar later tekenden Rusland en Wit-Rusland een verdrag dat een douane unie creëerde tussen deze twee landen. De laatste uitbreiding van deze unie vond plaats op 26 februari 1999 met de ondertekening van het *Agreement on institution of EurAsEC*. Hiermee werd de douane unie niet alleen uitgebreid met Kazakstan, Kirgizië en Tadzjikistan die elk het verdrag ratificeerde op 10 oktober 2000, maar werd ze ook uitgebreid tot een volledige Economische Unie.⁴

De *European Asian Economic Community* (EurAsEC) kent evenwel vele problemen. De grootste problemen zijn de schijnbare onmogelijkheid van de lidstaten belangrijke overeenkomsten te ratificeren, het blijvend gebruik van invoertarieven, kwantitatieve restricties en niet-tarifaire handelsbelemmeringen binnen de Economische Unie, het gebrek aan een gemeenschappelijk tarief voor goederen van buiten de Unie. Ook de talrijke bureaucratische, technische en institutionele obstakels, die allen ervoor zorgen dat de

---

¹ ibid

² Deze paragraaf is gebaseerd op: HARE, P.G., *Russia and the World Trade Organization*, (Russian-European Centre for Economic Policy), Internet, juli 2002, p. 19-20, (<http://www.recep.ru/phase4/en/rp/harewtoe.pdf>). Geraadpleegd 21 maart 2006.

³ Het GOS of Gemeenbest der Onafhankelijke Staten is ontstaan uit Rusland en 11 vroegere Sovjet landen, zijnde Armenië, Azerbeidjaan, Georgië, Kazakstan, Kirgizië, Moldavië, Oekraïne, Oezbekistan, Tadzjikistan en Wit-Rusland. Turkmenistan is sinds augustus 2005 geen volwaardig lid meer.

⁴ MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF BELARUS, *Cooperation within Eurasian Economic Community*, (<http://www.mfa.gov.by/eng/index.php?d=policy/multicoop&id=2>). Geraadpleegd 21 maart 2006.

transactiekosten zeer hoog liggen, maakt het vrijwel onmogelijk voor EurAsEC efficiënt te functioneren.

Het feit dat landen die allemaal in een transitie economie zitten samen een douane unie vormen, is geen goed idee volgens Paul Hare.¹ Ze zouden kunnen samenklitten en enkel verouderd materiaal uit hun eigen economieën gebruiken en nieuwe technologieën en producten buiten de grenzen van de Unie houden. Daarbij komt dat de voorstellen die rijzen omtrent een gemeenschappelijk invoertarief voor externe handel in het nadeel spelen van de drie lidstaten van het GOS die al lid zijn van de WHO, zijnde Moldavië, Georgië en Kirgizië. Hun invoerheffing zijn al meer geliberaliseerd en liggen gemiddeld lager dan dat wat het GOS als vrijhandelsunie voorstelt. Ze zouden dus de WHO wetgeving moeten overtreden om in regel te staan met het GOS.

4.2.5 Investerings en Kapitaalvlucht

Het probleem kan zeer eenvoudig gesteld worden: er zijn te weinig buitenlandse directe investeringen in Rusland om wille van een gebrek aan vertrouwen bij de investeerders. Dit gebrek aan vertrouwen wordt ook teruggevonden bij de Russen zelf die massaal hun kapitaal naar het buitenland versluizen. Hierdoor creëert men boven op de weinig FDI's een grote kapitaalvlucht hetgeen zeer nefast is voor het land.² In de volgende paragrafen zullen de redenen voor deze fenomenen aangehaald worden, zal beschreven worden hoe Rusland dit probeert tegen te gaan en wat de toetreding tot de WHO als gevolg kan hebben.

4.2.5.1 Directe buitenlandse investeringen (FDI)

Grafiek 4—1 geeft de stroom van directe buitenlandse investeringen weer, zowel die van Rusland naar het buitenland als die van buitenlanders naar Rusland. In de jaren '90 zijn er weinig directe investeringen te merken. Buitenlandse bedrijven zijn niet geïnteresseerd in Rusland daar het land te onzeker is (de Koude Oorlog zindert nog na) en Russische investeerders zijn er bijna niet. De enkele bedrijven die er zijn, zijn nog erg afhankelijk van de staat en subsidies vervangen de nodige investeringen.³

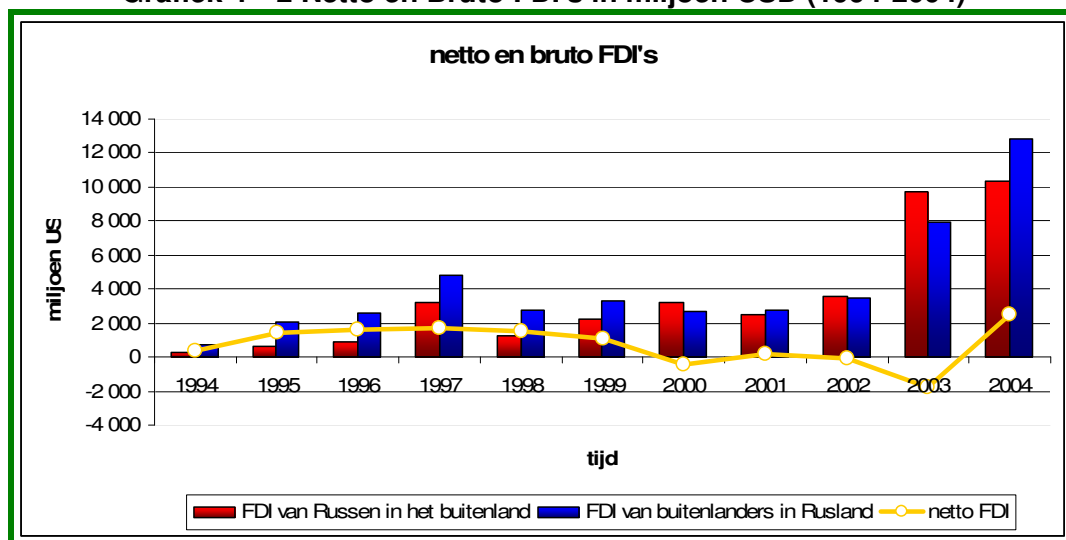
---

¹ HARE, P.G., Russia and the World Trade Organization, (Russian-European Centre for Economic Policy), Internet, juli 2002, p. 19-20, (<http://www.recep.ru/phase4/en/rp/harewtoe.pdf>). Geraadpleegd 22 maart 2006.

² Ibid, p. 13.

³ HARE, P., SCHAFFER, M.E., SHABUNIA, A., The Great Transformation: Russia's Return to the World Economy, (CERT) januari 2004. p. 11-13, (<http://www.som.hw.ac.uk/ecopgh/Foreign%20Direct%20Investment%20in%20Russia.pdf>). Geraadpleegd 22 maart 2006.

Grafiek 4—2 Netto en Bruto FDI's in miljoen USD (1994-2004)

Bron: CENTRAL BANK OF RUSSIA, *Balance of Payments of the Russian Federation (1994-2004)*, Internet, (http://www.cbr.ru/eng/statistics/credit_statistics/). Geraadpleegd 22 maart 2006.

Er zijn twee opmerkingen te maken bij deze grafiek. Ten eerste is de financiële crisis van 1998 niet terug te vinden en ten tweede is er na 2002 een grote stijging van investeringen, zowel van de binnenkomende als de buitengaande investeringen. Het gevolg van de sterke stijging van beide leidt tot een bijna nul operatie voor de netto FDI's. Enerzijds komt dit doordat Russische bedrijven nu minder staatsgebonden zijn en dus meer (moeten) openstaan voor investeringen uit het buitenland. Langs de andere kant blijft het wantrouwen in de slecht gereguleerde banksector (cf. paragraaf 4.2.3) waardoor veel Russen hun geld in buitenlandse ondernemingen investeren, vooral in andere GOS landen. Anderzijds zorgt de sterke economische groei – die verwacht wordt nog minstens enkele jaren aan te houden – dat buitenlandse bedrijven meer geïnteresseerd zijn in de Russische economie en dus meer en sneller willen investeren. Hoewel de investeringen sterk gestegen zijn sinds 2002 zijn er eigenlijk zeer weinig directe investeringen voor 's werelds grootste land.¹

De FDI's die Rusland binnenkomen zijn dus voornamelijk kleinschalig en de meeste directe investeringen gaan naar hotels van buitenlandse ketens en aanverwante diensten (zoals restaurants) en de olie- en gassector. Buiten de energiesector gaan de meeste FDI's naar Moskou en Sint-Petersburg en naar de hen omringende oblasten (regio's).² Volgens een studie van Walter Gilles³ zorgt Moskou en zijn regio voor 79 % van de in- en uitvoerstroom van investeringen in 1997, ten opzichte van slechts 47 % in 2003. Dit komt door de steeds belangrijk wordende Siberische provinciesteden zoals Novgorod en Rostov.

De meeste buitenlandse directe investering komen uit de EU, meer bepaald uit Cyprus, Nederland en Luxemburg. Cyprus is de grootste investeerder in Rusland, maar dit komt

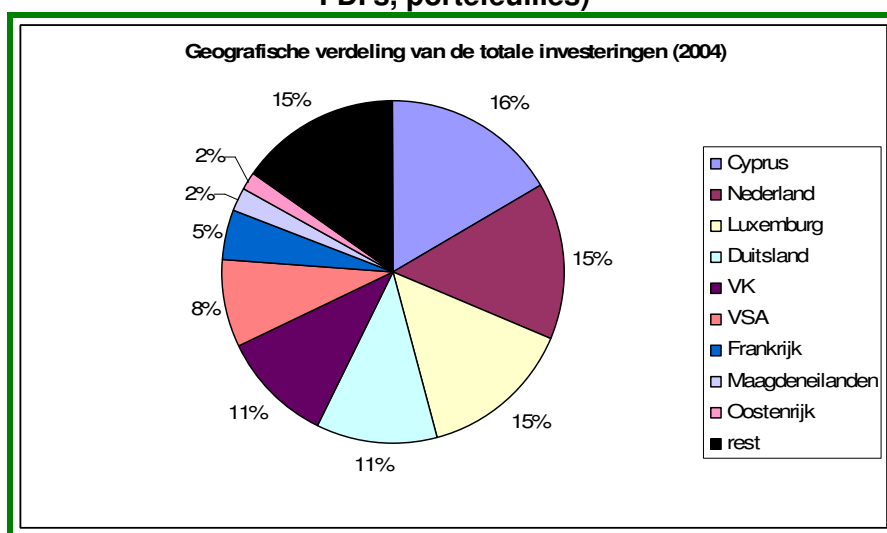
¹ MENASCE, E., ZLOTOWSKI, Y., 'Un retour des capitaux en Russie ?', *Le Courrier des Pays de l'Est*, mei-juni 2005, p. 55-67.

² Ibid.

³ GILLES, W., 'Foreign Direct Investment in Russia, an Overview', *Emerging Russia*, december 2004, p. 1-7.

voornamelijk omdat Russische bedrijven en investeerders hun kapitaal naar Cyprus uitvoeren met als doel de belastingen te ontduiken. Hierdoor lijkt het alsof Cyprus de grootste investeerder in Rusland is, maar het gaat in werkelijkheid vooral om gere-exporteerd geld vanuit Rusland. Zo ook wordt Luxemburg vaak als transitieland gebruikt om fiscale redenen.¹

Grafiek 4—3 Geografische verdeling van de totale investeringen (2004) (kredieten, FDI's, portefeuilles)

Bron: FEDERAL STATE STATISTICS SERVICE, (www.gks.ru/eng). Geraadpleegd 22 maart 2006.

Om de FDI's naar Rusland te verhogen, moet de Russische overheid het bedrijfsklimaat verder aanpassen. De twee laatste jaren is Rusland daarmee goed bezig, maar vooral de ontoereikende en slecht functionerende wetgeving is een groot obstakel in het aantrekken van buitenlandse bedrijven en investeringen. Ten eerste moet de bescherming van binnenlandse bedrijven verminderen. Deze bescherming gebeurt vaak door – al dan niet rechtstreekse – subsidies en/of belastingverminderingen die buitenlandse bedrijven niet krijgen alsook door steekpenningen en corruptie bij de locale overheden. Indien de markt nog meer geliberaliseerd wordt, krijgt Rusland de kans buitenlandse nieuwkomers aan te trekken die zeer productief zijn en meer groeipotentieel hebben dan sommige oude staatsbedrijven.²

Een tweede aanpassing dat zou moeten gebeuren, bevindt zich op het gebied van sectoren zoals de auto-industrie, de energiesector of de telecommunicatiesector. Deze hebben zeer veel politieke invloed en kunnen hierdoor politieke beslissingen beïnvloeden en soms zelfs wetten laten goedkeuren die in hun voordeel spelen. Ook op deze manier maken buitenlandse ondernemingen en buitenlandse investeringen geen kans op overleven.³

¹ MENASCE, E., ZLOTOWSKI, Y., 'Un retour des capitaux en Russie ?', *Le Courrier des Pays de l'Est*, mei-juni 2005, p. 55-67.

² SHIELLS, C., *FDI and the investment climate in CIS countries* (IMF Policy Discussion Paper PDP/03/5), Internet, november 2003, p. 11-12, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/pdp/2003/pdp05.pdf>). Geraadpleegd 22 maart 2006.

³ *ibid*

Allerlei niet-tarifaire maatregelen zorgen ervoor dat het voor buitenlandse bedrijven zeer moeilijk is een productiehuis te openen in Rusland. Talrijke dure en tijdrovende licenties zijn aan te vragen, onnoemelijk veel bezoeken van overheidsinspecteurs en soms zelfs directe inmenging van maffia bendes, zorgen er snel voor dat de ondernemerszin van buitenlandse bedrijven om naar Rusland te komen snel over is.¹

De Wereldhandelsorganisatie streeft ook in deze sector voor het afbouwen en de uiteindelijke stopzetting van handelsbelemmeringen. De toetreding van Rusland tot de WHO zal daarom een stijging van de FDI's met zich meebrengen. Verschillende landen hebben namelijk eisen omtrent het verbeteren van het investeringsklimaat. Meer FDI's zullen ervoor zorgen dat in vele sectoren bedrijven kunnen transformeren naar efficiëntere en technologisch sterkere bedrijven om sneller producten van hoge kwaliteit te kunnen produceren en exporteren.

4.2.5.2 *De vlucht van het kapitaal*

De term “kapitaalvlucht” zal hier gebruikt worden wanneer kapitaal uitgedrukt in roebel omgezet wordt in kapitaal in een buitenlandse munt (euro, dollar, yen, etc.) – zowel in het thuisland als in het buitenland – en wanneer het niet gaat om normale handelstransacties. Wanneer een Russisch bedrijf bij wijze van voorbeeld goederen in de VSA koopt en daar in USD betaalt, betekent dit een uitvoer aan kapitaal van Rusland naar de VSA, maar kan dit niet als kapitaalvlucht worden aanzien. Indien datzelfde bedrijf een deel van haar kapitaal – al dan niet legaal – naar de Kaaimaneilanden overbrengt, louter omwille van belastings- en/of andere voordelen, of omwille van een gebrek aan vertrouwen in de eigen economie, spreekt men wel van kapitaalvlucht.

Volgens P. Loungani en P. Mauro² zijn er verschillende redenen waarom de kapitaalvlucht uit Rusland zo groot is. Ten eerste zijn de belastingen relatief hoog en worden ze niet altijd even goed gecontroleerd. Dit zorgt ervoor dat de “belastingvlucht” vrij groot is: kapitaal dat naar het buitenland wordt versluisd om ze verborgen te houden voor de belastingautoriteiten. Een tweede reden voor de zeer hoge kapitaalvlucht in Rusland heeft te maken met het gebrek aan vertrouwen in de banksector. Russische investeerders vertrouwen hun geld eerder toe aan internationale banken die een hoge kredietgelooftwaardigheid hebben. Een derde reden is de zeer grote corruptie inzake Intellectuele Eigendomsrechten en het afdwingen van “bescherming”. De Russische maffia kende een grote vooruitgang toen de planeconomie werd vervangen door de vrije markteconomie. Een degelijke wetgeving kan deze praktijken drastisch doen verminderen. Een laatste reden voor de kapitaalvlucht is het liberaliseringsproces. Nieuwe managers zoeken manieren om hun winst te vergroten en vinden die soms door de activa die ze

---

¹ ibid

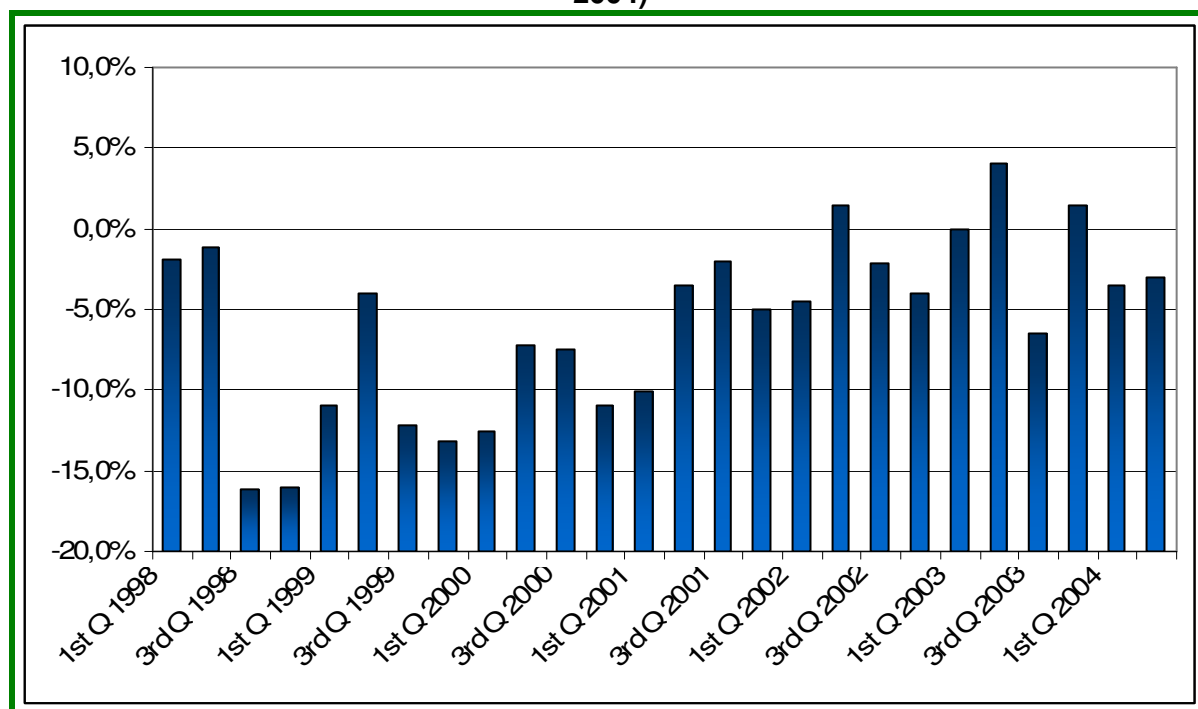
² LOUNGANI, P., MAURO, P., *Capital Flight from Russia* (IMF), Internet, april 2000, p. 7-8, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/2000/invest/pdf/loung.pdf>). Geraadpleegd 22 maart 2006.

bezitten in het buitenland te verbergen waar ze meer opbrengen en geen belastingen moeten betalen.

Kapitaalvlucht kan gebeuren via twee manieren. Enerzijds is er de onjuiste voorstelling van exportinkomsten, vooral in de energiesector daar deze sector zeer belangrijk is voor de export. Deze onjuiste voorstelling is meestal het gevolg van het onderfactureren van exporten, het smokkelen van exportproducten of exporteren via filialen op belastingparadijzen. Anderzijds is de overschatting van importbetalingen door middel van valse importcontracten voor goederen en diensten. Bij deze importcontracten worden dan een voorschot betaald, maar het eigenlijke importproduct gaat “verloren”.¹

Op de volgende grafiek is de trimestriële kapitaaluitstroom tussen 1998 en 2004 weergegeven als percentage van het BNP.

Grafiek 4—4 Netto kapitaal uitstroom in Rusland als percentage van het BNP (1998-2004)

Bron: KADOCHNIKOV, D.V., *Economic Impact of Capital Flight from Russia and its Institutional Context: Why Capital Controls cannot be a Part of a Pro-Growth Policy* (ICSER), 2005, p.12, (<http://129.3.20.41/eps/if/papers/0509/0509007.pdf>). Geraadpleegd 22 maart 2006.

Tussen 1998 en 2000 bedroeg de jaarlijkse netto kapitaaluitstroom 20 à 25 miljard USD (7-11 % van het BNP). Jaarlijks daalt dit bedrag (15 miljard USD in 2001, 8 miljard USD in 2002 en 1,9 miljard USD in 2003), maar in 2004 werd voor het eerst weer een sterke stijging (10 miljard USD in het eerste halve jaar van 2004). De reden van de bijna constante daling van de kapitaaluitstroom is te wijten aan de hervormingen die sinds de financiële crisis van 1998

¹ LOUNGANI, P., MAURO, P., *Capital Flight from Russia* (IMF), Internet, april 2000, p. 9-10, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/2000/invest/pdf/loung.pdf>). Geraadpleegd 22 maart 2006.

werden doorgevoerd. De stijging van kapitaalvlucht de laatste jaren valt samen met de stijging van het aantal FDI's: Russische bedrijven investeren in deze tijd waar de economie zich hersteld heeft vooral in het buitenland (cf. vorige paragraaf).¹

De gevolgen van de kapitaalvlucht zijn negatief voor de Russische economie. Ten eerste zijn er grote opportunitetskosten. Het kapitaal dat naar het buitenland vloeit, kan niet meer aangewend worden voor investeringen in de eigen economie. Een tweede gevolg is een negatief saldo op de betalingsbalans. Ten derde kan het kapitaal in het buitenland niet meer gebruikt worden voor het binnenlands sparen. Dit spaargeld zou ook gebruikt kunnen worden als investeringen. Op die manier mist Rusland voor de tweede maal een manier om zelfstandig zijn economie te verbeteren.²

Een vierde negatief gevolg van kapitaalvlucht is de "Hot Money". De term "Hot Money" wordt gebruikt wanneer kapitaal snel van de ene munt in de andere munt wordt omgewisseld met als doel winst te creëren (financiële speculatie). Dat dit negatief is voor de economie wordt bewezen door de financiële crisis van 1998. Naar aanleiding van de Aziatische crisis werd de druk op de roebel steeds groter waardoor er paniek onder de investeerders kwam. Deze paniek sloeg om in een crisis met de sterke devaluatie van de roebel.³

Met zicht op de toetreding tot de WHO zal Rusland zich vooral moeten focussen op het aantrekken van FDI's. Hiervoor moet Rusland zijn bedrijfsklimaat verbeteren. Indien dit gebeurt zullen niet alleen buitenlandse investeerders meer geïnteresseerd zijn in Rusland, zullen binnenlandse investeerders ook minder geneigd zijn hun kapitaal naar het buitenland over te brengen. Daarnaast moet een beter wettelijk kader komen dat zowel de investeringen reguleert alsook het moeilijker maakt belastingen te ontduiken door gelden naar het buitenland over te schrijven.

4.2.6 Sectoren in dewelke Rusland verandering moet brengen

4.2.6.1 De energiesector

Zoals reeds aangehaald, is de energiesector jarenlang een hekelpunt gebleven en werd vaak als reden aangehaald waarom de toegangsprocedure van Rusland zoveel tijd in beslag nam. Deze problematiek is echter (voorlopig) opgelost door de bilaterale overeenkomst van 21 mei 2004. Hierin werd overeengekomen dat Rusland de uitbreiding van de EU met de tien nieuwe lidstaten steunt en dat de EU de "trage" verhoging van de energieprijzen in Rusland aanvaardt. Eveneens staat in de overeenkomst dat het gemiddelde importtarief dat

¹ KADOCHNIKOV, D.V., Economic Impact of Capital Flight from Russia and its Institutional Context: Why Capital Controls cannot be a Part of a Pro-Growth Policy (ICSER), 2005, p.12, (<http://129.3.20.41/eps/if/papers/0509/0509007.pdf>). Geraadpleegd 25 maart 2006.

² UNIVERSITY OF WARWICK, *The Problem of Capital Flight in Russia*, Internet, 1999, p. 14-16, (<http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/csgr/research/keytopic/global/capflight.pdf/>). Geraadpleegd 25 maart 2006.

³ *ibid*

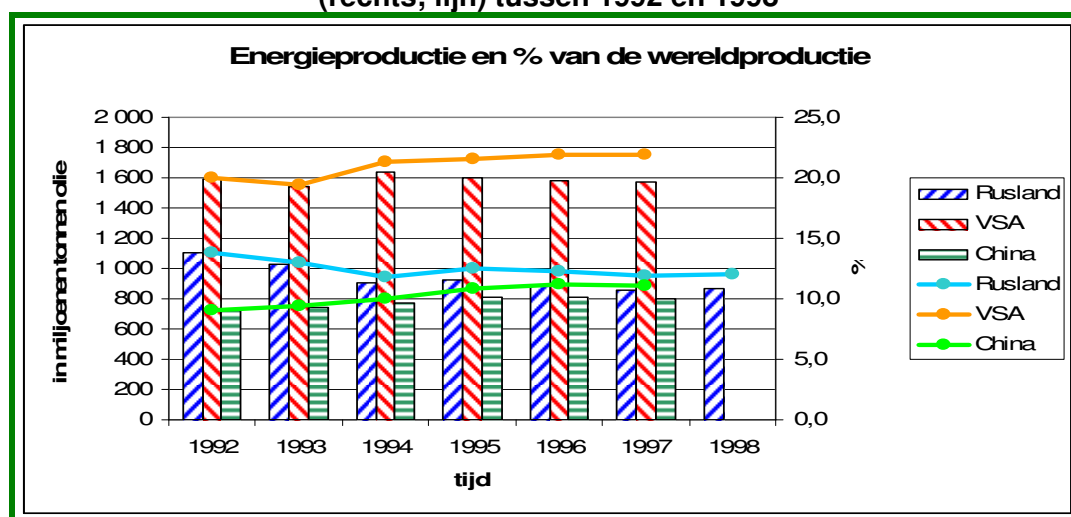
Rusland zal opleggen niet hoger zal zijn dan 7,6 % voor industriële goederen, 11 % voor visproducten en 13 % voor landbouwproducten én dat de quota's voor vers en bevroren vlees en gevogelte rond de 600 miljoen euro per jaar zullen blijven (dit representeert 15 % van de totale export van landbouwproducten van de EU naar Rusland).¹

De economische connectie tussen de EU en Rusland is zeer groot op het gebied van de energiesector en beide landen hebben dus belang bij de instandhouding van de goede relaties. Beide economieën hebben elkaar namelijk nodig: Rusland heeft de EU nodig voor de financiering van ontginningen en de verdere ontwikkeling van de sector; de EU heeft Rusland nodig om zekerheid te hebben over de toegang tot olie, gas en elektriciteit op lange termijn.²

Algemeen

De energiesector is van primair belang voor de economie van Rusland.³ De stagnatie van de Sovjet economie in de jaren '80 beïnvloedde de energiesector niet erg veel; integendeel, de energieproductie steeg in die periode. De val van de USSR veranderde en desoriënteerde de hele economie en bij gevolg viel de energieconsumptie even sterk als de activiteiten van de energieconsumerende sectoren. De laatste jaren is Rusland vooral een economie die georiënteerd is op gas. Een steeds meer groeiend belang werd aan deze natuurlijke rijkdom gehecht zodat het de laatste jaren de meest belangrijke bron van energie geworden is.⁴ Grafiek 4—5 geeft enkele cijfergegevens over de energiesector in de jaren '90.

Grafiek 4—5 Energieproductie (links; staafjes) en aandeel van wereldproductie (rechts; lijn) tussen 1992 en 1998

Bron: UNITED NATIONS STATISTICAL DEVISION, (www.unstats.un.org). Geraadpleegd 29 maart 2006.

¹ EC EXTERNAL RELATIONS, *Russia-WTO: EU-Russia deal brings Russia a step closer to WTO Membership*, Internet, 21 mei 2004, (http://europa.eu.int/comm/external_relations/russia/intro/ip04_673.htm). Geraadpleegd 27 maart 2006.

² TYKKYLÄINEN, M., *Geographical Dimensions of Russian Energy Developments* (University of Joensuu), 2003, p. 1, (<http://www.ersa.org/ersaconfs/ersa03/cdrom/papers/464.pdf>). Geraadpleegd 27 maart 2006.

³ Cf. tabel 2—4, p. 33.

⁴ TYKKYLÄINEN, M., *Geographical Dimensions of Russian Energy Developments* (University of Joensuu), 2003, p. 2-7, (<http://www.ersa.org/ersaconfs/ersa03/cdrom/papers/464.pdf>). Geraadpleegd 27 maart 2006.

Rusland was in 2000 de derde grootste producent van energie. In 2003 was Rusland de grootste gasexporteur van de wereld, de derde grootste exporteur van ruwe olie en de zesde grootste exporteur voor steenkool en elektriciteit. Het is duidelijk dat Rusland zeer afhankelijk is van zijn natuurlijke rijkdommen. In tegenstelling tot de EU en de VSA, is Rusland autocratisch wat betreft zijn energienoden: daar waar de VSA en de EU een netto importeur zijn van energie, kan Rusland zijn energienoden zelf vervullen. Rusland was in 2002 de grootste leverancier van natuurlijk gas aan de EU (20 % van het geconsumeerde gas in de EU komt uit Rusland) en de tweede grootste leverancier van olie (na Noorwegen) aan de landen van de EU (15 %).¹

De energiesector in Rusland is zeer sterk verweven met de politiek. Het is een zeer gemonopoliseerde markt waar één staatsbedrijf de hele deelsector in handen heeft: OAO Gazprom in de gasector en RAO UES in de elektriciteitssector. De EU gebruikt de onderhandelingen van de WHO om Rusland ervan te overtuigen de energiesector te liberaliseren. De Russische regering heeft er zich toe verbonden deze monopolies te hervormen, maar daar is niet veel van te merken (cf. infra). De hoofdreden voor de trage hervormingen van de energiesector ligt in het feit dat deze sector zeer belangrijk voor de Russische economie is en dat daarom de Russische regering erg voorzichtig omspringt met de hervormingen in deze sector.

Gasector²

Ondanks de belofte van de Russische regering om de gasector te liberaliseren, is er weinig of niets veranderd. Het staatsbedrijf Gazprom heeft nog steeds een monopoliepositie en bevoorraadt de hele binnenlandse markt – en die van de meeste GOS lidstaten – met gas aan prijzen die ver beneden de marktprijzen liggen.

Tabel 4—4 Productie en export van natuurlijk gas in Rusland (1999-2003) in miljarden m³

	1999	2000	2001	2002	2003
Totaal	592,1	584,2	581,0	595,3	616,5
Gazprom	545,6	523,3	511,9	523,8	540,2
Oliebedrijven	29,8	31,0	32,2	34,8	40,4
Onafhankelijke bedrijven	13,2	26,4	33,2	36,5	35,7
Andere	3,4	3,7	0,3	0,2	0,2
Percentage van gasproductie van andere bedrijven dan Gazprom	7,9 %	10,4 %	11,9 %	12,0 %	12,4 %
export naar niet-GOS landen	131	134	132	134	142

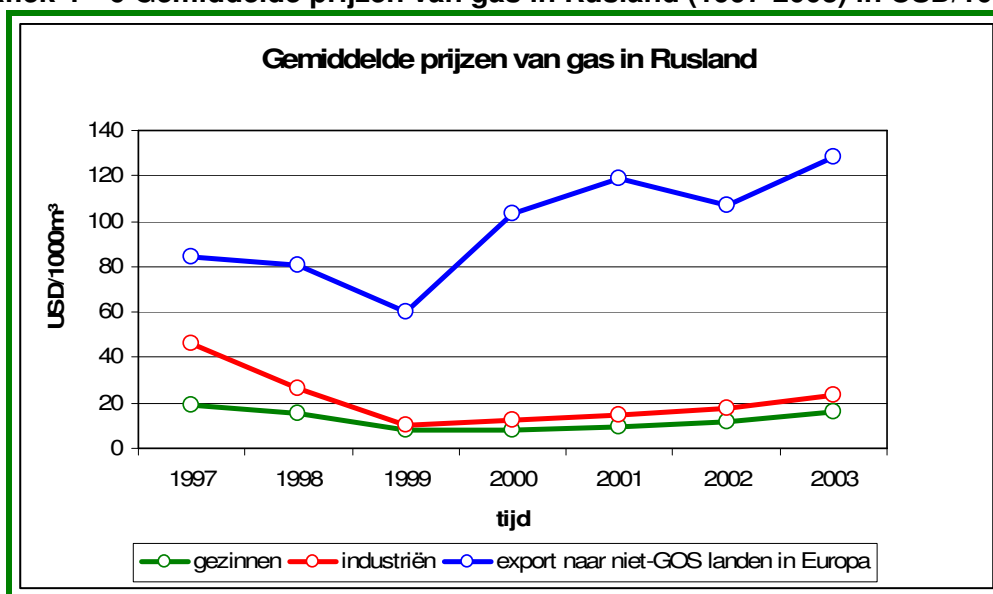
Bron: AHREND, R., TOMPSON, W., *Russia's Gas Sector: The Endless Wait for Reform?* (OECD Economic Department, Working Papers No. 402), Internet, 2004, p. 6, (<http://lysander.sourceoecd.org/vl=4278033/cl=12/nw=1/rpsv/cgi-bin/wppdf?file=5lgsjvhv75zv.pdf>). Geraadpleegd 28 maart 2006.

¹ ibid

² Deze subparagraaf is gebaseerd op: AHREND, R., TOMPSON, W., *Russia's Gas Sector: The Endless Wait for Reform?* (OECD Economic Department, Working Papers No. 402), Internet, 2004, p. 4-22, (<http://lysander.sourceoecd.org/vl=4278033/cl=12/nw=1/rpsv/cgi-bin/wppdf?file=5lgsjvhv75zv.pdf>). Geraadpleegd 28 maart 2006.

Tijdens de onderhandelingsronden van de toetreding van Rusland tot de WHO benadrukte de EU dat ze de gasector meer geliberaliseerd wil zien om wille van twee redenen. Ten eerste wil de EU dat de energieprijzen in Rusland dichterbij de marktwaarde komen te liggen. Buitenlandse energieleveranciers maken geen kans als de Russische overheid Gazprom zo blijft steunen. Ten tweede, en met het eerste punt onlosmakelijk vastgekoppeld, vindt de EU dat de Russische bedrijven *als exporteur* ook bevoordeeld worden door de vele subsidies van de Russische overheid: door de goedkope gasprijzen kunnen ze goedkoper produceren dan Europese bedrijven. Hierdoor worden dus niet enkel buitenlandse bedrijven in Rusland geschaad, maar ook bedrijven in de EU.¹

Grafiek 4—6 Gemiddelde prijzen van gas in Rusland (1997-2003) in USD/1000m³

Bron: AHREND, R., TOMPSON, W., *Russia's Gas Sector: The Endless Wait for Reform?* (OECD Economic Department, Working Papers No. 402), Internet, 2004, p. 11, (<http://lysander.sourceoecd.org/vl=4278033/cl=12/nw=1/rpsv/cgi-bin/wppdf?file=5lgsjvhv75zv.pdf>). Geraadpleegd 28 maart 2006.

Rusland gaf aan de EU toe de prijzen in de gasector tegen 2010 dichterbij de marktwaarde te laten komen als tegemoetkoming aan de Europese eis. Het voorstel van Rusland werd echter door de EU niet aanvaard: het aanpassen van de prijzen zou "te traag" gebeuren. Er waren twee akkoorden nodig om de gasproblematiek op te lossen. Een eerste was dat Rusland akkoord ging met de uitbreiding van de EU met de nieuwe lidstaten – vele onder hen behoorden tot het Sovjet blok – indien de EU de eis tot de openstelling van de gasector liet vallen. Een tweede akkoord vond plaats op 21 mei 2004 wanneer de EU het voorstel van Rusland aanvaardde om de gasprijzen langzaam te laten stijgen en zo het laatste Europese struikelblok voor de toetreding van Rusland tot de WHO weg te nemen op voorwaarde dat Rusland het Kyoto akkoord mee ondertekent (cf. infra, hoofdstuk 5, paragraaf 5.3.2, p. 100).

¹ FELLER, G., *Increased competition, declining resource base challenge Gazprom*, januari 2004, (<http://www.undergroundinfo.com> - website offline). Geraadpleegd 28 maart 2006

Ondertussen reizen er vragen in de Europese Unie omtrent het energiebeleid. Zal Rusland de steeds toenemende vraag naar energie vanuit de EU kunnen blijven volgen? De output van Gazprom bleef de voorbije 10 jaar ongeveer constant en de investeringen naar nieuwe gasvelden zijn onvoldoende. Daartegenover zijn er grote oliebedrijven in privé-eigendom, maar zij krijgen van de overheid geen toelating deze te exploiteren.¹

Elektriciteitssector

De tweede grote staatsmonopolist is RAO UES.² Dit bedrijf is, in contrast met Gazprom, vrijwel niet actief in de buitenlandse handel van Rusland. Daardoor krijgt het geen opbrengsten uit het buitenland die de hoge kosten zouden kunnen verminderen. Ook UES kent namelijk hoge kosten daar ook zij verplicht werden van de overheid zeer goedkoop elektriciteit aan te bieden. Omdat op die manier UES duurder elektriciteit te kunnen leveren op de thuishmarkt was UES zelf ook voorstander van de liberale hervorming die gevraagd werd door de EU, en dit in tegenstelling tot Gazprom.³

Bijlage 6 (cf. infra, p. B.19) geeft in een gedetailleerd schema de organisatie van de elektriciteitssector weer zoals die was in 2002 en zoals die er zou moeten uitzien tegen 2008-2009 indien Rusland de geplande hervormingen doorvoert. Deze hervormingen werden goedgekeurd in 2003 en bestaat uit twee delen. Ten eerste zijn er zes nieuwe wetten die in maart-april 2003 van kracht gingen en die de hervormingen in een wettelijk kader plaatsen. Ten tweede is er het "5+5" plan, waarmee verwezen wordt naar de vijf jaren van transitieperiode en de vijf jaren erna. Uiteindelijk zal de staat een 100 % aandeel bezitten op de nucleaire energiecentrales, een meerderheidsaandeel tot minstens na de transitieperiode in hydro-elektrische energiecentrales en de staat zal 52 % van de aandelen bezitten in de interregionale distributiebedrijven. De lokale distributiebedrijven voor particulieren, en later alle distributeuren, zullen volledig geprivatiseerd kunnen worden vanaf een door de regering bepaalde datum, maar niet voor 1 juli 2005.⁴

Rusland en de EU hebben ook een conflict over elektriciteit. Rusland wil zijn elektriciteitsnetwerk uitbreiden naar de nieuwe leden van de EU. Dit zou UES in staat stellen om overschotten te verkopen aan consumenten binnen de EU. Bovendien kan het bedrijf bij kleine tekorten elektriciteit invoeren vanuit de EU. De EU legt echter een aantal voorwaarden op aan de import van elektriciteit zoals nucleaire veiligheid en de bescherming van het milieu. Aan deze voorwaarden voldoen Rusland niet en het zal veel moeilijk kosten om te voldoen aan de EU standaarden. Verder moeten de subsidies herzien worden die UES krijgt onder de vorm van goedkoop gas van Gazprom.⁵

---

¹ ibid

² RAO UES wordt vaak afgekort tot UES wat staat voor "*Unified Energy System*"

³ TOMPSON, W., *Restructuring Russia's Electricity Sector: Towards effective Competition or faux Liberalisation?* (OECD Economic Department, Working Papers No. 403), Internet, 2004, p. 4-23, (<http://hermia.sourceoecd.org/vl=3245222/cl=14/nw=1/rpsv/cgi-bin/wppdf?file=5lgsjhvj75xr.pdf>). Geraadpleegd 29 maart 2006.

⁴ ibid

⁵ BOON, A., *Rusland in de WHO*, 2004, p. 61.

Oliesector

De Europese Unie voert voornamelijk olie in vanuit Noorwegen. Op de tweede plaats zorgt Rusland voor onze olienoden. Volgens Rusland zal de export naar de EU met factor 2,2 toenemen binnen 20 jaar waardoor de EU voor meer dan 25 % afhankelijk wordt van Rusland wat betreft olie. Maar ook deze sector kent moeilijkheden. In december 2004 ging het bedrijf Yukos failliet wanneer de Russische belastingdienst erachter kwam dat de top van deze Russische oliegi-gigant jarenlang de belastingen ontdukte. Daarop werd de unit dat instond voor de gasproductie, Yuganskneftegaz, verkocht aan het staatsbedrijf Rosneft. Deze vloeide onlangs samen met Gazprom waardoor Gazprom de grootste gasproducent ter wereld werd en zijn activiteiten naar de oliesector kon uitbreiden.¹

De olieproductie steeg 2,7 % in 2005 tot 9,44 miljoen tonnen olie per dag.² Hiermee groeit de oliesector gestaag hetgeen positief is voor de economie. Het probleem van de oliesector ligt hem niet in het ontginnen maar in het exploiteren en exporteren. De pijpleidingen nodig voor het transporteren van de olie zijn in handen van Transneft, een monopolist die ideeën van privé-bedrijven om zelf pijpleidingen en havens te bouwen telkens weet te dwarsbomen door bij de Russische overheid te lobbyen.

De EU onderhandelt voornamelijk met Rusland omtrent de voorwaarden tot het investeren in de Russische oliesector. De EU dringt er op aan dat Rusland het milieu respecteert en een correcte wetgeving hanteert inzake investeringen en fiscaliteit. Deze regels zijn neergeschreven in de "*Production Sharing Agreement*" waar tegenover Rusland erg weigerachtig staat.³

4.2.6.2 De landbouwsector

Na het verdwijnen van de Sovjet Unie in 1991 ging het niet goed met de landbouwsector. Reden hiervoor waren zowel klimatologisch als economisch: in de transitieperiode kende de Russische economie een dieptepunt. De landbouwsector was toen en is nog steeds in handen enkele grote landbouwbedrijven, meestal in eigendom van de Russische *nouveaux riches*. Toen privé-eigendom toegelaten werd na de val van de USSR kregen vele mensen die een stuk land of een huisje huurde van de overheid een eigendomsbewijs. Vooral oudere mensen kende de waarde van dit stukje papier niet. Bepaalde personen gingen van dorp tot dorp en kochten alle eigendomsbewijzen over voor enkele roebels. Zo ontstond een groep die al snel de naam "*les nouveaux riches*" kreeg: grootgrondbezitters die de rijkste en machtigste mensen van Rusland werden. Daar waar Yeltsin ze gebruikte om zijn

---

¹ COHEN, A., 'Russian Oil after YUKOS: Implications for the United States', *The Heritage Foundation*, nr. 961, 28 februari 2005, p. 1-2, (<http://www.heritage.org/Research/RussiaandEurasia/loader.cfm?url=/commonspot/security/getfile.cfm&PageID=74991>). Geraadpleegd 29 maart 2006.

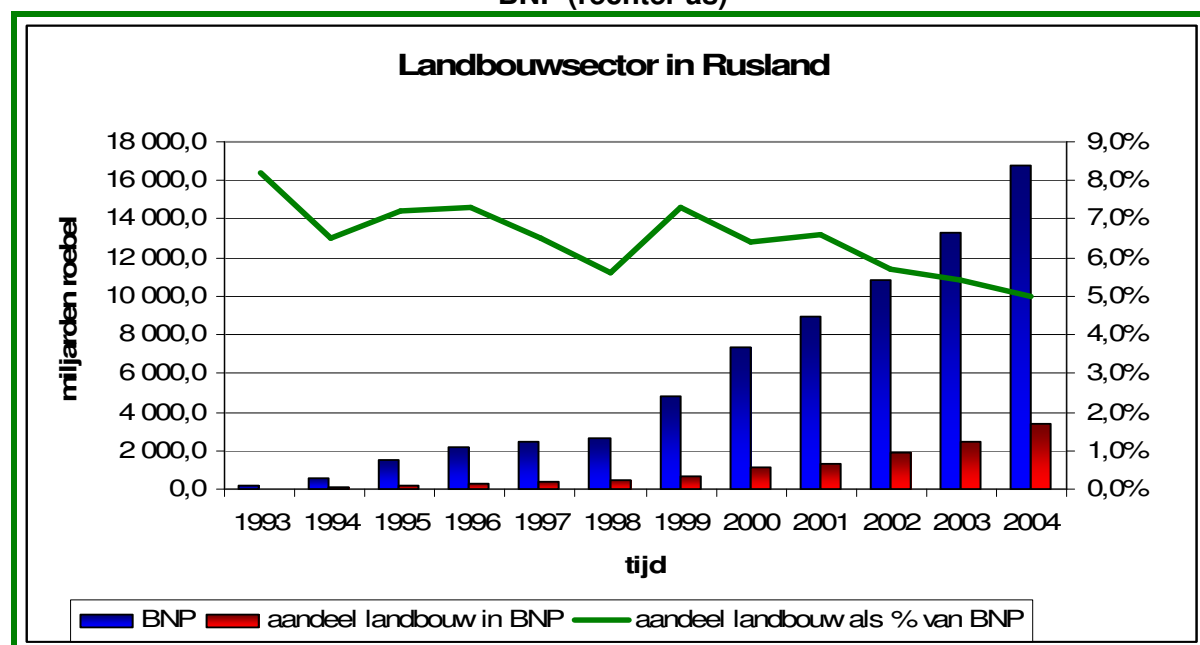
² BBC, *Russia: Energy Overview*, Internet, 26 februari 2006, (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/4699942.stm>). Geraadpleegd 29 maart 2006.

³ FELLER, G., *Increased competition, declining resource base challenge Gazprom*, januari 2004, (<http://www.undergroundinfo.com> - website offline). Geraadpleegd 29 maart 2006

presidentcampagne te steunen in ruil voor politieke macht, zorgde Poetin ervoor dat hun macht zeer sterk daalde. In de landbouwsector blijven zij echter zeer aanwezig.¹

De crisis van 1998 zorgde voor enkele veranderingen in de sector waardoor landbouw steeds efficiënter werd. Op het einde van de jaren '80 waren de landbouwsubsidies zeer hoog. Na de val van de Sovjet Unie kon de staat deze subsidies niet langer betalen en verminderde ze elk jaar. De crisis van 1998 veranderde dit weer en de subsidies stegen elk jaar. Wanneer Rusland toetreedt tot de WHO zal deze voordurende stijging van subsidies aan de landbouwsector moeten eindigen, hetgeen de machtige landbouwgroeperingen tegen de schenen stoot.²

Grafiek 4—7 Landbouwsector in Rusland (1993-2004): BNP en aandeel in BNP in miljarden roebel (lopende prijzen; linker as) en aandeel landbouw als procent van BNP (rechter as)

Bron: IMF, Russian Federation: Statistical Appendix, Internet, 2005, p. 5, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05378.pdf>). Geraadpleegd 30 maart 2006 en IMF, Russian Federation: statistical appendix 2003, Internet, 2003, p. 5, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2003/cr03145.pdf>). Geraadpleegd 30 maart 2006.

Hoewel het belang van de landbouw voor de Russische economie afneemt, blijft ze vrij belangrijk voor de economie. Vandaar dat Rusland niet zomaar akkoord gaat met wat de WHO eist in verband met subsidies. Om de maximale subsidies te kennen dat een overheid aan de landbouwsector mag geven, kijken de WHO leden naar wat de subsidies waren drie jaar voor de aanvraag tot toetreding. De Russische landbouwsubsidies waren in 1991-1993 echter erg laag en zou dus impliceren dat de maximale subsidies in de toekomst erg laag zou blijven.³

¹ HARE, P.G., Russia and the World Trade Organization, (Russian-European Centre for Economic Policy), Internet, juli 2002, p 16-17., (<http://www.recep.ru/phase4/en/rp/harewtoe.pdf>). Geraadpleegd 29 maart 2006.

² ibid
³ ibid

Een juist referentiepunt vinden voor de landbouwsubsidies was een groot probleem binnen de Werkgroep. Rusland stelde voor te kijken naar de subsidies op het einde van de jaren '80 die veel hoger liggen dan wat de Russische overheid nu aan de sector geeft. Deze vraag lijkt op het eerste zicht absurd daar Rusland niet in staat is zo'n hoge subsidies te betalen. De landen in de Werkgroep verwierpen onmiddellijk deze vraag alsook het tweede voorstel van Rusland om naar de gemiddelde subsidie te kijken tussen 1989 en 1995. Ook hier is de gemiddelde subsidie dat Rusland zou kunnen geven aan de sector hoger dan de gemiddelde subsidie van de WHO leden. Het tegenvoorstel van de WHO, dat men 1991-1995 als referentiejaar zou nemen werd door Rusland van tafel geveegd. Uiteindelijk werd een compromis gevonden: de periode 1991-1995 zou gebruikt worden als referentie voor het bepalen van de binnenlandse steun waarbij enkele afwijkingen zouden toegestaan worden en de periode 1990-1992 zou als criterium gelden voor het bepalen van de exportsubsidies.¹

Rusland eist ook hoge importtarieven voor landbouwproducten uit de EU en de VSA. Beide economieën zijn zeer protectionistisch wat betreft landbouw. Door de hoge importtarieven zou Rusland zijn markt kunnen vrijwaren van dumping of sterk gesubsidieerde producten uit de VSA of de EU.²

4.2.6.3 De staalsector

Rusland is na de EU en Japan de grootste exporteur van staal. Als men in plaats van naar de waarde van het staal naar de hoeveelheid kijkt, is Rusland zelfs de grootste exporteur. Dit komt voornamelijk omdat de lonen in de EU en in Japan hoger liggen dan in Rusland en dat Russische staalbedrijven subsidies krijgen in de vorm van goedkope energie van Gazprom.³

Tabel 4—5 Belangrijkste exportlanden van staal; waarde in miljard USD (2004), hoeveelheid in miljoen ton en percentages

EXPORT	waarde	Aandeel in wereld export				Aantal miljoen ton
	2004	1980	1990	2000	2004	2001
EU-25	118,65	-	-	46,5%	44,6%	-
extra EU-25 exports	29,20	-	-	11,4%	11,0%	-
Japan	23,29	20,4%	11,8%	10,4%	8,8%	23,0
Rusland	17,33	-	-	5,3%	6,5%	25,0
China	13,88	0,3%	1,2%	3,1%	5,2%	-
Zuid-Korea	11,63	2,2%	3,4%	4,7%	4,4%	2,5
Oekraïne	11,20	-	-	3,6%	4,2%	22,0
VSA	8,71	4,2%	3,3%	4,4%	3,3%	-
Taipei (China)	7,72	0,4%	0,8%	3,2%	2,9%	-
Brazilië	7,09	1,1%	3,4%	2,6%	2,7%	9

¹ WEHRHEIM, P., *Russia's WTO accession: Many hurdles remain*, 2001, p. 10-11.

² HARE, P.G., *Russia and the World Trade Organization*, (RECEP), Internet, juli 2002, p. 16-17., (<http://www.recep.ru/phase4/en/rp/harewtoe.pdf>). Geraadpleegd 29 maart 2006.

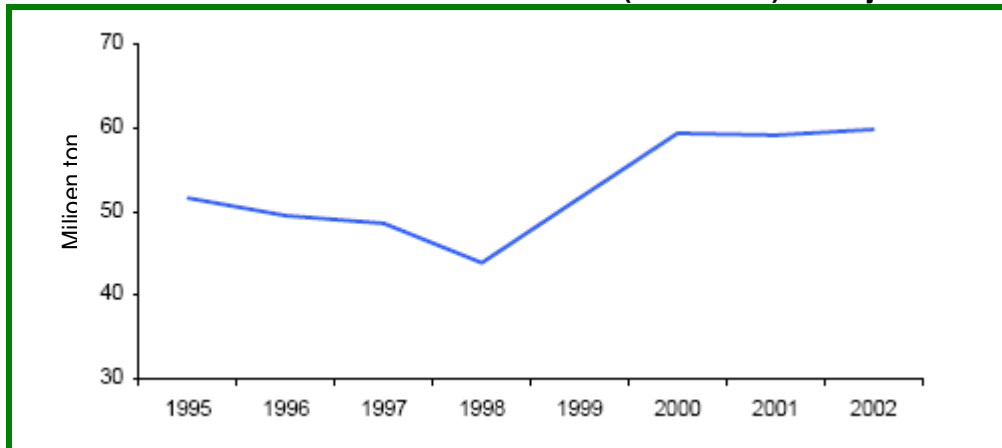
³ *The Russian Steel Industry* (ATON Capital), Internet, 23 september 2003, p. 18, (<http://research.aton.ru/themes/research/pdf-document.asp?folder=1555&matid=43665&a=0>). Geraadpleegd 29 maart 2006.

Turkije	6,00	0,0%	1,4%	1,3%	2,3%	-
---------	------	------	------	------	------	---

Bron: WORLD TRADE ORGANIZATION, *International Trade Statistics 2005*, Internet, 2005, p. 135 (http://www.wto.org/English/res_e/statis_e/its2005_e/its2005_e.pdf). Geraadpleegd 29 maart 2006.

Sinds de crisis van 1998 neemt de productie van staal enkel toe. De industrie werd competitiever en in 2003 werd voor het eerst de kaap van 60 miljoen ton overschreden en in 2004 produceerde de staalsector in Rusland 65 miljoen ton. Tot de jaren 1998-1999 zochten de meeste investeerders Russische bedrijven op die zo weinig mogelijk met de binnenlandse economie te maken hadden en een hoge dollar opbrengst kenden. Na de crisis, gevolgd door een enorme stijging van het BNP en de binnenlandse vraag, waren investeerders ook geïnteresseerd in andere sectoren. Dit kwam de staalsector ten goede die opeens veel meer investeringen kreeg en hierdoor sterk kon groeien.¹

Grafiek 4—8 Productie van staal in Rusland (1995-2002) in miljoenen ton

Bron: FEDERAL STATE STATISTICS SERVICE, (<http://www.fsgs.ru/wps/portal/english>). Geraadpleegd 30 maart 2006.

De staalsector is een zeer beperkt geliberaliseerde sector, zeker in de VSA en in de EU. Vooral de strenge quota (3,22 miljoen ton in 2005²) die de EU oplegt voor Russisch staal zorgen voor onbegrip in Rusland. De uitbreiding van de EU met de tien nieuwe lidstaten in 2004 heeft een negatief effect gehad op de staalindustrie in Rusland. Aan de meeste van deze landen kon Rusland onbeperkt staal leveren, maar daar deze landen nu tot de EU behoren, geldt ook bij hen dezelfde strenge quota's. Sommige Russische staalproducenten hebben voorzorgen genomen door fabrieken te kopen in de nieuwe lidstaten. Door deze fabrieken op te kopen willen ze deel uitmaken van de Oost en Centraal Europese industrie en zo de Europese quota's omzeilen. Praktisch zijn er wel enkele problemen daar het voor Russische managers moeilijk is in deze voor hen nieuwe omgeving efficiënt te werken.³

¹ Ibid, p. 16.

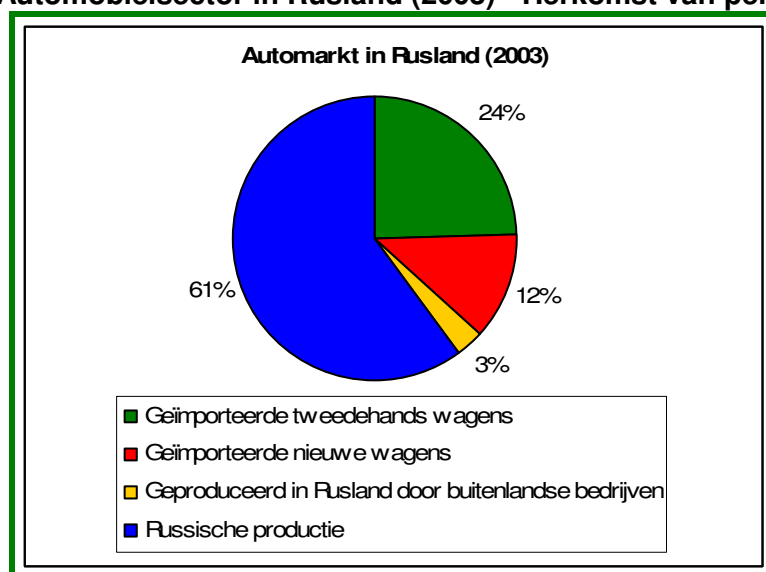
² EUROPE, TRADE ISSUES, *Steel issues*, (http://europa.eu.int/comm/trade/issues/sectoral/industry/steel/index_en.htm). Geraadpleegd 30 maart 2006.

³ BOON, A. *Rusland in de WHO*, 2004, p. 67.

4.2.6.4 De automobielsector

In Rusland zijn er 145 wagens per 1 000 personen. Dit cijfer is de laatste jaren erg gestegen (gemiddeld 20 % per jaar), maar ligt nog steeds 60 % onder het Europees gemiddelde en zelfs lager dan sommige van de nieuwe lidstaten van de EU zoals Polen, Hongarije of Estland. Er worden 1,59 miljoen wagens gefabriceerd in Rusland in 2003 maar de meeste personenwagens zijn ingevoerde tweedehands wagens, vooral van Toyota, Daewoo en Mitsubishi.¹

Figuur 4—1 Automobielsector in Rusland (2003) - Herkomst van personenwagens

Bron: ERNST & YOUNG, *The Russian Automotive Market: Industry Overview*, Internet, 2004, p. 3, ([https://forms.ey.com/global/download.nsf/Russia/The_Russian_Automotive_Market_-_2004_Industry_Overview/\\$file/Russian_Auto_March04.pdf](https://forms.ey.com/global/download.nsf/Russia/The_Russian_Automotive_Market_-_2004_Industry_Overview/$file/Russian_Auto_March04.pdf)). Geraadpleegd 31 maart 2006.

Een nieuwe Russische wagen kost gemiddeld de helft goedkoper dan de goedkoopste wagen op de wereldmarkt, namelijk tussen de 4 000 en 8 000 euro, hetgeen evenveel is als een ingevoerde zes- tot achtjarige tweedehands wagen. In 2002 paste de regering de importtarieven aan voor tweedehands wagens.²

De Russische automobielsector is sterk beschermd door zeer hoge importtarieven. Hierdoor hebben de Russische wagens een voordeel op de binnenlandse markt. In 2002 lag het importtarief voor nieuwe auto's op 25 %. Door deze hoge importtarieven zijn buitenlandse bedrijven niet geneigd te investeren in de automobielsector in Rusland. Nochtans moet deze sector dringend vernieuwd worden: slecht management, verouderde technologie en onkunde zijn de reden van een zwakke sector in de economie.

¹ ERNST & YOUNG, *The Russian Automotive Market: Industry Overview*, Internet, 2004, p. 1-16, ([https://forms.ey.com/global/download.nsf/Russia/The_Russian_Automotive_Market_-_2004_Industry_Overview/\\$file/Russian_Auto_March04.pdf](https://forms.ey.com/global/download.nsf/Russia/The_Russian_Automotive_Market_-_2004_Industry_Overview/$file/Russian_Auto_March04.pdf)). Geraadpleegd 31 maart 2006.

² BBC, *Russia Hammers Used Cars Import*, Internet, 1 september 2002, (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/business/2228873.stm>). Geraadpleegd 31 maart 2006.

Om de investeringen in de Russische auto-industrie te promoten, verlaagde de Russische overheid in maart 2005 de invoerrechten op auto-onderdelen voor industriële assemblage in Rusland. Vroeger lagen deze taksen op 15 à 20 %, nu moeten invoerders slechts 3 % invoerheffingen betalen of soms zelfs helemaal niets.¹

Het is onwaarschijnlijk dat de WHO akkoord zal gaan met de blijvende hoge invoertarieven voor nieuwe auto's. Rusland houdt echter vol dat het een tijdelijke maatregel is om zijn doelstelling van 245 auto's per 1 000 inwoners tegen 2010 te kunnen halen. Tijdens de onderhandelingen bij de Werkgroep voor de toetreding van Rusland tot de WHO is dit onderwerp nauwelijks aan bod gekomen.²

4.2.6.5 De telecommunicatiesector

De Wereldbank gelooft dat de toetreding van Rusland tot de WHO drie belangrijke effecten op de telecommunicatiesector zal hebben. Ten eerste zal de Russische economie uitbreiden. Deze uitbreiding van de economie zal gepaard gaan met een grotere productiviteit van bedrijven en er zullen meer bedrijven ontstaan. Communicatie tussen de bedrijven onderling; tussen leveranciers, producenten en consumenten; tussen de regering en bedrijven zal sterk toenemen. Ten tweede, en daarmee samenhangend, zal de toetreding tot de WHO ertoe leiden dat meer mensen in de telecommunicatiesector tewerk zullen worden gesteld. Een derde, en meest belangrijke, gevolg is dat Russische en buitenlandse investeerders meer geneigd zullen zijn te investeren in de telecommunicatiesector.

Multinationale organisaties uit de sector zullen naar Rusland willen uitbreiden en dus op zoek gaan naar een goede Russische partner voor een joint venture.³

De Russische telecommunicatiesector is minder ontwikkeld dan de Europese. In 2004 waren er 22 telefoonlijnen per 100 personen (in de VSA waren er 60 telefoonlijnen per 100 personen in 2004). Er zijn nog steeds ongeveer 54 000 kleine dorpjes in afgelegen gebied waar er geen enkele vorm van communicatie per telefoon mogelijk is. Het aantal telefoonlijnen groeide met 1,8 miljoen in 2003 tot 35 miljoen telefoonlijnen in Rusland. De totale verkoop van telecommunicatiediensten stegen met meer dan 47 % en bedroegen \$ 12,6 miljard.⁴

---

¹ EVD, Rusland: Invoerrechten auto-onderdelen fors omlaag, Internet, 1 april 2005, (<http://www.evd.nl/info/zoeken/ShowBouwsteen.asp?bstnum=136505&location=&highlight=>). Geraadpleegd 31 maart 2006.

² HARE, P.G., Russia and the World Trade Organization, (RECEP), Internet, juli 2002, p. 16., (<http://www.recep.ru/phase4/en/rp/harewtoe.pdf>). Geraadpleegd 02 april 2006.

³ JENSEN, J., RUTHERFORD, T., TARR, D., Telecommunications Reform within Russia's Accession to the WTO (Worldbank), februari 2005, p.1-7, (http://siteresources.worldbank.org/INTRANETTRADE/Resources/Topics/Accession/Jensen-Rutherford-Tarr_telecomaccession.pdf). Geraadpleegd 02 april 2006.

⁴ GIDASPOV, A., 'Trends in the Russian Telecom Market', Bisnis Bulletin, Internet, 02 april 2004, (<http://www.bisnis.doc.gov/bisnis/BULLETIN/apr04bull1.htm>). Geraadpleegd 02 april 2006.

De voorbije jaren kende de Russische mobiele telefoniemarkt een zeer sterke groei. Tussen 2002 en 2003 verdubbelde het aantal geabonneerde personen van 18 tot 36 miljoen die aangesloten zijn op één van de 55 GSM netwerken. Hoewel er nu meer GSM's dan vaste lijnen zijn, vertegenwoordigt het aantal mobiele telefoons slechts 24,9 %, hetgeen lager ligt dan in de meeste andere Europese landen. Deze sterke groei komt door de sterke economische groei waardoor de inkomens continu stijgen, het steeds goedkoper worden van een mobiele telefoon en de blijvend vraag naar GSM's.¹

In maart 2005 waren er 22,3 miljoen abonnees voor Internetdiensten, hetzij 16,5 % van de bevolking, een aandeel dat sinds 2000 met 664,5 % is toegenomen (cf. Tabel 4—6). De markt is verdeeld tussen vijf grote operatoren die samen 84 % van de diensten bezorgen. De totale omzet van deze operatoren bedroeg \$ 220 miljoen. De markt blijft nochtans erg gefragmenteerd, met zo'n 300 kleine Internet providers. 75 % van de Internet gebruikers gebruikt een inbelverbinding; slechts 25 % een andere vorm (kabel, ADSL, ISDN, ...) Met 200 000 “.ru” domeinen in 2003 is Rusland nu één van de top-10 meest gebruikte domeinnamen.² Eén van de belangrijkste trends is dat de telefoonmarkt in Rusland zich snel ontwikkeld in VoIP- technologie.³

Tabel 4—6 Penetratiegraad en groei van Internet gebruik

	Penetratiegraad (2005)	Groei tussen 2000 en 2005
Wereld	15,7%	147,0%
EU-25	49,8%	444,1%
EU kandidaatlidstaten	17,3%	664,5%
Australië	68,4%	115,0%
VSA	68,1%	113,8%
Zwitserland	66,0%	131,7%
Japan	23,7%	83,3%
Rusland	16,5%	664,5%
China	8,5%	393,3%

Bron: INTERNET WORLD STATS, (<http://www.internetworldstats.com/>). Geraadpleegd 02 april 2006.

In 2002 heeft de Doema, het Russische Parlement, een wet goedgekeurd die de sector moest vernieuwen. Wat betreft de vaste telefonie kwamen er zeven nieuwe interregionale bedrijven die elk een deel van de binnenlandse lange afstandtelefonie voor hun rekening zouden nemen. Qua aantal telefoonlijnen dat elk bedrijf krijgt, zijn ze vergelijkbaar met andere bedrijven in Europa, maar daar er slechts zeven aanbieders zijn in een zo groot land, blijven buitenlandse investeerders weg: de markt is onvoldoende geliberaliseerd. Om deze

¹ ibid

² Ibid.

³ VoIP staat voor *Voice over IP*. Deze technologie laat toe zeer goedkoop en via een IP-adres (en dus via een Internet verbinding) te telefoneren. Een bekend voorbeeld van een VoIP aanbieder is Skype (<http://www.skype.com>) of, recent, de nieuwe versie van Yahoo! Messenger (<http://messenger.yahoo.com>).

trend te keren, moeten de zeven bedrijven efficiënter werken, kosten drukken en de ontvangen subsidies meer verspreiden voor zowel lokale als lange afstandsoproepen. Momenteel zijn de lokale oproepen zeer goedkoop maar worden de verliezen hierdoor gecreëerd, gecompenseerd door de dure lange afstandsgesprekken.¹

In januari 2004 kwam de eerste echte wetgeving betreffende de telecommunicatie. Hierin staat expliciet dat er geen discriminatoire maatregelen mogen genomen worden tegen buitenlandse bedrijven. Deze wetgeving is getekend met het oog op de toetreding tot de WHO. Hoewel deze wet in de Doema goedgekeurd is, moet hij nog via de Russische regering in praktijk worden omgezet. Vele Russische telecommunicatiebedrijven vrezen dat ze niet zullen kunnen concurreren met de buitenlandse bedrijven. Volgens de Wereldbank klopt dit niet daar buitenlandse telecommunicatiebedrijven eerder geïnteresseerd zijn in joint ventures met degelijke Russische bedrijven die de markt en de wetgeving goed kennen. Daarenboven zullen de stijging van FDI's in de telecommunicatiesector een grote meerwaarde leveren.²

4.3 Oekraïne en de Wereldhandelsorganisatie

Sinds de gascrisis rond de jaarwisseling van 2005-2006 zijn de politieke en economische relaties tussen Rusland en Oekraïne verzuurd. Op 13 december 2005 liet Gazprom weten dat het zijn prijzen voor Oekraïne zou verhogen en zei er meteen bij dat als Oekraïne niet akkoord ging de gaslevering vanaf 1 januari 2006 stopgezet zou worden. Op 14 december 2005 werd door Gazprom unilateraal de prijs voor gas vastgelegd op \$ 220-230 per 1 000 cm³. De Oekraïense regering in Kiev ging niet akkoord. De laatste vijf jaar had Oekraïne gas van Rusland kunnen kopen aan een voordelige prijs van \$ 50 per 1 000cm³ en vond de overgang te bruusk. Het bezoek van de eerste minister van Oekraïne, Yurij Yekhanurov, aan Gazprom in Moskou haalde niets uit.³

Op 1 januari 2006 gingen de toevoerkransen van Russisch gas naar Oekraïne dicht. Ook in de EU, vooral in Duitsland, werd dit gevoeld. Er werd gevreesd dat Oekraïne gas dat bestemd was voor de Europese markt zou tegenhouden en gebruiken voor de Oekraïense noden aan te vullen. Op 4 januari 2006 kwam er een oplossing. Er werd een complex contract voor vijf jaar opgesteld, waarvan de prijzen enkel voor de komende zes maanden vastlagen. Oekraïne zal voor één derde van haar gas \$ 230 per 1 000m³ betalen aan

---

¹ BURTON, M., *Russia's telecommunications infrastructure*, juni 2002, p. 3-5.

² JENSEN, J., RUTHERFORD, T., TARR, D., *Telecommunications Reform within Russia's Accession to the WTO* (Worldbank), Internet, februari 2005, p. 16, (http://siteresources.worldbank.org/INTRANETTRADE/Resources/Topics/Accession/Jensen-Rutherford-Tarr_telecomaccession.pdf). Geraadpleegd 13 april 2006.

³ 'Russia-Ukraine Gas dispute remains unsettled', Internet, RIA Novosti, 20 december 2005, (<http://en.rian.ru/russia/20051220/42586383.html>). Geraadpleegd 13 april 2006.

Gazprom en krijgt twee derde aan \$ 96 per 1 000 m³ dat via een joint venture van Gazprom aan RosUkrEnergo, een Russisch-Zwitsers bedrijf, betaald zou worden.¹

Ook Oekraïne is bezig met het toetredingsproces tot de Wereldhandelsorganisatie. De bilaterale toetredingsgesprekken tussen Oekraïne en de leden van de Werkgroep verlopen erg vlot. Uiteraard zetelt Rusland niet in deze Werkgroep daar het nog geen lid is. Volgens de Russische minister van Landbouw Alexei Gordeyev heeft “Oekraïne al haar eisen ingetrokken en haar posities opgegeven om vóór Rusland lid te worden van de WHO.” Hierdoor kan Oekraïne in de Werkgroep komen die de toetreding van Rusland bespreekt en via de weg Rusland bijkomende eisen opleggen. “*The protocol with Ukraine will soon be signed and this will be done only with the purpose of making Ukraine a WTO member to negotiate with Russia. This is a deceptive maneuver. They will roll a dozen more black balls against us, including energy prices,*” aldus Minister Alexei Gordeyev.²

Oekraïne beweert dat dit niet juist is: “*We are synchronizing the WTO talks until the very last moment.*”³ Oekraïne is er wel in geslaagd tot een akkoord te komen met de VSA en de EU, alsook met de meeste van hun andere handelspartners. Hierdoor is een toetreding niet meer veraf. Vooral dat er een akkoord is tussen Oekraïne en de VSA steekt Rusland de doorn in het oog. De VSA hebben de *Jackson-Vanik* amendementen voor Oekraïne opgeheven en weigeren dit voorlopig voor Rusland te doen. Deze uit de Koude Oorlog afkomstige amendementen zorgen ervoor dat de VSA speciale handelsbeperkingen kan opleggen op de GOS landen. Zo lang deze amendementen er zijn, kan het MFN principe niet worden toegepast (cf. infra, paragraaf 5.3.1, p. 99).⁴

4.4 Samenvatting van openstaande eisen per land

Deze paragraaf geeft een samenvatting van de eisen van de drie overblijvende handelspartners van Rusland (de VSA, Australië en Colombia) die nog tot een akkoord moeten komen in verband met de toetreding van Rusland tot de WHO. Er wordt ook telkens een antwoord van Rusland gegeven.

---

¹ ‘Roundup Russia, Ukraine reach deal on gas pricing; EU relieved, oil price falls’, Internet, *Forbes*, 01 april 2006, (<http://www.forbes.com/home/feeds/afx/2006/01/04/afx2426965.html>). Geraadpleegd 13 april 2006.

² ‘WTO Membership would be harmful for Russia – Agriculture Minister’, *Interfax*, Belgische Ambassade Moskou, 06 april 2006.

³ MILOVZOROV, A., ‘Ukraine to outdo Russia in joining the WTO’, Internet, *Pravda*, 24 oktober 2005, p.1, (http://english.pravda.ru/main/18/88/354/16357_WTO.html). Geraadpleegd 14 april 2006.

⁴ USTR, *United States and Ukraine Sign Bilateral WTO Accession Agreement on Market Access*, (http://www.ustr.gov/Document_Library/Press_Releases/2006/March/United_States_Ukraine_Sign_Bilateral_WTO_Accession_Agreement_on_Market_Access.html). Geraadpleegd 13 april 2003.

4.4.1 De Europese Unie

De Europese Unie en Rusland zijn al overeengekomen op welke voorwaarden Rusland kan toetreden tot de Wereldhandelsorganisatie. In de volgende tabel wordt een samenvatting gegeven van wat overeengekomen is op de Europees-Russische top van 21 mei 2004 in Moskou.

Tabel 4—7 Samenvatting van de Europese Unie en de toetreding van Rusland tot de WHO

Eis	Overeenkomst
1. “Tarieven en quota’s”	
De gemiddelde tarieven voor Europese goederen moet lager worden.	Het gemiddelde tarief dat Rusland oplegt, zal niet hoger zijn dan 7,6 % voor industriële goederen, 11 % voor visproducten en 13 % voor landbouwproducten. Daarbovenop zal Rusland de tariefquota’s voor vers en bevroren vlees en gevogelte rond 600 miljoen euro per jaar laten schommelen. Dit vertegenwoordigt 15 % van de totale landbouwexport van de EU naar Rusland.
2. “Gasprizen”	
De gasector is te gemonopoliseerd en moet liberaliseren. Ook moet de gasprijs die Russische industrieën betalen dichterbij de marktprijs voor gas komen om op die manier de oneerlijke concurrentie tegen te gaan.	Rusland zal de gasprizen voor industrieën geleidelijk verhogen van de huidige \$27-28 tot \$37 à \$42 in 2006 en tot \$49 à \$57 tegen 2010. Door deze hogere prijzen zullen bedrijven bewuster en efficiënter omspringen met energie wat een positief effect heeft op de Kyoto doelstellingen.
3. “Niet-tarifaire belemmeringen”	
Rusland moet minder handelsbelemmeringen hebben, zeker wat betreft de dienstensector en de luchtvaart.	Enkele belangrijke hervormingen betreffende technische standaarden zullen worden doorgevoerd en het zal gemakkelijker worden voor Europese bedrijven diensten te leveren in de telecommunicatiesector, transportsector, financiële dienstensector, etc. Wat de luchtvaart betreft, zullen Europese luchtvaartmaatschappijen die over Siberië vliegen duidelijke vooraf bekendgemaakte taksen betalen. Vanaf 2013 zal er geen enkele vorm van taks hoeven te worden betaald.

Bron: EC EXTERNAL RELATIONS, Russia-WTO: EU-Russia deal brings Russia a step closer to WTO Membership, Internet, 21 mei 2004, (http://europa.eu.int/comm/external_relations/russia/intro/ip04_673.htm). Geraadpleegd 28 maart 2006.

4.4.2 De Verenigde Staten van Amerika.

Tabel 4—8 Eisen van de VSA en tegeneisen van Rusland betreffende de toetreding tot de WHO

Eis	Argument Rusland
1. “Branch Banking”	
De Russische bank- en verzekeringssectoren moeten toegankelijk zijn niet alleen voor dochterbedrijven van buitenlandse financiële instellingen, maar ook voor hun filialen.	Het tegenargument van Rusland is dat een “branch” of filiaal wettelijk hetzelfde is als het hoofdkantoor in het buitenland en dat het daarom niet effectief gereguleerd kan worden door de Russische overheid, terwijl een lokaal opgerichte dochteronderneming wel gecontroleerd kan worden. Rusland benadrukt dat de grote banken uit de EU en de VSA momenteel zeer succesvol functioneren en ziet niet in waarom een verandering nodig is.
2. “Gezondheidsstandaarden”	
De Russische eisen wat betreft de hygiëne van import van vlees en gevogelte zijn veel te streng en zelfs protectionistisch voor de locale sector.	Een overeenkomst hieromtrent is gemaakt. De Russische overheid zal geleidelijk aan meer internationale gezondheidsstandaarden aannemen. Dit akkoord zal bijkomend ook enkele technische standaarden aanpassen naar internationale normen.
3. “Intellectuele Eigendomsrechten”	
De moeilijkste factor dat Rusland moet aanpassen. Inbreuken op patenten, copyrights en handelsmerken in verschillende sectoren (van CD entertainment via de farmaceutische sector tot computer software) hebben geleid tot belangrijke verliezen bij Amerikaanse bedrijven in Rusland – en bij zich ontwikkelende Russische bedrijven.	Ook vanuit Rusland zelf (zeker vanuit de heroplevende Russische filmindustrie) wordt er steeds meer gevraagd naar een strenge wetgeving en zeker een strenge en strikte opvolging van inbreuken op de Intellectuele Eigendommen. De Russische overheid erkent het probleem en zegt alles in het werk te stellen de Intellectuele Eigendomsrechten beter te beschermen.

Bron: SOMERS, A.B., ‘Nearing a WTO Accord with Russia’, *AmCham News*, januari-maart 2006, p. 3.

Hoewel alles erop leek te lijken dat tegen de zomer van 2006 Rusland tot een akkoord zou zijn gekomen met alle handelspartners omtrent het toetredingsproces, zorgen de VSA misschien voor een klink in de kabel. Op woensdag 29 maart 2006 veroordeelde Poetin op de jaarlijkse vergadering van de *Russian Union of Industrialists and Entrepreneurs* (RSPP), een machtige lobbygroep, dat de VSA “[are] artificialy pushing back the negotiating process.” Een brief, ondertekend door George W. Bush, met bijkomende eisen voor de toetreding van

Rusland tot de WHO, kwam enkele weken eerder aan op het Ministerie van Economische Ontwikkeling en Handel.¹

Welke bijkomende eisen de VSA stellen, is niet gekend, maar volgens Igor Shuvalov, de woordvoerder van President Poetin, eisen de VSA *“extra requirements and its negotiation position expanded. This is unacceptable since they returned to their previous negotiation positions.”* Volgens Shuvalov werden de onderhandelingen al vóór deze brief tegengehouden door de VSA door de openstelling van de financiële sector te blijven eisen.²

4.4.3 Australië en Colombia

Zowel het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Handel van de Australische Overheid³ als de Russische nieuwsdienst RIA Novosti⁴ meldden eind februari 2006 dat een overeenkomst tussen beide landen dicht bij is. Alle moeilijkheden zijn opgelost en een voorlopige versie is in de maak.

De importtarieven voor ruwe suiker moeten sterk dalen. Dit is de enige eis dat Colombia nog heeft alvorens het bilaterale akkoord te ondertekenen dat Rusland de toegang tot de WHO verschaft.⁵

---

¹ KORCHAGINA, V., 'Putin Says U.S. Is Stalling Over WTO', Internet, The Moscow Times, donderdag 30 maart 2006, p. 1, (<http://www.themoscowtimes.com/stories/2006/03/30/001.html>). Geraadpleegd 30 maart 2006.

² 'Russia will only join WTO on favorable conditions', Internet, Ria Novosti, 14 april 2006, (<http://en.rian.ru/world/20060414/46377108.html>). Geraadpleegd 16 april 2006.

³ AUSTRALIAN GOVERNMENT, Department of Foreign Affairs and Trade, Negotiations on Russia's WTO membership, 2006, (http://www.dfat.gov.au/trade/negotiations/accessions/wto_russia.htm). Geraadpleegd 1 april 2006.

⁴ 'Russia, Australia to sign WTO protocol in February', Internet, Ria Novosti, 13 februari 2006, (<http://en.rian.ru/russia/20060213/43511807.html>). Geraadpleegd 1 april 2006.

⁵ 'Russia Unlikely to Join before Year-end: Top negotiator', Internet, Yahoo! News, 23 maart 2006, (http://news.yahoo.com/s/afp/20060323/bs_afp/wotraderussia_060323192022). Geraadpleegd 1 april 2006.

5 Mogelijke gevolgen van de toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie

---

In dit hoofdstuk zullen de reeds voorzienbare gevolgen van de toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie besproken worden. Eerst wordt een grondige analyse van Rusland gemaakt waar zowel de voordelen als de nadelen besproken worden. In een tweede punt worden de gevolgen voor andere belangrijke economieën en handelspartners van Rusland besproken, namelijk de Europese Unie en de Verenigde Staten.

5.1 Inleiding: waarom wil een land toetreden tot de WHO?

In een wereld waar de handel steeds globaler gebeurt, is het onderhouden van goede contacten met handelspartners van primair belang. De meeste conflicten tussen handelspartners gaan over het invoeren, verhogen of in stand houden van invoerheffingen of andere handelsbelemmeringen die ervoor zorgen dat de eigen economie, of dat van een derde land, beschermd wordt – ten koste van het uitvoerende land. De Wereldhandelsorganisatie wil er dan ook voor zorgen dat de internationale handel zo vrij mogelijk gebeurt zodat handel zo weinig mogelijk een oorzaak tot conflict kan zijn. Een tweede reden waarom de WHO vrijhandel promoot is dat handel vrij van handelsbelemmeringen in ieder geval tot meer welvaart leidt dan door de staat gecontroleerde handel (door middel van handelsbelemmeringen). Vrijhandel leidt tot een grotere keuze voor consumenten en leidt tot algemene prijsdalingen daar de concurrentie groter is.¹

5.2 Consequenties voor Rusland ten gevolge van de toetreding van Rusland tot de WHO

Hoewel de toetreding van Rusland tot de WHO een zeer belangrijke stap is voor de ontwikkeling van het land zijn er zowel positieve als negatieve gevolgen aan deze toetreding. De verwachte positieve gevolgen zullen pas merkbaar zijn op lange termijn daar waar de negatieve gevolgen eerder klaar en duidelijk zijn, zich in de nabije toekomst afspelen maar van korte duur zijn.² In de volgende twee subparagrafen zullen eerst de voordelen van de toetreding besproken worden en daarna de nadelen.

---

¹ Cf. infra, Bijlage 7, p. B.21.

² KHROMOV, Y., 'Anticipated Consequences of Russian Accession to the WTO', *Russian Export Review*, 2003, p. 22-25.

5.2.1 Voordelen (of waarom Rusland lid van de WHO wil worden)

De belangrijkste voordelen van de toetreding van Rusland tot de WHO zijn de standaardisatie van technische standaarden, regelgevingen omtrent licenties en het verlagen van de importtarieven. Deze elementen zorgen voor een liberaliserend effect op de Russische markt. Hierdoor zal de import van buitenlandse producten toenemen, hetgeen een dubbel positief effect heeft. Ten eerste wordt de consument hier beter van: hij heeft meer keuze en hij betaalt een lagere prijs omdat er meer concurrentie is. Ten tweede worden de meeste producenten ook beter van deze liberalisering. De geïmporteerde producten brengen een betere technologie en hogere kwaliteitsstandaarden met zich mee zodat ook de Russische producent verplicht is betere kwaliteit te leveren.¹

Tegelijkertijd zal de toetreding van Rusland tot de WHO ervoor zorgen dat de directe investeringen in het land zullen toenemen. Hiermee kan Rusland sectoren die dringend aan hervorming en vernieuwing toe zijn, verbeteren. Bedrijven zullen dankzij deze FDI's efficiënter kunnen produceren waardoor de productiviteit zal stijgen.²

Kader 5—1 Waarom Rusland toe wil treden tot de WHO.

- Verbetering van de toegangsvoorwaarden voor Russische producten op buitenlandse markten en de garantie van een niet-discriminerende behandeling van Russische exporteurs;
- Toegang tot het internationaal DSB;
- Creatie van een beter klimaat voor FDI's als een gevolg veranderingen in de wetgeving naar WHO standaarden;
- Uitbreiding van de mogelijkheden van Russische exporteurs in landen van WHO leden, vooral in de financiële sector;
- Stijging van binnenlandse productie, kwaliteit en competitiviteit ten gevolge van een grotere stroom van buitenlandse goederen, diensten en investeringen in de Russische markt;
- Participatie in onderhandelingen omtrent internationals handelsovereenkomsten die te maken hebben met de nationale belangen van Rusland;
- Verbetering van het imago van Rusland als een competente, waardige, internationale handelspartner.

Bron: RUSSIA AND THE WTO, (<http://www.wto.ru/russia.asp?f=target&t=9>). Geraadpleegd 11 april 2006.

¹ CENTRE FOR DEFENCE INTELLIGENCE, *Effects of WTO Accession on the Russian Economy*, mei 2003, (<http://www.cdi.org/russia/Johnson/7218-11.cfm>). Geraadpleegd 08 april 2006.

² *ibid*

Kader 5—1 vat de voornaamste voordelen samen die Rusland hoopt te bereiken door een toetreding tot de Wereldhandelsorganisatie. In de volgende subparagrafen zullen de voordelen voor Rusland van het WHO lidmaatschap dieper worden uitgelegd.

5.2.1.1 Betere markttoegang tot buitenlandse markten

Wanneer Rusland lid is van de WHO zal ook voor dit land het MFN principe toegepast worden. Dit wil zeggen dat Rusland op dezelfde voet zal worden behandeld als andere leden van de WHO en dit komt natuurlijk de export van Rusland ten goede. Dit effect wordt nog versterkt door het steeds groeiende aantal leden van de WHO waardoor Rusland niet telkens met elk land apart een overeenkomst betreffende de invoertarieven moet maken.¹

Hoewel Rusland reeds met vele geïndustrialiseerde landen een akkoord verkreeg om op gelijke voet als MFN behandeld te worden zijn er een aantal belangrijke uitzonderingen waar bepaalde sectoren verschillend behandeld worden. In deze “moeilijke” sectoren, zoals staal, textiel en landbouw waar geïndustrialiseerde landen er vaak een restrictieve handelspolitiek op nahouden, geldt het MFN principe niet. Als gevolg van de WHO onderhandelingen mag Rusland verwachten dat deze “uitzonderingen” zullen verdwijnen.²

Aan de andere kant is er een duidelijke negatieve kant aan dit aspect waar niet veel aandacht wordt aan besteed in Rusland, namelijk de verplichting van de wederkerigheid. Dit betekent dat, om te kunnen genieten van alle voordelen van de WHO, Rusland ook het MFN principe moet toepassen op zijn handelspartners en dus in sommige sectoren zijn importtarieven veel zal moeten verlagen.³

Het effect van de verlaging van de douanetarieven voor de Russische economie is qua opbrengst onduidelijk. Enerzijds zorgen de importtarieven voor belangrijke inkomsten voor de Russische overheid. Deze inkomsten hebben er mede voor gezorgd dat Rusland zijn staatsschuld snel kon afbetalen en zorgen nog steeds voor het goed functioneren van de Staat.⁴ Anderzijds zal de verwachte tariefverlaging de Russische markt meer openstellen voor geïmporteerde goederen. Door meer transparante en gestandaardiseerde invoerregels en –tarieven zal het volume ingevoerde goederen stijgen, waardoor de totale opbrengsten voor de Staat ook stijgen. De meeste economen en bedrijfsleiders zijn overtuigd dat de opbrengsten voor de overheid zullen stijgen daar de toetreding van Rusland tot de WHO niet enkel via tariefverlagingen leidt tot meer invoer, maar dat de toename van FDI's en het

---

¹ KHROMOV, Y., 'Anticipated Consequences of Russian Accession to the WTO', *Russian Export Review*, nr. 2, 2003, p. 22-25.

² HARE, P.G., *Russia and the World Trade Organization*, (RECEP), Internet, juli 2002, p. 11, (<http://www.recep.ru/phase4/en/rp/harewtoe.pdf>). Geraadpleegd 08 april 2006.

³ *ibid*

⁴ Cf. Hoofdstuk 1, paragraaf 1.3, p. 19.

verbeterende investeringsklimaat (cf. infra) ook voor meer invoer en opbrengsten zullen zorgen.¹

5.2.1.2 *Verdere liberalisering van de economie*

De liberalisering van de economie wordt bevorderd niet enkel door het verminderen van de importtarieven, maar ook door het aanpassen van de technische standaarden aan de wereldstandaarden, het aanvaarden van resultaten uit buitenlandse testcentra, een transparant systeem van douanerechten en het vereenvoudigen van het bekomen van allerhande licenties. De leden van de Werkgroep zullen Rusland niet aanvaarden tot de WHO indien het land er niet voor zorgt dat al deze zaken gestandaardiseerd zijn. Rusland zal hier voordeel uithalen daar de handel gemakkelijker zal verlopen. Veel exporteurs die nu afgeschrikt worden door de moeilijk te begrijpen regelgeving betreffende licenties, zullen na de toetreding wel willen exporteren.²

In Rusland zelf zijn de meningen verdeeld. Er zijn zowel sectoren waar men erg gelooft in de positieve gevolgen die de toetreding tot de WHO met zich zal meebrengen als sectoren waar men vreest dat de toetreding vooral negatieve gevolgen zal teweeg brengen. Zo zijn de energie- en gassectoren grote voorstanders van de toetreding tot de WHO. Hierdoor zullen ze gemakkelijker en meer kunnen exporteren. Ze hoeven niets te vrezen: hun monopoliepositie op de binnenlandse markt zullen ze op termijn misschien moeten opgeven maar ze zullen zeker nog een hele tijd de grootste speler blijven. De staalindustrie, die momenteel geconfronteerd wordt met strenge importrestricties bij haar handelspartners, hoopt dat de WHO toetreding ervoor zal zorgen dat deze restricties verminderen en dat het gemakkelijker wordt Russisch staal te exporteren. Langs de andere kant beseft de staalindustrie ook dat de concurrentie in de binnenlandse markt sterk zal toenemen: de sector weet niet echt of de gevolgen positief of negatief zullen zijn. Eén van de meest fundamentele industrieën van de Russische economie die zwaar vreest te lijden onder de toetreding van Rusland tot de WHO is de automobielsector. Er zijn 600 000 mensen tewerk gesteld in deze sector en 3 à 4 miljoen mensen in ondersteunende sectoren. Door de toetreding tot de WHO zullen de tarieven op nieuwe en tweedehands wagens verlaagd moeten worden hetgeen volgens bedrijfsleiders het hele productieproces van Russische wagens zal ondermijnen.³

Volgens de meeste economen zal de verdere liberalisering van de economie meer buitenlandse bedrijven aantrekken. Hierdoor zal het BNP van Rusland stijgen en zal ook de diversiviteit toenemen. De welvaart van de consument zal erop vooruitgaan want deze heeft meer keuze in consumptiegoederen en zal gemiddeld een lagere prijs betalen voor zijn goederen door de vergrote concurrentie. De vrees van de Russische overheid dat bepaalde

---

¹ KHROMOV, Y., 'Anticipated Consequences of Russian Accession to the WTO', Russian Export Review, 2003, p. 22-25.

² ibid

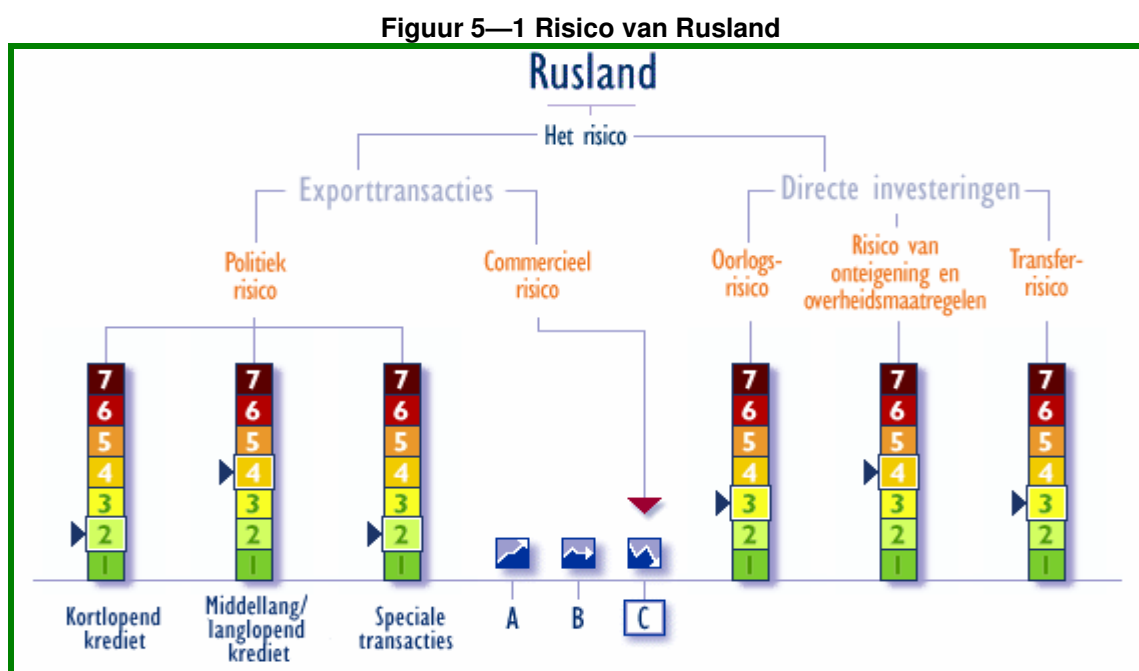
³ ibid

zaken onbetaalbaar zullen worden – zoals energie en gas – en daarom nu kunstmatig laag worden gehouden, wordt hiermee tenietgedaan.¹

De verhoging van de buitenlandse concurrentie leidt niet enkel tot meer keuze voor de Russische consument, maar leidt ook tot een kwaliteitsverhoging van Russische producten. Vele geïmporteerde producten zijn op dit moment van een hogere kwaliteit dan Russische producten. Deze geïmporteerde goederen kunnen door Russische producenten geanalyseerd worden en zij kunnen de betere technologie overnemen om zo hun eigen goederen qua kwaliteit te verbeteren. Uiteindelijk leidt dit tot een groot voordeel voor de consument: goedkopere producten (door verhoogde concurrentie) aan een betere kwaliteit (door overname geïmporteerde technologie).²

5.2.1.3 Verminderen van de barrières voor FDI's

Het bedrijfsklimaat in Rusland is niet optimaal.³ Er is te weinig vertrouwen, zowel van buitenlandse investeerders als van Russische investeerders, om investeringen in de Russische economie te overwegen. Volgens de Nationale Delcrederedienst (cf. Figuur 5—1) is het risico in Rusland voor directe investeringen (FDI's) nog steeds erg groot. Vooral het risico van onteigening en overheidsmaatregelen. Onder deze noemer vallen ook de maffiapraktijken en de corruptie van overheidsambtenaren.

Bron: NATIONALE DELCREDEREDIENST, *Rusland, het risico*, 2006, (<http://www.ondd.be/webondd/Website.nsf/AllWeb/Russia?OpenDocument&Disp=1&Language=nl>). Geraadpleegd 08 april 2006.

¹ JENSENS, J., RUTHERFORD, T., TARR, D., *Economy-Wide and Sector Effects of Russia's Accession to the WTO*, augustus 2003, p. 1-5.

² WORLD BANK, *Russian industry and WTO accession: death knell for new beginning*, Internet, mei 2003, p. 33-35, (<http://www.worldbank.org/transitionnewsletter/mayjune2002/pgs33-35.htm>). Geraadpleegd 07 april 2006.

³ Cf. supra, hoofdstuk 4, paragraaf 4.2.5, p. 68.

Verwacht wordt dat het bedrijfs- en investeringsklimaat snel zal verbeteren. De wetgeving is al veel verbeterd en aangepast aan internationale normen dankzij het toetredingsproces. De investeerders hebben meteen veel meer vertrouwen gekregen in de Russische economie, zoals bleek uit Grafiek 4—2. Vanaf dat alle nieuwe wetten geïmplementeerd zijn, kan verwacht worden dat het vertrouwen nog meer zal stijgen. Volgens het *Centre for Defense Intelligence* van de Amerikaanse overheid, zullen de FDI's met \$ 4 miljard stijgen enkel en alleen door de toetreding van Rusland tot de WHO; de stijging van de FDI's door het verlagen van de tarieven of het invoeren van een betere wetgeving is hier nog niet bijgeteld.¹

Deze investeringen heeft Rusland nodig om zijn economie te moderniseren. Buitenlandse bedrijven brengen immers vaak moderne technologieën en management technieken mee waar Russische bedrijven kunnen uit leren. De meest efficiënte Russische bedrijven zullen interessante joint ventures kunnen starten met internationale bedrijven. Hierdoor ontstaat een potentieel zeer goede samenwerking: de know-how van buitenlandse bedrijven en de kennis van de markt van Russische bedrijven.²

5.2.1.4 Gebruik van het *Dispute Settlement Body* van de WHO

Het *Dispute Settlement Body* (DSB) van de WHO heeft als doel handelsgeschillen tussen zijn leden op te lossen.³ Wanneer Rusland lid wordt van de WHO zal ook zij gebruik kunnen maken van dit orgaan. De Russische economie heeft vooral last van dumping op buitenlandse markten waardoor de Russische exporteurs jaarlijks 2,5 miljard dollar verliest. Vele van deze praktijken worden toegepast door de EU en de VSA die argumenteren dat Rusland onrechtstreeks subsidies geeft aan bedrijven door de energieprijzen kunstmatig laag te houden. Hierdoor kunnen Russische bedrijven goedkoper produceren en hebben de Europese en Amerikaanse sectoren geen kans op overleven tenzij er dumping prijzen worden toegepast als maatregel tegen de onwettelijke staatshulp van Rusland. Het DSB van de WHO laat toe deze conflicten efficiënter op te lossen.⁴

Aan dit voordeel hangt ook een nadeel want andere landen kunnen Rusland ook het DSB gebruiken tegen Rusland. Zo zal Rusland oneerlijke handelspraktijken als subsidies moeten opheffen om geen sancties te moeten ondergaan.

Volgens Paul Hare is *“the key to better treatment in international trade [...] being accepted as a normal, market economy country by getting rid of the state-trading designation, and by*

---

¹ CARNEGIE ENDOWMENT FOR INTERNATIONAL PEACE, *Effects of WTO Accession on the Russian Economy*, mei 2003, (<http://www.carnegieendowment.org/events/index.cfm?fa=eventDetail&id=620>). Geraadpleegd 08 april 2006.

² HARE, P.G., *Russia and the World Trade Organization*, (RECEP), Internet, juli 2002, p. 27. (<http://www.recep.ru/phase4/en/rp/harewtoe.pdf>). Geraadpleegd 08 april 2006.

³ Cf. Hoofdstuk 3, paragraaf 3.1.1, p. 43.

⁴ HARE, P.G., *Russia and the World Trade Organization*, (RECEP), Internet, juli 2002, p. 11, (<http://www.recep.ru/phase4/en/rp/harewtoe.pdf>). Geraadpleegd 08 april 2006.

operating with domestic economic arrangements that do not include numerous hidden subsidies, and the like." Rusland verwacht een volledige erkenning als vrije markteconomie te zijn bij de toetreding tot de WHO. De EU en de VSA hebben al hun toestemming gegeven waardoor verwacht wordt dat andere landen dit ook zullen doen ondanks de nog steeds grote inmenging van de staat in de economie.¹

5.2.1.5 Andere voordelen

De verplichte bescherming van de Intellectuele Eigendomsrechten, één van de huidige grote struikelblokken bij de toetreding van Rusland tot de WHO, zal zorgen voor meer investeringen. Bedrijven, vooral uit de farmaceutische sector en de film- en muziekindustrie, investeren nu zeer weinig in Rusland omdat de wetgeving, en vooral het naleven van de wetgeving betreffende Intellectuele Eigendomsrechten zeer beperkt is.² Een tweede positief gevolg van de toetreding tot de WHO en het invoeren van een betere wetgeving op de bescherming van Intellectuele Eigendomsrechten is dat de goed opgeleide arbeiders en het hoog gekwalificeerd personeel het land niet zal verlaten uit vrees niets te verdienen aan uitvindingen die het werk zijn van jarenlange opzoekingen.³

5.2.2 Nadelen (of waarom Rusland weigerachtig staat ten opzichte van de WHO)

De tegenstanders van de toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie vinden dat deze zal leiden tot een toename van de werkloosheid. Westerse bedrijven zijn immers veel competitiever en Russische bedrijven zullen hiermee niet kunnen concurreren. Daarbovenop zullen Westerse bedrijven Russische bedrijven opkopen en deze sluiten of herstructureren waardoor vele mensen werkloos zullen worden.

De toetreding tot de WHO zal inderdaad leiden tot een stijging van de werkloosheidsgraad – op korte termijn. De meeste tegenstand tegen de toetreding tot de WHO komt uit de industriële sectoren, zoals de bouw van machines, die het meest gevoelig zijn aan het dalen van importtarieven. Volgens Yudaeva zal een tariefverlaging van twee procent, hetgeen de WHO aan Rusland vraagt, leiden tot een stijging van de werkloosheid met twee procent of meer in vier van de 89 oblasten (regio's) van Rusland. Er zal een werkloosheidsstijging zijn tussen 1,5 en 2 % in zeven oblasten en de rest van de regio's zullen te maken krijgen met een werkloosheidsstijging van minder dan anderhalf procent. Verder zegt Yadaeva dat een stijging van het aantal werklozen er sowieso zal komen, met of zonder de toetreding van Rusland tot de WHO: de sector moet hervormingen doorvoeren, net als de hele Russische

---

¹ ibid

² Cf. Hoofdstuk 4, paragraaf 4.2.2, p. 62

³ YUDAeva, K., *Joining the WTO: Is a Political Decision the Only Hope?*, juni 2003, (<http://www.carnegie.ru/en/pubs/briefings/67007.htm>). Geraadpleegd 10 april 2006.

economie. Het toetredingsproces tot de WHO zorgt enkel voor een versnelling van dit proces.¹

Dit negatieve gevolg dat de toetreding van Rusland tot de WHO met zich mee kan brengen, is van korte termijn. In het eerste jaar na de toetreding zal de productie van Russische bedrijven beperkt dalen. Volgens het CEFIR zullen firma's een productiviteitsgroei kennen twee jaar na de toetreding tot de WHO door een stijging van de import.²

Algemeen gezien zal de werkloosheid met niet meer dan een half tot één procent dalen. Deze daling op korte termijn van het aantal werkenden wordt volledig gecompenseerd door de stijgende vraag naar arbeiders die er zal komen door de economische groei. Deze economische groei wordt gerealiseerd door een productiviteitsgroei van de bedrijven waardoor deze de gestegen import kunnen betalen door meer te exporteren en dus meer te produceren.³

Een tweede belangrijk negatief gevolg dat een toetreding tot de WHO voor Rusland met zich meebrengt, is ook slechts toepasbaar op korte termijn. Door de vermindering van de staatssteun dat de Russische overheid aan Russische bedrijven kan geven, voornamelijk door goedkope energie en door staatsmonopolies, zullen vele niet efficiënte bedrijven niet langer kunnen overleven. Deze verminderde staatssteun ter bescherming van de binnenlandse industrie houdt ook in dat Rusland zijn importtarieven moet verlagen. Russische bedrijven vrezen echter dat deze tarieven te snel zullen (moeten) verlagen, waardoor ze niet de nodige tijd zullen hebben zich te reorganiseren en te wapenen tegen een sterke concurrentie vanuit het westen.

Deze vrees is echter ongegrond. Ten eerste zijn de importtarieven in de meeste sectoren in Rusland al relatief laag en zal het effect van een nieuwe, kleine, verlaging niet veel impact hebben op de industrie. Ten tweede zullen inderdaad inefficiënte, logge bedrijven failliet gaan. Op korte termijn lijkt dit niet goed: vele mensen zullen hun baan verliezen. Langs de andere kant zorgt dit er wel voor dat de economie op zich veel efficiënter en productiever zal zijn. Door deze productiviteitsstijging zal men meer exporteren en dus meer mensen nodig hebben om de hogere productievraag te beantwoorden.⁴

---

¹ CARNEGIE ENDOWMENT FOR INTERNATIONAL PEACE, Effects of WTO Accession on the Russian Economy, 2003, (<http://www.carnegieendowment.org/events/index.cfm?f=print&id=620>). Geraadpleegd 10 april 2006

² YUDAEVA, K., Joining the WTO: Is a Political Decision the Only Hope?, juni 2003, (<http://www.carnegie.ru/en/pubs/briefings/67007.htm>). Geraadpleegd 10 april 2006.

³ ibid

⁴ HARE, P.G., Russia and the World Trade Organization, (RECEP), Internet, juli 2002, p. 27, (<http://www.recep.ru/phase4/en/rp/harewtoe.pdf>). Geraadpleegd 10 april 2006.

5.3 Relaties van de Russische Federatie met de VSA en de EU

5.3.1 De Verenigde Staten van Amerika

Hoewel een toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie vele voordelen met zich mee zou brengen voor de VSA, zullen deze de toetreding van Rusland niet zomaar als een formaliteit beschouwen maar slechts toestemming geven indien aan alle voorwaarden die de WHO oplegt, voldaan is. Om deze reden blijven de VSA – tot nu toe – dwars liggen en weigeren ze de toetreding van Rusland op dit moment te aanvaarden.

Rusland heeft een andere mening hierover. Volgens hen eisen de VSA méér dan wat gevraagd wordt door de WHO. Volgens de Russische regering, toegegeven door enkele Amerikaanse senatoren, zijn politieke verschillen tussen de VSA en Rusland de reden dat de VSA Rusland de toetreding tot de WHO voorlopig ontzegt. Deze politieke verschillen stammen uit de Sovjet periode. Het Congres van de Verenigde Staten nam toen de *Jackson-Vanik trade provision* aan. Dit amendement zorgde ervoor dat de VSA speciale regels kon opleggen voor handel met de Sovjet Unie. Na het verdwijnen van de USSR werd dit amendement niet geschrapt, maar werd jaarlijks een uitzondering gemaakt voor virtueel alle GOS lidstaten. Zolang Rusland hierin vermeld blijft, kunnen de VSA uitzonderingen maken voor Russische handel en kan het MFN principe dus niet worden toegepast.¹

Vooraleer Rusland kan toetreden tot de WHO moet de *Jackson-Vanick trade provision* afgeschaft worden voor Rusland. Dit moet gebeuren door het Amerikaanse parlement. Hoewel het Congres van de VSA weigerachtig staat ten opzichte van de toetreding van Rusland tot de WHO – vele van de Congresleden zijn opgegroeid in de Sovjet periode – is er toch een stilaan wijzigende houding. Oekraïne werd onlangs uit de *Jackson-Vanick trade provision* geschrapt, in tegenstelling tot Rusland, waardoor een lidmaatschap tot de WHO niet meer veraf is. Het stemmen in het Congres is echter meer een politieke zaak dan een economische. Om de weigerende houding van het Amerikaanse parlement proberen om te keren, stuurde president George W. Bush een brief met extra eisen naar zijn Russische ambtgenoot Vladimir Poetin. Volgens Anastasia Zimonina, woordvoester van het Ministerie van Economische Ontwikkeling en Handel, stonden in de brief zowel “*new aspects of old issues*” en “*issues that resemble more to political issues rather than to economic ones.*”²

De voordelen van de toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie zijn vooral merkbaar voor de consument. Deze zal meer goederen aan een goedkopere prijs krijgen. Ook voor de Amerikaanse producenten zijn er voordelen. Eén van de doelen van de handelspolitiek van de VSA is “*achieving more equitable and reciprocal market access for U.S. goods, services, and investment, and reducing and eliminating barriers tot trade and*

---

¹ SMOLCHENKO, A., ‘U.S. Using WTO to Contain Russia’, Internet, *The Moscow Times*, 11 april 2006, p.1. (<http://www.themoscowtimes.com/stories/2006/04/11/001.html>). Geraadpleegd 11 april 2006.

² *ibid*

other market-distorting policies and practices.” Indien Rusland toetreedt tot de WHO zal dit doel zeker bereikt worden.¹

5.3.2 De Europese Unie

Rusland is een belangrijke leverancier van energie en is de vierde belangrijkste handelspartner van de EU. De EU is de belangrijkste handelspartner van Rusland, die meer dan de helft van alle export voor haar rekening neemt. Het is dan ook duidelijk dat de relaties tussen beide handelsblokken zeer belangrijk zijn.²

Pas op 21 mei 2004 aanvaardde de EU dat Rusland zou toetreden tot de WHO. Er werd een overeenkomst opgesteld waar beide partijen water bij de wijn deden. Rusland aanvaardde de uitbreiding van de EU met enkele GOS lidstaten en aanvaardde het Kyoto protocol; de EU drong niet langer aan op een snellere stijging van de energieprijzen en steunde de toetreding van Rusland tot de WHO.³

Russisch water bij de Europese wijn

Hoewel nooit officieel door Rusland erkend, was in Rusland de uitbreiding van de EU met de tien nieuwe lidstaten op 1 mei 2004 niet erg geliefd. Rusland vreest invloed te verliezen bij de ex-USSR lidstaten en vreest dat de EU steeds meer macht gaat krijgen waardoor Rusland minder macht zal hebben. Tot op heden denkt Rusland er niet aan lid te worden van de Europese Unie want het ziet zichzelf nog steeds als een grootmacht.

Volgens de EU zal de Russische economie erop vooruitgaan door de uitbreiding van de EU. Vóór de uitbreiding was de EU-15 al Ruslands grootste handelspartner, maar dankzij de uitbreiding is deze positie nog vergroot: de EU neemt nu meer dan 50 % van de export van Rusland af. Door de uitbreiding krijgt Rusland toegang tot één grote, geharmoniseerde, EU markt met zo'n 450 miljoen consumenten. Ten gevolge daarvan zal Rusland gebruik kunnen maken van één enkele set regels, één tarief en één set administratieve procedures die geldig zijn in de hele Unie. Dit betekent dat een Russisch product dat de eisen beantwoordt van Letland in verband met veiligheid, technische standaarden, etc., ook in Portugal, Denemarken of België verkocht kan worden. Deze vereenvoudiging en standaardisering zal vooral Russische KMO's, voor wie de kosten om zich in regel te stellen met buitenlandse handelsprocedures en standaarden proportioneel hoger liggen, ten goede komen.⁴

---

¹ COHEN, A., *Why Russia's Accession to the WTO Is in America's Economic and Strategic Interests*, (The Heritage Foundation, nr. 1551), mei 2002, p.1-9., (<http://www.heritage.org/Research/RussiaandEurasia/loader.cfm?url=/commonspot/security/getfile.cfm&PageID=4837>). Geraadpleegd 17 april 2006.

² Cf. Hoofdstuk 2, paragraaf 2.3.1, p. 37.

³ EC EXTERNAL RELATIONS, *Russia-WTO: EU-Russia deal brings Russia a step closer to WTO Membership*, Internet, 21 mei 2004, (http://europa.eu.int/comm/external_relations/russia/intro/ip04_673.htm). Geraadpleegd 17 april 2006.

⁴ DELEGATION OF THE EC TO RUSSIA, *EU enlargement and Russia*, (http://www.delrus.cec.eu.int/en/p_456.htm). Geraadpleegd 17 april 2006.

Het Kyoto protocol (vulluit het *Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change*) heeft als doel de broeikasgassen¹ met gemiddeld 5 % te verminderen ten opzichte van de uitstoten in 1990 en dit tegen 2008-2012. Het protocol treedt slechts in werking wanneer de regeringen van de landen die 55 % van de broeikasgassen uitstoten. Omdat de VSA het Kyoto protocol, officieel om wille van de hoge kost, niet willen ondertekenen, bleef Rusland, met 17 % van de werelduitstoot van broeikasgassen, als enige land over om de 55 %-grens te halen. Rusland wou eerst ook niet tekenen omdat het zijn overschot aan broeikasgassen pas zou mogen verkopen nadat de nieuwe EU lidstaten hun overschot verkocht hadden aan oude EU lidstaten die een tekort hadden, maar deed dit toch op 30 september 2004.²

Europees water bij de Russische wijn

De Europese Unie is lid van de Quad groep in de WHO samen met de VSA, Japan en Canada. Deze groep bestaat uit de vier belangrijkste handelsblokken in de wereld en samen oefenen ze dus veel invloed uit op het toetredingsproces van virtueel elk land. De EU kende daarenboven nog een grotere rol bij het toetredingsproces van Rusland tot de WHO daar het de grootste handelspartner van Rusland is. De voornaamste eisen waren grootschalige hervormingen in verschillende sectoren, waaronder de energiesector, de automobielen sector en de landbouwsector, om een betere markttoegang te verkrijgen, alsook een vermindering van niet-tarifaire handelsbarrières door een betere wetgeving.

De overeenkomst die gesloten werd tussen de EU en Rusland werd in Hoofdstuk 4, paragraaf 4.2.6.1 en paragraaf 4.4.1, pagina's 73 en 87 (resp.) uitgebreid uitgelegd.

---

¹ Onder broeikasgassen worden o.a. verstaan: koolstofdioxide (CO₂), methaan (CH₄), lachgas (N₂O) en een aantal fluorverbindingen (HFK's, PFK's en SF₆)

² BBC News, [Russia Backs Kyoto climate treaty](http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3702640.stm), Internet, 30 september 2004, (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3702640.stm>). Geraadpleegd 17 april 2006.

Besluit

De toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie is steeds een zeer actueel gegeven. Het is een proces van lange duur geworden, maar iedereen gelooft nu dat het einde in zicht is. Twee van de drie laatste handelspartners met wie Rusland sinds de laatste officiële gesprekken in Davos (Zwitserland) nog geen akkoord gesloten had, met name Australië en Colombia, zijn akkoord over de voorwaarden voor een Russische toetreding en men is een officiële overeenkomst aan het opstellen.

Een laatste stap, maar desalniettemin zeer belangrijk en potentieel zeer moeilijk, is de overeenkomst tussen de Verenigde Staten en Rusland. Dit is niet enkel een economisch debat, maar ook een politieke discussie. De *Jackson-Vanik* amendementen zijn daar een goed voorbeeld van. Deze laten de VSA toe uitzonderingen en beperkingen op ex-USSR landen op te leggen wat betreft internationale handel. De VSA schrapt Oekraïne wel uit de lijst waarop de *Jackson-Vanik* amendementen van toepassing zijn maar weigeren dit voorlopig aan Rusland. Dit bevordert natuurlijk noch de Russisch-Amerikaanse noch de Russisch-Oekraïense relaties. Deze laatste waren al verzuurd sinds de gascrisis eind december 2005. Rusland verwijt Oekraïne zijn toetreding dwars te zitten door vóór Rusland toe te treden tot de WHO en zo bijkomende eisen te stellen.

De meeste van de eisen van de VSA zijn economisch. De intellectuele eigendomsrechten moeten verbeterd worden, de financiële sector moet opengesteld worden voor buitenlandse bedrijven en de technische en gezondheidsstandaarden moeten geharmoniseerd worden.

De markteconomie zoals Rusland die nu kent, is vrij nieuw. Ten tijde van de Sovjet Unie was er een planeconomie die door de regering werd geleid en vaak niet voldeed aan de echte noden van het volk. Toen in 1991 de USSR ophield te bestaan en de vrije markteconomie werd ingevoerd, kende Rusland een zeer moeilijke periode. In het laatste decennium van de 20ste eeuw kende het land een hoge werkloosheid, een grote overheidsschuld, nog steeds veel politieke inmenging in de economie (en economische inmenging in de politiek onder leiding van de oligarchen) en de welvaart was lager dan tijdens de Sovjet periode. Het summum van tegenspoed kwam met de crisis van 1998 met de devaluatie van de roebel.

Ondanks deze moeilijke periode kende Rusland een zeer sterke economische groei, vooral dankzij de industrie. Rusland heeft een zeer grote weg afgelegd, maar is nog niet klaar met het volledig liberaliseren van de economie. De in veel sectoren aanwezige monopoliepositie van enkele grote bedrijven, Gazprom is hier het bekendste voorbeeld, zorgt dat andere bedrijven, die soms efficiënter, beter en met hogere kwaliteit kunnen produceren, geen kans krijgen. Door de vele (onrechtstreekse) subsidies, vooral door goedkope energie, blijven

economisch onefficiënte en zwakke bedrijven bestaan en zorgen ze voor meer last dan hulp in een economie die vooruit moet.

Zowel de Russische bevolking als buitenlandse investeerders hebben weinig vertrouwen in dit economisch systeem. Een economie, die nog steeds zeer manipuleerbaar is omdat ze corrupt is en inefficiënt omdat de overheid onvoldoende maatregelen neemt en kan nemen om hiertegen op te treden hiertegen op te treden. Het is van primair belang dat de Russische overheid vertrouwen schept. Dit moet voornamelijk gebeuren door het aanpakken van corruptie en het maken van een waterdichte wetgeving die investeringen promoot. Het imago van Rusland als investeringsland en als land van de toekomst moet gepromoot worden. Rusland heeft deze buitenlandse investeringen dringend nodig. De laatste vier jaar is er een merkbare stijging van het aantal directe investeringen en de Russische economie wordt sterker mede door de stijgende energieprijzen: Russische investeerders investeren massaal in het buitenland en de aangepaste en versterkte wetgeving trekt heel wat buitenlandse investeerders aan naar Rusland. Toch blijft de kapitaalvlucht hoog. Een onaangepaste belastingswetgeving zorgt ervoor dat kapitaal dat via het buitenland terug ingevoerd wordt, niet belastbaar meer is waardoor vele kapitaalkrachtige Russen hun kapitaal naar het buitenland verplaatsen.

Het aantrekken van directe buitenlandse investeringen zal het mogelijk maken te betalen voor de hervormingen die moeten doorgevoerd worden in enkele belangrijke sectoren van de economie zoals de telecommunicatiesector, de energiesector, de automobielsector, de landbouwsector en de financiële sector.

De toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie zorgt er niet voor dat deze aanpassingen er komen. De toetreding tot de Wereldhandelsorganisatie zorgt er enkel voor dat deze veranderingen misschien sneller en meer gestandaardiseerd verlopen.

De gevolgen van de toetreding van Rusland tot de WHO zijn vooral te bestudeerd door Westerse economen en instellingen. De vele informatie die ik persoonlijk vanuit Rusland ontvangen heb geven meer het standpunt van de "gewone" Rus. Velen, onder hen ook bedrijfsleiders, zien een toetreding tot de WHO niet goed zitten. De WHO wordt afgeschreven als een *"harmful organization for developing countries, for countries whose economies, like Russia's, are in transition"* aldus de Russische Minister van Landbouw Gordeyev.¹ Daar waar de Amerikanen weigerachtig staan Rusland zonder garanties toe te laten treden tot de WHO, denkend aan de Koude Oorlog, hetgeen vele van de onderhandelaars nog meegemaakt hebben, staan de Russen weigerachtig tegen een organisatie die hét teken van de vrije markteconomie is en ingaat tegen alles wat ze 70 jaar lang geloofd hebben.

---

¹ INFERFAX, *WTO membership would be harmful for Russia – Agriculture Minister*, Belgische Ambassade Moskou, 6 april 2006.

Het lijkt er echter sterk op dat de Wereldhandelsorganisatie, opgericht met als doel een puur economische organisatie te worden, deze positie niet kan blijven houden. Het toetredingsproces van Rusland is op bepaalde momenten zelfs meer politiek getint dan economisch. Zo komt een brief van President Bush met bijkomende eisen voor Rusland net op het moment dat de toetreding zo goed als zeker was. Vooral de Congresleden in de VSA zijn erg politiek beïnvloedbaar en zijn niet geneigd Rusland snel toe te laten treden tot de WHO. Ook het opvallend versnelde toetredingsproces van Oekraïne stelt vragen. Het is een publiek geheim dat Oekraïne graag vóór Rusland tot de WHO zou willen toetreden, niet enkel om bijkomende voorwaarden aan Rusland te kunnen voorleggen, maar ook om te bewijzen dat het land iets “beter” en “sneller” kan dan het vroegere moederland.

Het is een belangrijke keuze die de Russische regering en de Doema moet maken. Een toetreding tot de Wereldhandelsorganisatie zal, zo beweren bijna alle Westerse economen, bedrijfs- en regeringsleiders, leiden tot meer welvaart voor iedereen – op de eerste plaats voor Rusland. Deze positieve gevolgen zijn echter pas zichtbaar op lange termijn. De eerste jaren na de toetreding zullen vooral negatieve effecten kennen. Hoewel werd berekend dat de werkloosheid niet veel zal stijgen, zal dit toch een negatieve impact hebben op President Poetin en zijn regering. Omdat algemeen wordt aangenomen dat de toetreding van Rusland tot de WHO geen kwestie is van ja of neen, maar van hoe en wanneer, moet de regering zich nu vooral toespitsen op de vraag hoe ze deze periode van negatieve gevolgen gaan overbruggen op een zo comfortabel mogelijke manier.

De voordelen zijn veelvuldig. Rusland zal geen handelsafspraken meer per land moeten maken, maar zal door elk lid van de WHO als een gelijkwaardige worden behandeld. Verwacht wordt ook dat de internationale handel zal toenemen. De verlaagde importtarieven zullen ervoor zorgen dat er meer geïmporteerd wordt. Meer producten, die niet enkel de consument meer keuze geven en dus tot lagere prijzen zullen leiden, maar producten die van een hogere kwaliteit zijn. Russische bedrijven zullen dus efficiënter moeten leren produceren om de verhoogde concurrentie het hoofd te kunnen bieden én de goederen zullen van een hogere kwaliteit zijn, hetgeen natuurlijk zowel de binnenlandse als buitenlandse consument ten goede komt.

Ondanks de recente ontwikkelingen wordt nog steeds gedacht dat Rusland dit jaar zal toetreden tot de Wereldhandelsorganisatie.

Literatuurlijst

BOEKEN

- BERLAGE, L., DECOSTER A., Inleiding tot de Economie, herwerkte versie, Universitaire Pers, Leuven, 2000, 751 p.
- BOON, A., Rusland in de WHO, Brussel, 2004, 101 p. (onuitgegeven eindwerk EHSAL).
- FOOTER, M.E., An institutional and normative analysis of the WTO, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2005, 384 p.
- KERREMANS, B., CUYVERS, L., Internationale Economische Organisaties, Garant, Leuven, 1997, 332 p.
- SMITH, A., Russian Foreign Trade in the Transition, The Royal Institute of International Affairs, Londen, 1996, 39 p.
- SPULLER, N., Russia's Economic Transitions: From Late Tsarism to the New Millennium, University Press, Cambridge, 2003, 372 p.

ARTIKELS

- BBC News, Russia Backs Kyoto climate treaty, Internet, 30 september 2004, (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3702640.stm>). Geraadpleegd 17 april 2006.
- BBC, Russia: Energy Overview, Internet, 26 februari 2006, (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/4699942.stm>). Geraadpleegd 29 maart 2006.
- BBC, Russia Hammers Used Cars Import, Internet, 1 september 2002, (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/business/2228873.stm>). Geraadpleegd 31 maart 2006.
- BORISOV, M., Quota Fever (Gateway To Russia), Internet, 29 oktober 2004, (<http://www.gateway2russia.com/art.php?artid=254911&rubid=95&parent=Current+Topics&grandparent=>). Geraadpleegd. 14 maart 2006.

- BOZE, E., ZHELTOV, A, 'Topical Analysis: the WTO Debate in Russia', IN: Russian Export Review, nr. 2, 2003, p. 3-6.
- COHEN, A., 'Russian Oil after YUKOS: Implications for the United States', IN: The Heritage Foundation, nr. 961, 28 februari 2005, p. 1-2, (<http://www.heritage.org/Research/RussiaandEurasia/loader.cfm?url=/commonspot/security/getfile.cfm&PageID=74991>). Geraadpleegd 29 maart 2006.
- 'EU Agrees Terms for Russia's WTO Entry, Putin signals support for Kyoto Protocol', Bridges Weekly Trade News Digest, Internet, Vol. 8, Nr. 19, 2 juni 2004, (<http://www.ictsd.org/weekly/04-06-02/story5.htm>). Geraadpleegd 04 maart 2006
- EVD, Rusland: Invoerrechten auto-onderdelen fors omlaag, Internet, 1 april 2005, (<http://www.evd.nl/info/zoeken/ShowBouwsteen.asp?bstnum=136505&location=&highlight=>). Geraadpleegd 31 maart 2006.
- 'Fact Box on Russian Accession to the World Trade Organization', IN: Russian Export Review, nr. 2, 2003, p. 3.
- GIDASPOV, A., 'Trends in the Russian Telecom Market', Internet, Bisnis Bulletin, 02 april 2004, (<http://www.bisnis.doc.gov/bisnis/BULLETIN/apr04bull1.htm>). Geraadpleegd 02 april 2006.
- GILLES, W., 'Foreign Direct Investment in Russia, an Overview', IN: Emerging Russia, nr. 8, London, december 2004, p. 1-7.
- KHROMOV, Y., 'Anticipated Consequences of Russian Accession to the WTO', IN: Russian Export Review, nr. 2, 2003, p. 22-25.
- KOLIANDRE, A., 'Oil trade strengthens US-Russian ties', Internet, BBC News, 08 juli 2002, (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/business/2116133.stm>). Geraadpleegd 02 mei 2006.
- KORCHAGINA, V., 'Putin Says U.S. Is Stalling Over WTO', Internet, The Moscow Times, donderdag 30 maart 2006, p. 1, (<http://www.themoscowtimes.com/stories/2006/03/30/001.html>). Geraadpleegd 30 maart 2006
- LANNOO, J., 'Tijd nog niet rijp voor WHO-vrijhandelsakkoord', Financieel Economische Tijd, 19 april 2006.
- LEVITOV, M., 'WTO talks may face Deadlock', The Moscow Times, 9 december 2005, p. 5.

- MENASCE, E., ZLOTOWSKI, Y., 'Un retour des capitaux en Russie ?', IN: Le Courrier des Pays de l'Est, vol. 2005, nr. 1049, Parijs, mei-juni 2005, p. 55-67.
- MILOVZOROV, A., 'Ukraine to outdo Russia in joining the WTO', Internet, Pravda, 24 oktober 2005, p.1, (http://english.pravda.ru/main/18/88/354/16357_WTO.html). Geraadpleegd 14 april 2006.
- 'Putin calls for intellectual property protection', Russia and the World Trade Organization, 20 maart 2006, (http://www.wto.ru/en/news.asp?msg_id=15759). Geraadpleegd 25 maart 2006.
- 'Roundup Russia, Ukraine reach deal on gas pricing; EU relieved, oil price falls', Internet, Forbes, 01 april 2006, (<http://www.forbes.com/home/feeds/afx/2006/01/04/afx2426965.html>). Geraadpleegd 13 april 2006.
- 'Russia, Australia to sign WTO protocol in February', Internet, Ria Novosti, 13 februari 2006, (<http://en.rian.ru/russia/20060213/43511807.html>). Geraadpleegd 1 april 2006.
- 'Russia-Ukraine Gas dispute remains unsettled', Internet, RIA Novosti, 20 december 2005, (<http://en.rian.ru/russia/20051220/42586383.html>). Geraadpleegd 13 april 2006.
- 'Russia to raise its foreign-interest ceiling in banking, insurance', RIA Novosti, Internet, 19 maart 2006, (<http://en.rian.ru/russia/20060319/44521723.html>). Geraadpleegd 20 maart 2006.
- 'Russia hope to join WTO at the end of this year', Ria Novosti, Internet, 13 januari 2006, (<http://en.rian.ru/russia/20060113/42788427.html>). Geraadpleegd 15 maart 2006
- 'Russia will only join WTO on favorable conditions', Internet, Ria Novosti, 14 april 2006, (<http://en.rian.ru/world/20060414/46377108.html>). Geraadpleegd 16 april 2006.
- 'Russia stopped imports from up to half of EU countries including France, Germany, Poland and Czech Republic', BBC News, Internet, 03 juni 2002, (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/>). Geraadpleegd 2 april 2006.
- 'Russia Unlikely to Join before Year-end: Top negotiator', Internet, Yahoo! News, 23 maart 2006, (http://news.yahoo.com/s/afp/20060323/bs_afp/wotraderussia_060323192022). Geraadpleegd 1 april 2006.
- SCHOORS, K., 'SOS Rusland: Van Ijzeren Gordijn tot Rookgordijn', IN: GIELEN, A. (red.), Noord-Zuid Cahier, Brussel, 2005, p. 15-34.

- SKULLY, D.W., Liberalizing Tariff-Rate Quota, Economic Research Centre USDA, 2001
- SMOLCHENKO, A., 'U.S. Using WTO to Contain Russia', Internet, The Moscow Times, 11 april 2006, p.1. (<http://www.themoscowtimes.com/stories/2006/04/11/001.html>). Geraadpleegd 11 april 2006.
- SOMERS, A.B., 'Nearing a WTO Accord with Russia', IN: AmCham News, vol. 13, nr. 69, januari-maart 2006, p. 3.
- STROKES, B., 'Russia Outside the EU, Inside the WTO?', Council on Foreign Relations, Internet, 04 maart 2003, (http://www.cfr.org/publication/5876/russia_outside_the_eu_inside_the_wto.html). Geraadpleegd 09 maart 2006.
- 'WTO Membership would be harmful for Russia – Agriculture Minister', Interfax, Belgische Ambassade Moskow, 06 april 2006.
- X, 'Russia will end WTO talks this year', The World Trade Review, Issue nr. 5, Vol. nr. 6, 1-15 maart 2006.

WORKING PAPERS en FULL TEXTS

- AHREND, R., TOMPSON, W., Russia's Gas Sector: The Endless Wait for Reform? (OECD Economic Department, Working Papers No. 402), Internet, 2004, 38 p., (<http://lysander.sourceoecd.org/vl=4278033/cl=12/nw=1/rpsv/cgi-bin/wppdf?file=5lgsjhvj75zv.pdf>). Geraadpleegd 28 maart 2006.
- ATON CAPITAL, The Russian Steel Industry, Internet, 23 september 2003, 38 p., (<http://research.aton.ru/themesresearch/pdf-document.asp?folder=1555&matid=43665&a=0>). Geraadpleegd 29 maart 2006.
- BRANDOLINI, A., CIPOLLONE, P., VIVIANO, E., Does the ILO definition capture all unemployment, (Banca d'Italia, No. 529), Internet, december 2004, 42 p., http://www.bancaditalia.it/ricerca/consultazioni/temidi/td04/td529_04/en_tema_529.pdf. Geraadpleegd 11 december 2005.
- BROADMAN, H.G. (ed.), From Disintegration to Reintegration: Eastern Europe and the Former Soviet Union in International Trade (World Bank), Internet, 2005, 16 p.,

<http://siteresources.worldbank.org/INTECA/Resources/tradereport-front.pdf>.

Geraadpleegd 6 februari 2006.

- BRITISH EMBASSY MOSCOW, ECONOMIC SECTION, The Russian Economy: Progress Towards Prosperity, Internet, maart 2003, p. 11-13, (http://www.fco.gov.uk/Files/kfile/Report_progresstowards.0.pdf). Geraadpleegd 08 april 2006.
- CENTRAL BANK OF RUSSIA, Balance of Payments of the Russian Federation (1994-2004), Internet, (http://www.cbr.ru/eng/statistics/credit_statistics/). Geraadpleegd 22 maart 2006.
- CENTRAL BANK OF RUSSIA, Banking Supervision Report 2004, Internet, 2004, 89 p., (http://www.cbr.ru/eng/analytics/bank_system/report_2004_en.pdf). Geraadpleegd 20 maart 2006.
- CENTRAL BANK OF RUSSIA, Bulletin of Banking Statistics (No. 3 (154)), Internet, 2006, 156 p., (<http://www.cbr.ru/eng/BBS/Bbs0603e.pdf>). Geraadpleegd 20 maart 2006.
- CHOWDHURY, A., Banking reform in Russia: Winds of change? (BOFIT Institute, Bank of Finland, No. 5/2003), Internet, 2003, 30 p., (<http://www.bof.fi/bofit/fin/6dp/03abs/03pdf/dp0503.pdf>). Geraadpleegd 21 maart 2006.
- CLAEYS, S., LANINE, G., SCHOORS, K., Bank supervision Russian style: Rules versus enforcement and tacit objectifs, (BOFIT Institute, Bank of Finland, No. 10/2005), Internet, 2005, 63 p., (<http://www.bof.fi/bofit/fin/6dp/05abs/05pdf/dp1005.pdf>). Geraadpleegd 20 maart 2006.
- COHEN, A., Why Russia's Accession to the WTO Is in America's Economic and Strategic Interests, (The Heritage Foundation, nr. 1551), mei 2002, 11 p., (<http://www.heritage.org/Research/RussiaandEurasia/loader.cfm?url=/commonspot/security/getfile.cfm&PageID=4837>). Geraadpleegd 17 april 2006.
- Customs Procedures, EBSCO, september 2003, International Tax Review.
- DG TRADE, EU bilateral trade and trade with the world, Internet, 17 juli 2005, 11 p., <http://trade-info.cec.eu.int/doclib/html/113440.htm>. Geraadpleegd 21 januari 2006.

- ERNST & YOUNG, The Russian Automotive Market: Industry Overview, Internet, 2004, 16 p., ([https://forms.ey.com/global/download.nsf/Russia/The Russian Automotive Market - 2004 Industry Overview/\\$file/Russian Auto March04.pdf](https://forms.ey.com/global/download.nsf/Russia/The_Russian_Automotive_Market_-_2004_Industry_Overview/$file/Russian_Auto_March04.pdf)). Geraadpleegd 31 maart 2006.
- FREINKMAN, L., POLYAKOV, E., REVENKO, C., Trade Performance and Regional Integration of the CIS Countries (World Bank Working Paper No. 38), Internet, juni 2004, p. 18-25, (http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2004/08/17/000090341_20040817155733/Rendered/PDF/297910PAPER00182131589610.pdf). Geraadpleegd 02 mei 2006.
- GRESSER, E., A View for the Outside. Russia and the Case for the WTO (Progressive Policy Institute), april 2002, 9 p., (http://www.ppionline.org/documents/Russia_WTO.pdf). Geraadpleegd 10 maart 2006.
- GROGAN, L., VAN DEN BERG, G.J., The Duration of Unemployment in Russia (University of Amsterdam), Internet, januari 1999, 44 p., <http://www.tinbergen.nl/discussionpapers/99011.pdf>. Geraadpleegd 02 december 2006.
- HARE, P.G., Russia and the World Trade Organization, (Russian-European Centre for Economic Policy), Internet, juli 2002, 36 p., (<http://www.recep.ru/phase4/en/rp/harewtoe.pdf>). Geraadpleegd 10 april 2006.
- HARE, P., SCHAFFER, M.E., SHABUNIA, A., The Great Transformation: Russia's Return to the World Economy, Centre for Economic Reform and Transition, januari 2004, 29 p., (<http://www.som.hw.ac.uk/ecopgh/Foreign%20Direct%20Investment%20in%20Russia.pdf>). Geraadpleegd 22 maart 2006.
- INTERNATIONAL INTELLECTUAL PROPERTY ALLIANCE, IIPA files supplemental update on copyright developments in Russia to the GSP subcommittee, Special 301 Commission, Internet, 1 maart 2006, 18 p., (http://www.iipa.com/rbc/2006/2006SPEC_301RUSSIA.pdf). Geraadpleegd 10 maart 2006.
- INTERNATIONAL MONETARY FUND, Russian Federation: Statistical Appendix, Internet, 2005, p. 28, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05378.pdf>). Geraadpleegd 30 maart 2006.

- INTERNATIONAL MONETARY FUND, Russian Federation: statistical appendix 2003, Internet, 2003, p. 5, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2003/cr03145.pdf>). Geraadpleegd 30 maart 2006.
- INTERNATIONAL MONETARY FUNDS, World Economic Output (WEO) September 2004 Statistical Appendix, 2004, Internet, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2004/02/pdf/statappx.pdf>). Geraadpleegd 28 november 2005.
- INTERNATIONAL TRADE CENTRE, Report on Russia's WTO Accession, Internet, 2004, 4 p., (http://www.intracen.org/worldtradenet/docs/whatsnew/b4d_2004/russia_wto.pdf). Geraadpleegd 07 maart 2006.
- JENSEN, J., RUTHERFORD, T., TARR, D., Telecommunications Reform within Russia's Accession to the WTO (Worldbank), Internet, februari 2005, 39 p., (http://siteresources.worldbank.org/INTRANETTRADE/Resources/Topics/Accession/Jensen-Rutherford-Tarr_telecomaccession.pdf). Geraadpleegd 02 april 2006.
- KADOCHNIKOV, D.V., Economic Impact of Capital Flight from Russia and its Institutional Context: Why Capital Controls cannot be a Part of a Pro-Growth Policy (International Center for Social and Economic Research), 2005, 19 p., (<http://129.3.20.41/eps/if/papers/0509/0509007.pdf>). Geraadpleegd 25 maart 2006.
- LOUNGANI, P., MAURO, P., Capital Flight from Russia (IMF), Internet, april 2000, 22 p., (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/2000/invest/pdf/loung.pdf>). Geraadpleegd 22 maart 2006.
- MALKI, E., The Financial Crisis in Russia, 1 december 1998, Internet, <http://econwpa.wustl.edu:8089/eps/mac/papers/9901/9901001.html>. Geraadpleegd 17 december 2005.
- ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, The sources of Russian economic growth (OECD Economic Survey of the Russian Federation 2004), Internet, 07 juli 2004, 19 p., http://www.oecd.org/document/62/0,2340,en_2649_201185_32474302_1_1_1_1,00.html. Geraadpleegd 28 november 2005.
- ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, Trade Policy in Russia, The Role of Local and Regional Governments, Internet, 2003, 108 p., <http://213.253.134.29/oecd/pdfs/browseit/1403061E.PDF>. Geraadpleegd 6 februari 2006.

- SHIELLS, C., FDI and the investment climate in CIS countries (IMF Policy Discussion Paper PDP/03/5), Internet, november 2003, 35 p., (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/pdp/2003/pdp05.pdf>). Geraadpleegd 22 maart 2006.
- STERN, R.M., An economic perspective on Russia's Accession to the WTO (The William Davidson Institute Working Paper Number 472), Internet, juni 2002, 36 p., (<http://www.bus.umich.edu/KresgeLibrary/Collections/Workingpapers/wdi/wp472.pdf>). Geraadpleegd 09 maart 2006
- SULAA, P., WIDRÉN, M., Economic effects of free trade between the EU and Russia (ETLA n° 969), Internet, 22 september 2005, 19 p., <http://www.etla.fi/files/1270%5FDp969.pdf>. Geraadpleegd 31 januari 2006.
- UNIVERSITY OF WARWICK, The Problem of Capital Flight in Russia, Internet, 1999, 35 p., (<http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/csqr/research/keytopic/global/capflight.pdf/>). Geraadpleegd 25 maart 2006.
- U.S.-RUSSIA BUSINESS COUNCIL, Foreign Trade Barriers: Russia, Internet, 2003, 12 p., (http://www.ustr.gov/assets/Document_Library/Reports_Publications/2004/2004_National_Trade_Estimate/2004_NTE_Report/asset_upload_file202_4794.pdf). Geraadpleegd 20 maart 2006.
- U.S.-RUSSIA BUSINESS COUNCIL, Russian Economic Survey, February 2006, Internet, februari 2006, 40 p., (<http://www.usrbc.org/PDFs/Economic%20Survey/SurveyFebruary2006.pdf>). Geraadpleegd 15 maart 2006.
- TOMPSON, W., Restructuring Russia's Electricity Sector: Towards effective Competition or faux Liberalisation? (OECD Economic Department, Working Papers No. 403), Internet, 2004, 35 p., (<http://hermia.sourceoecd.org/vl=3245222/cl=14/nw=1/rpsv/cqi-bin/wppdf?file=5lqsjhvj75xr.pdf>). Geraadpleegd 29 maart 2006.
- TYKKYLÄINEN, M., Geographical Dimensions of Russian Energy Developments (University of Joensuu), 2003, 19 p., (<http://www.ersa.org/ersaconfs/ersa03/cdrom/papers/464.pdf>). Geraadpleegd 27 maart 2006.
- VASILIEV, S.A., Overviews of Structural Reforms in Russia after 1998 Financial Crisis, IMF, 16 februari 2000, Internet, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/2000/invest/pdf/vasil.pdf>). Geraadpleegd 17 december 2005.

- WEHRHEIM, P., Russia's Accession to the WTO: Agriculture Policy and Trade Issues, Christian-Albrechts-Universität, Kiel, 2003, 42 p
- WORLDBANK, Russian industry and WTO accession: death knell for new beginning, Internet, mei 2003, 60 p., (<http://www.worldbank.org/transitionnewsletter/mayjune2002/pgs33-35.htm>). Geraadpleegd 07 april 2006.
- WORLD TRADE ORGANIZATION, International Trade Statistics 2005, Internet, 2005, 274 p. (http://www.wto.org/English/res_e/statis_e/its2005_e/its2005_e.pdf). Geraadpleegd 29 maart 2006.
- WORLD TRADE ORGANIZATION, The WTO in brief, Internet, april 2005, p. 1-8, http://www.wto.org/english/res_e/download_e/inbr_e.pdf. Geraadpleegd 12 februari 2006
- WORLD TRADE ORGANIZATION, Understanding the WTO, Internet, derde editie, oktober 2005, 105 p., http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf. Geraadpleegd 17 februari 2006.

INTERNET – WEBSITES

Officiële sites

- AUSTRALIAN GOVERNMENT, Department of Foreign Affairs and Trade, Negotiations on Russia's WTO Membership, (http://www.dfat.gov.au/trade/negotiations/accession/wto_russia.html). Geraadpleegd 1 april 2006.
- CARNEGIE ENDOWMENT FOR INTERNATIONAL PEACE, Effects of WTO Accession on the Russian Economy, 2003, (<http://www.carnegieendowment.org/events/index.cfm?f=print&id=620>). Geraadpleegd 10 april 2006
- CENTRAL BANK OF RUSSIA, Merchandise trade of the Russian Federation, (http://www.cbr.ru/eng/statistics/credit_statistics/print.asp?file=trade_e.htm). Geraadpleegd 15 december 2005.
- CENTRE FOR DEFENCE INTELLIGENCE, Effects of WTO Accession on the Russian Economy, mei 2003, (<http://www.cdi.org/russia/Johnson/7218-11.cfm>). Geraadpleegd 08 april 2006.

- DELEGATION OF THE EC TO RUSSIA, Overview of Relations, (http://www.delrus.cec.eu.int/en/p_210.htm). Geraadpleegd 3 februari 2006.
- DELEGATION OF THE EC TO RUSSIA, EU enlargement and Russia, (http://www.delrus.cec.eu.int/en/p_456.htm). Geraadpleegd 17 april 2006.
- EC EXTERNAL RELATIONS, Russia-WTO: EU-Russia deal brings Russia a step closer to WTO Membership, Internet, 21 mei 2004, (http://europa.eu.int/comm/external_relations/russia/intro/ip04_673.htm). Geraadpleegd 17 april 2006.
- EUROPE, TRADE ISSUES, Steel issues, (http://europa.eu.int/comm/trade/issues/sectoral/industry/steel/index_en.htm). Geraadpleegd 30 maart 2006.
- EUROSTAT, (<http://epp.eurostat.cec.eu.int/>). Geraadpleegd 31 januari 2006.
- FEDERAL STATE STATISTICS SERVICE, (<http://www.fsgs.ru/wps/portal/english>). Geraadpleegd 30 maart 2006.
- FELLER, G., Increased competition, declining resource base challenge Gazprom, januari 2004, (<http://www.undergroundinfo.com> - website offline). Geraadpleegd 29 maart 2006
- INTERNATIONAL MONTERARY FUNDS, (<http://www.imf.org>). Geraadpleegd 10 april 2006.
- MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF BELARUS, Cooperation within Eurasian Economic Community, (<http://www.mfa.gov.by/eng/index.php?d=policy/multicoop&id=2>). Geraadpleegd 21 maart 2006.
- MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE RUSSIAN FEDERATION, Information and Press Department, Internet, 25 april 2003, (http://www.ln.mid.ru/Brp_4.nsf/arh/B118FB2740FD323143256D1300479289?OpenDocument). Geraadpleegd 14 maart 2006.
- NATIONALE DELCREDEREDIENST, Rusland, het risico, 2006, (<http://www.ondd.be/webondd/Website.nsf/AllWeb/Russia?OpenDocument&Disp=1&Language=nl>). Geraadpleegd 08 april 2006.
- OECD, Economic Survey – Russian Federation 2004: Executive Summary, 2004, (http://www.oecd.org/document/43/0,2340,en_2649_33709_32410987_1_1_1_1,00.html). Geraadpleegd 03 december 2005

- RUSSIA AND THE WTO, Aims and objectives of accession, (www.wto.ru/russia.asp?f=target&t=9). Geraadpleegd 04 maart 2006.
- RUSSIA AND THE WTO, (<http://www.wto.ru/russia.asp?f=target&t=9>). Geraadpleegd 11 april 2006.
- RUSSIA AND THE WTO, (<http://www.wto.ru/documents.asp?f=stats1&t=16>). Geraadpleegd 14 maart 2006.
- UNITED NATIONS STATISTICAL DEVISION, (www.unstats.un.org). Geraadpleegd 29 maart 2006.
- UNITED STATES TRADE REPRESENTATIVE, United States and Ukraine Sign Bilateral WTO Accession Agreement on Market Access, (http://www.ustr.gov/Document_Library/Press_Releases/2006/March/United_States_Ukraine_Sign_Bilateral_WTO_Accession_Agreement_on_Market_Access.html). Geraadpleegd 13 april 2003.
- WORLD TRADE ORGANIZATION, Accession, (http://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/a1_russie_e.htm). Geraadpleegd 04 maart 2006
- WORLD TRADE ORGANIZATION, Understanding the WTO: anti-dumping, subsidies, safeguards: contingencies, etc., (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm8_e.htm#subsidies). Geraadpleegd 02 april 2006.
- YUDAEVA, K., Joining the WTO: Is a Political Decision the Only Hope?, juni 2003, (<http://www.carnegie.ru/en/pubs/briefings/67007.htm>). Geraadpleegd 10 april 2006.

Andere Internet bronnen

- FEDERAL RESEARCH DEVISION, A Country Study: Russia, 2005, (<http://memory.loc.gov/frd/cs/rutoc.html>). Geraadpleegd 10 december 2005.
- INTERNET WORLD STATS, (<http://www.internetworldstats.com/>). Geraadpleegd 02 april 2006.

Bijlagen

BIJLAGE 1

KRUISTABELLEN VAN DE HANDEL VAN RUSLAND..... B.3

BIJLAGE 2

OPLOSSEN VAN HANDELSGESCHILLEN DOOR DE
WERELDHANDELSORGANISATIE..... B.7

BIJLAGE 3

ONDERWERPEN EN TIJDSHEMA VOOR DE DOHA RONDE B.9

BIJLAGE 4

AANPASSINGEN DIE RUSLAND ONDERGAAT OM DE WELVAART EN DE
ECONOMIE TE VERSTERKEN..... B.13

BIJLAGE 5

VERGELIJKING INVOERTARIEVEN RUSLAND MET ENKELE WHO LEDEN. B.17

BIJLAGE 6

STRUCTUUR VAN DE RUSSISCHE ELEKTRICITEITSSECTOR VÓÓR EN NA DE
HERVORMINGEN..... B.19

BIJLAGE 7

VRIJHANDEL LEIDT TOT MEER WELVAART B.21

Bijlage 1
Kruistabellen van de handel van Rusland

		Totaal	Duitsland	Nederland	VK	Totaal	Rusland	
Oorsprong								
Wereld	2002	6 299,00	2 524,92	471,73	163,37	351,71	98,28	58,21
	2003	7 342,00	3 024,69	601,76	209,00	393,51	130,47	76,06
	2004	8 907,00	3 610,96	724,69	257,66	461,08	179,28	103,05
EU-25	2002	2 617,92	1 763,53	233,60	88,00	176,50	45,15	31,83
	2003	3 123,91	2 125,00	296,78	109,55	208,97	59,22	41,22
	2004	3 714,23	2 510,44	353,35	131,29	243,52	80,77	56,02
Duitsland	2002	592,67	315,56	-	34,96	48,16	14,29	10,21
	2003	748,53	405,90	-	44,12	61,34	19,06	13,53
	2004	916,59	495,15	-	55,63	73,30	25,45	18,39
Nederland	2002	175,39	125,43	39,01	-	18,93	2,75	2,09
	2003	227,34	163,75	51,89	-	23,24	3,94	3,00
	2004	290,48	211,70	67,68	-	28,95	5,27	3,87
VK	2002	288,65	161,06	32,15	20,37	-	2,11	1,48
	2003	307,70	170,99	33,29	21,71	-	3,29	2,12
	2004	348,43	192,91	39,40	21,38	-	4,11	2,70
GOS	2002	153,20	63,02	10,78	3,78	3,39	30,68	11,22
	2003	194,61	77,73	13,20	5,39	4,70	39,73	14,11
	2004	265,71	103,04	20,18	8,30	7,57	55,02	18,49
Rusland	2002	107,30	48,12	8,25	3,40	3,00	16,38	-
	2003	135,93	59,76	9,93	4,76	4,22	21,36	-
	2004	183,45	79,26	15,48	7,56	6,99	30,20	-
Afrika	2002	140,14	65,90	-	-	-	0,42	0,36
	2003	175,16	78,36	-	-	-	0,57	0,43
	2004	231,74	90,77	-	-	-	0,72	0,55
Midden Oosten	2002	241,22	37,06	-	-	-	0,85	0,24
	2003	301,76	43,83	-	-	-	1,13	0,30
	2004	389,68	57,59	-	-	-	1,23	0,34
Azië	2002	1 624,51	255,49	-	-	-	10,48	7,44
	2003	1 913,05	314,15	-	-	-	17,36	11,77
	2004	2 388,37	389,99	-	-	-	25,32	17,35
China	2002	325,59	56,68	19,25	8,07	10,47	5,12	3,52
	2003	438,23	84,61	28,26	11,77	20,19	9,29	6,03
	2004	593,33	115,78	40,69	17,83	26,34	13,82	9,10
Japan	2002	416,73	63,93	17,97	5,57	12,75	1,16	0,94
	2003	471,82	75,62	21,48	6,83	13,42	2,20	1,77
	2004	565,81	89,21	26,64	7,99	15,13	3,77	3,12
Amerika	2002	1 294,05	199,53	-	-	-	6,37	4,72
	2003	1 375,89	217,01	-	-	-	6,89	5,31
	2004	1 600,76	251,91	-	-	-	8,79	6,38
VSA	2002	693,10	146,99	34,99	16,10	40,02	3,84	2,40
	2003	724,77	154,63	42,10	17,74	39,36	3,70	2,45
	2004	818,78	173,04	48,73	22,08	42,43	4,83	2,96

Bron: WORLD TRADE ORGANIZATION, (www.wto.org). Geraadpleegd 29 maart 2006 en UNITED NATIONS STATISTICAL DEVISION COMTRADE, (<http://unstats.un.org/unsd/comtrade>). Geraadpleegd 29 maart 2006; eigen berekeningen.

Afrika	Midden Oosten	Totaal	Azië		Amerika		Bestemming	Oorsprong
			China	Japan	Totaal	VSA		
136,61	172,07	1396,38	241,38	301,23	1647,54	1111,26	2002	Wereld
162,84	201,15	1661,25	332,21	341,06	1773,13	1204,38	2003	
204,87	244,77	2064,72	435,69	405,95	2094,35	1414,00	2004	
64,34	62,17	192,88	31,94	40,29	306,45	230,69	2002	
77,62	75,30	231,00	45,19	45,38	334,93	253,71	2003	
91,86	91,99	282,60	58,61	52,58	382,83	288,48	2004	
-	-	-	13,14	11,18	-	61,01	2002	Duitsland
-	-	-	20,40	13,11	-	68,61	2003	
-	-	-	25,78	15,41	-	80,19	2004	
-	-	-	1,26	1,96	-	9,46	2002	Nederland
-	-	-	1,65	2,28	-	12,08	2003	
-	-	-	2,76	2,62	-	2,00	2004	
-	-	-	2,26	5,39	-	42,98	2002	VK
-	-	-	3,16	6,11	-	48,08	2003	
-	-	-	4,36	6,94	-	52,48	2004	
2,58	5,75	21,34	9,50	3,12	13,13	7,45	2002	GOS
2,84	7,13	26,73	11,83	4,02	16,92	9,37	2003	
4,04	9,80	35,41	14,73	5,33	24,51	12,67	2004	
1,42	3,31	16,99	7,57	2,95	9,93	6,43	2002	Rusland
1,46	3,89	21,08	8,76	3,81	12,19	8,18	2003	
2,14	4,59	27,81	10,88	5,13	16,71	10,66	2004	
15,52	2,63	21,24	4,52	4,18	23,77	18,44	2002	Afrika
18,98	2,93	26,13	7,24	4,82	34,80	27,68	2003	
23,14	3,36	38,87	13,51	7,09	50,03	39,44	2004	
9,06	20,46	117,69	9,19	39,51	39,22	34,77	2002	Midden Oosten
10,50	21,88	150,86	13,99	49,71	47,53	42,66	2003	
13,29	21,54	192,96	20,99	61,09	58,59	52,61	2004	
25,36	50,07	796,82	152,50	146,82	438,34	374,42	2002	Azië
31,58	59,75	954,77	207,95	167,26	472,90	405,17	2003	
44,85	75,07	1201,30	269,54	203,94	572,50	481,86	2004	
6,92	9,16	117,85	-	51,05	104,33	88,49	2002	China
10,13	12,78	149,87	-	62,62	137,16	117,15	2003	
13,65	16,32	197,80	-	77,49	188,51	158,27	2004	
3,95	11,38	189,66	52,50	-	138,25	120,38	2002	Japan
4,85	12,88	231,33	72,86	-	135,06	117,54	2003	
6,60	14,47	288,94	92,91	-	150,64	128,69	2004	
15,79	23,98	227,49	30,98	62,57	798,66	425,54	2002	Amerika
16,79	24,84	249,90	42,42	64,53	835,89	443,32	2003	
21,82	30,38	288,33	54,25	69,90	970,78	514,00	2004	
10,65	18,94	189,70	22,05	51,43	309,59	-	2002	VSA
10,70	19,40	202,71	28,43	52,13	319,15	-	2003	
13,50	23,55	226,45	34,73	54,45	361,37	-	2004	

Bron: WORLD TRADE ORGANIZATION, (www.wto.org). Geraadpleegd 29 maart 2006 en UNITED NATIONS STATISTICAL DEVISION COMTRADE, (<http://unstats.un.org/unsd/comtrade>). Geraadpleegd 29 maart 2006; eigen berekeningen.

bestemming	Wereld	Noord-Amerika	Zuid- en Centraal Amerika	Europa
afkomst	2004	2004	2004	2004
Wereld				
Landbouwproducten	783,10	114,82	22,67	383,22
Gas- en mijnproducten	1 280,64	257,63	43,63	461,16
Verwerkte producten	6 570,31	1 439,92	169,63	2 980,41
Totale exportgoederen	8 907,00	1 852,18	242,17	3 956,50
Noord-Amerika				
Landbouwproducten	131,02	59,66	7,53	16,04
Gas- en mijnproducten	132,14	99,13	5,97	12,39
Verwerkte producten	1 008,66	555,49	54,84	175,98
Totale exportgoederen	1 324,45	742,25	71,43	215,85
Zuid-en Centraal Amerika				
Landbouwproducten	79,92	14,64	10,39	26,34
Gas- en mijnproducten	91,19	34,72	21,57	16,96
Verwerkte producten	100,20	43,87	31,76	13,96
Totale exportgoederen	276,31	93,23	63,87	59,16
Europa				
Landbouwproducten	367,73	19,08	2,92	297,40
Gas- en mijnproducten	302,87	30,02	1,46	243,66
Verwerkte producten	3 231,74	314,76	45,54	2 333,68
Totale exportgoederen	4 031,10	367,10	50,84	2 972,55
GOS				
Landbouwproducten	23,95	0,51	0,18	6,17
Gas- en mijnproducten	142,15	11,68	4,47	87,36
Verwerkte producten	87,93	5,91	1,58	27,51
Totale exportgoederen	265,71	18,18	6,33	128,93
Afrika				
Landbouwproducten	28,04	1,34	0,09	13,83
Gas- en mijnproducten	136,98	36,71	5,97	48,64
Verwerkte producten	58,12	5,14	0,74	33,02
Totale exportgoederen	231,74	43,23	6,80	99,07
Midden Oosten				
Landbouwproducten	9,30	0,40	0,04	2,47
Gas- en mijnproducten	290,88	36,32	2,34	40,33
Verwerkte producten	86,12	17,16	1,15	20,71
Totale exportgoederen	389,68	55,06	3,53	64,02
Azië				
Landbouwproducten	143,14	19,20	1,53	20,97
Gas- en mijnproducten	184,43	9,07	1,85	11,81
Verwerkte producten	1 997,53	497,59	34,02	375,56
Totale exportgoederen	2 388,38	533,13	39,37	416,92

Bron: WORLD TRADE ORGANIZATION, (www.wto.org). Geraadpleegd 29 maart 2006.
Eigen berekeningen.

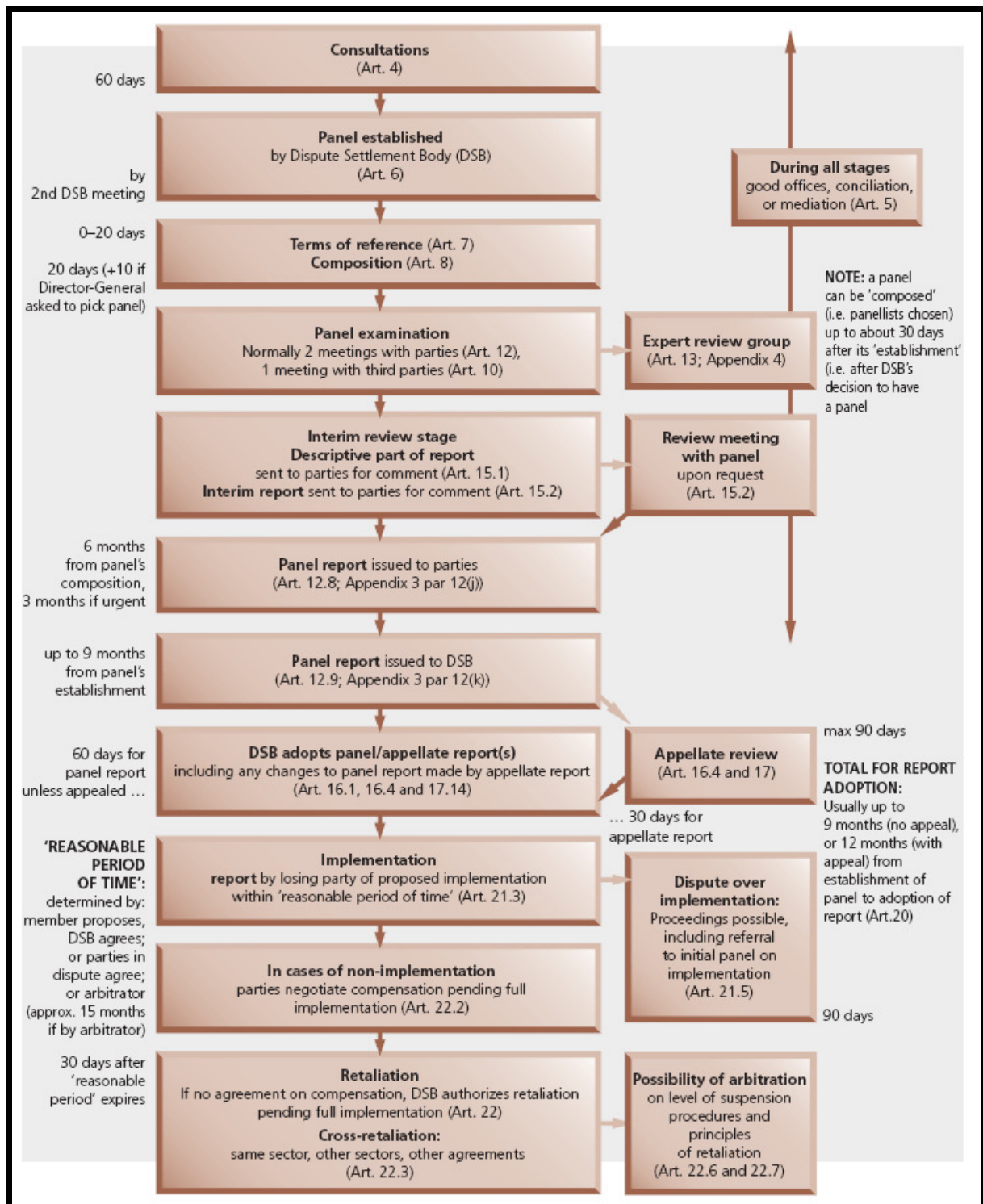

GOS	Afrika	Midden Oosten	Azië	bestemming	afkomst
2004	2004	2004	2004		
				Wereld	
24,52	29,63	27,20	173,53	Landbouwproducten	
21,62	25,29	15,08	400,83	Gas- en mijnproducten	
132,05	145,48	196,23	1 443,04	Verwerkte producten	
179,28	204,87	244,77	2 064,72	Totale exportgoederen	
				Noord-Amerika	
1,24	3,69	2,64	39,99	Landbouwproducten	
0,06	0,44	0,52	13,62	Gas- en mijnproducten	
3,83	9,82	20,10	188,57	Verwerkte producten	
5,30	14,82	25,14	249,23	Totale exportgoederen	
				Zuid-en Centraal Amerika	
3,22	4,18	3,86	17,03	Landbouwproducten	
0,09	0,55	0,59	15,01	Gas- en mijnproducten	
0,19	2,17	0,80	7,04	Verwerkte producten	
3,49	7,00	5,24	39,10	Totale exportgoederen	
				Europa	
9,11	10,49	7,31	19,93	Landbouwproducten	
1,80	5,32	3,61	10,89	Gas- en mijnproducten	
76,71	81,19	92,76	273,85	Verwerkte producten	
88,19	97,73	104,62	307,86	Totale exportgoederen	
				GOS	
7,94	0,74	1,01	6,35	Landbouwproducten	
19,01	0,89	2,87	12,14	Gas- en mijnproducten	
27,83	2,33	4,90	15,84	Verwerkte producten	
55,02	4,04	9,80	35,41	Totale exportgoederen	
				Afrika	
0,58	5,21	1,07	5,04	Landbouwproducten	
0,07	7,94	0,68	25,43	Gas- en mijnproducten	
0,08	9,80	1,50	6,63	Verwerkte producten	
0,72	23,14	3,36	38,87	Totale exportgoederen	
				Midden Oosten	
0,29	0,53	3,50	1,16	Landbouwproducten	
0,05	8,99	3,59	170,86	Gas- en mijnproducten	
0,89	3,75	14,09	19,97	Verwerkte producten	
1,23	13,29	21,54	192,96	Totale exportgoederen	
				Azië	
2,15	4,79	7,82	84,04	Landbouwproducten	
0,55	1,15	3,23	152,88	Gas- en mijnproducten	
22,51	36,42	62,09	931,16	Verwerkte producten	
25,32	44,85	75,07	1 201,30	Totale exportgoederen	

Bron: WORLD TRADE ORGANIZATION, (www.wto.org). Geraadpleegd 29 maart 2006.
Eigen berekeningen.

Bijlage 2

Oplossen van handelsgeschillen door de Wereldhandelsorganisatie

Bron: WORLD TRADE ORGANIZATION, Understanding the WTO, derde editie, Internet, oktober 2005, p. 56, (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf). Geraadpleegd 30 maart 2006.

Bijlage 3

Onderwerpen en Tijdschema voor de Doha Ronde

Samenvatting van het werkschema voor de Doha Ronde zoals overeengekomen op de Ministeriële Raad van Hong Kong (Doha Work Programme, Ministerial Declaration, adopted 18 December 2005)

Bron: WORLD TRADE ORGANIZATION,
(http://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dohatimelines2006_e.htm).
Geraadpleegd 25 februari 2006.

Negotiations launched at Doha

- Conclude negotiations successfully in 2006. (paragraph 1)

Agriculture negotiations

- Establish modalities no later than 30 April 2006. (paragraph 10)
- Complete disciplines on export credits, export credit guarantees or insurance programmes, exporting state trading enterprises and food aid by 30 April 2006 as part of modalities. (paragraph 6)
- Date (2013) for elimination of all forms of export subsidies, together with agreed progressivity and parallelism, to be confirmed only upon completion of modalities. (paragraph 6)
- Submit comprehensive draft Schedules based on modalities no later than 31 July 2006. (paragraph 10)

Cotton

- All forms of export subsidies for cotton to be eliminated by developed countries in 2006. (paragraph 11)
- Director-General to furnish updates on development assistance aspects, at appropriate intervals, to General Council. (paragraph 12)

Non-agricultural market access negotiations

- Establish modalities no later than 30 April 2006. (paragraph 23)
- Submit comprehensive draft Schedules based on modalities no later than 31 July 2006. (paragraph 23)

Services negotiations

- Any outstanding initial offers shall be submitted as soon as possible. (Annex C, paragraph 11(a))
- Submission of plurilateral requests by Groups of Members by 28 February 2006 or as soon as possible thereafter. (Annex C, paragraph 11(b))
- Members to strive to complete requirements in 9(a) (develop appropriate mechanisms for according special priority including to sectors and modes of supply of interest to LDCs) before (31 July 2006). (Annex C, paragraph 11(e))
- Second round of revised offers to be submitted by 31 July 2006. (Annex C, paragraph 11(c))
- Final draft schedules of commitments shall be submitted by 31 October 2006. (Annex C, paragraph 11(d))

Trade facilitation negotiations

- Members to be mindful of overall deadline for finishing negotiations and resulting need to move into focussed drafting mode early enough after Sixth Ministerial

Conference in Hong Kong so as to allow for timely conclusion of text-based negotiations on all aspects of mandate. (Annex E, paragraph 4)

DSU negotiations

- Special Session to continue to work towards rapid conclusion of negotiations. (paragraph 34)

Environment negotiations

- Members to intensify the negotiations, without prejudging their outcome, on all parts of paragraph 31 to fulfil the mandate. (paragraph 30)
- Members to complete work expeditiously under paragraph 31 (iii). (paragraph 32)

TRIPS negotiations

- Intensify negotiations in order to complete them within the overall time-frame for the conclusion of the negotiations (in 2006). (paragraph 29)

Rules negotiations

Antidumping, subsidies and countervailing measures, including fisheries subsidies

- Participants promptly to undertake further detailed work on disciplines on subsidies in fisheries sector. (Annex D, section I, paragraph 9)
- Group to complete process of analysing proposals by participants as soon as possible. (Annex D, section I, paragraph 10, AD/SCM)
- Chairman to prepare, early enough to assure timely outcome within context of 2006 end date for DDA, consolidated texts of Anti Dumping and Subsidies and Countervailing Measures agreements that shall be the basis for final stage of negotiations. (Annex D, section I, paragraph 11)

Regional trade agreements

- Negotiating group to intensify efforts to resolve outstanding issues, with a view to provisional decision on regional trade agreements transparency by 30 April 2006. (Annex D, section II, paragraph 2)
- Negotiating group to intensify negotiations, based on text proposals as soon as possible, so as to arrive at appropriate outcomes by end 2006. (Annex D, section II, paragraph 3)

Small economies

- Committee on Trade and Development to continue work in Dedicated Session and to monitor progress of small economies' proposals in negotiating and other bodies, with aim of providing responses to trade-related issues of small economies as soon as possible but no later than 31 December 2006. (paragraph 41)

S&D

- Members to notify implementation of schemes adopted under decision every year to Committee on Trade and Development. (Annex F – 36, Decision on Measures in Favour of Least-Developed Countries)
- CTD to conduct a review on an annual basis of all steps taken by Members to provide duty-free and quota free market access for all products originating from Least-Developed Countries. (Annex F – 36, Decision on Measures in Favour of Least-Developed Countries)
- Committee on Trade and Development in Special Session to expeditiously complete review of all outstanding Agreement-specific proposals and report to General

Council, with clear recommendations for decision, by December 2006. (paragraph 36)

- WTO bodies and negotiating groups to which Category II proposals referred to expeditiously complete consideration of proposals and report periodically to General Council, with objective of ensuring that clear recommendations for decision are made no later than December 2006. (paragraph 37)
- Special Session to report on all other outstanding issues on regular basis to General Council. (paragraph 38)

Implementation

- Director-General to report to each regular meeting of Trade Negotiation Committee and General Council; Council to review progress and take any appropriate action no later than 31 July 2006. (paragraph 39)

Integrated Framework

- Task Force to provide recommendations to Integrated Framework Steering Committee (IFSC) by April 2006. (paragraph 49)
- Enhanced Integrated Framework to enter into force no later than 31 December 2006. (paragraph 49)

Aid for Trade

- Director-General to create Task Force; Task Force to provide recommendations to General Council by July 2006. (paragraph 57)
- DG to hold consultations and report to General Council on appropriate mechanisms to increase financial resources for Aid for Trade. (paragraph 57)

Bijlage 4

Aanpassingen die Rusland ondergaat om de welvaart en de economie te versterken

---

Progress towards Prosperity: The Reform Programme

Programme aims: (i) establish legislative principles promoting a favourable business and investment climate; (ii) substantially reduce the tax burden while ensuring medium-term financial stability; (iii) stimulate progressive structural changes in the economy, reform the infrastructure monopolies, develop financial infrastructure, and foster the development of Russia's technical and research potential.

Subject	Progress
Business environment	Moving ahead, but real results slow to filter through
<p>Numerous individual reforms passed in December: Law on Technical Standards, reducing the arbitrary power of authorities over business; first reading of amendments designed to make registration of enterprises easier (following the establishment of 'one-window' registration in July). Amendments to anti-monopoly legislation passed in October, granting the government greater power to control monopoly abuse.</p> <p>In February President signed amendments to Patent and Copyright law, to bring Russian legislation into line with WTO requirements on intellectual property rights (TRIPS). Research institutes will now own the intellectual property rights of their discoveries, but may not delegate these rights – law on this currently in discussion before second reading. Authorities have started to clamp down on piracy, but much work needs to be done on implementation.</p>	
Banking	Real work just beginning
<p>Following passage of package of laws in 2001 to tighten up supervision and consolidate banking sector, Ministry of Finance and Central Bank developed strategy for reform of the sector. Crucial law on Deposit Insurance submitted to Duma in March 2003, aimed at increasing trust in the banking sector and creating a level playing field.</p> <p>Mortgage legislation adopted in December, delineating banks' roles in the event of default; further legislation on mortgage-backed securities is still to be discussed at second reading.</p> <p>In December Duma passed first reading of amendments to Bankruptcy Law for retail banks, improving legal procedures in this field. Second reading expected later this year, and EBRD expected to acquire 20% of Vneshtorgbank this year.</p>	
Financial markets	On track
<p>Changes to law on money laundering passed in October 2002, to protect against terrorist financing. Further changes to laws against financial crime, together with reform of the regulatory authorities (Financial Monitoring Committee and Tax Police Service) have led to Russia's invitation to join the FATF in June 2003. In November 2002 Duma approved first reading of Law against Corruption, aimed at consolidating the funding of bodies fighting corruption, tightening measures against corruption within the executive and judicial systems, and clarifying the roles of anticorruption organisations. Government approved a blueprint of measures to strengthen financial markets and improve transparency at end of last year.</p>	
Tax	On track, results encouraging
<p>Rapid changes to the taxation system over the last few years. 13% flat rate income tax (lowest in Europe) and 24% corporation tax has led to increased revenues, as tax-evaders have moved out of the 'grey' economy. New tax regime for SMEs approved in July 2002, giving SMEs a choice of tax-payment between the previous system, a 15% profit tax, or 6% turnover tax. Abolition of tax on buying or selling currency in December 2002, currency</p>	

controls loosened and turnover tax abolished. Government considering a reduction of other taxes, including VAT/Unified Social Tax, and reform of property tax.	
Budget and budgetary policy	Good progress
Strong oil revenues and prudent management kept the budget on track in 2002; surplus was 1.4% of GDP, compared to a predicted 0.7%. 2003 budget plans for a 0.55% surplus, and the Ministry of Finance currently suggests using this surplus to fill a proposed 'stabilisation fund' which (eventually) would reach 8.7% of GDP, providing a cushion to pay for debt repayment and structural reform in the event of an oil price collapse. Substantial reduction in debt/GDP ratio by 9% in 2002, bringing the figure to under 40% of GDP, low by international norms.	
State property	Moving ahead
Continued selling-off of government assets, in line with policy to move non-monopoly business out of government hands. Total \$3.6bn of assets sold in 2002, including 75% government stake in oil companies Slavneft (although some doubts about the way this was handled) and 5.7% stake in Lukoil. Duma considering passage of Law on Nationalisation, setting out the conditions under which property can legitimately be bought by the state. Plans in 2003 include privatisation of government stakes in companies Svyazinvest, Magnitogorsk Iron and Steel works and Rosgosstrakh amongst others, to raise \$1.9-2.2bn.	
PSAs	Poor progress to date
Second reading of amendments to Tax Code on Production Sharing Agreements still delayed in Duma. Government is examining the entire system of oil-field licensing – and by extension, future PSA projects – in its Energy Strategy to 2020, due to be published in May. But has guaranteed the security of existing three PSA projects.	
Agriculture	Some measures passed, implementation beginning
Duma passed first reading of amendments to law on agricultural cooperatives in May 2002, clarifying the definition and roles of such enterprises. Bill on creating a market in agricultural land passed last summer. Draft laws on agribusiness still with Duma.	
Land and property market	Good progress, but results slow to filter through
Land Code, providing free market in non-agricultural land, came into effect in January 2003; the first market of its kind for over 80 years in Russia. Law creating market for mortgage-backed securities approaching second reading in the Duma.	
Science and technology	Approach adopted, but real work ahead
Decree on better integrating scientific research with the economy passed by Cabinet in late 2002; Putin placed emphasis on this aspect of S&T reform in January at the Presidential Council on Science and Technology.	
Foreign trade/WTO	Incremental progress
Duma not yet passed new Customs Code to bring Russia into line with WTO requirements; second reading due to be discussed mid-2003. In March Duma passed first reading of currency control bill, and first reading of bill on special protective, anti-dumping and compensatory measures. Law on state regulation of foreign trade activity introduced to the Duma. Negotiations on WTO entry ongoing, with main point of disagreement over indirect subsidies to industry through low energy prices. Trade barriers generally falling, but a minor trade dispute over agricultural products earlier this year has set back this trend.	

Natural monopolies**Fair progress, but much work remaining**

One of the major projects for the long-term development of the Russian economy. Positive steps taken at the beginning of 2003, especially on railways and electricity reform, which have encouraged observers. But a lack of progress to date on gas reform.

Gas

Plans for restructuring the gas sector, due to be unveiled at the end of 2002, were put on hold as a result of concerns that the liberalisation would lead to instability in the Russian gas market. The government plans for reform are unlikely before the publication of the Ministry of Energy's strategy to 2020 in May. But prospects for reform this side of the election are slim. A key early issue will be granting limited access to the gas pipelines for independent producers. Gazprom meanwhile has been undertaking limited reform of itself, by restructuring its short-term debt and regaining control over parts of its business lost to Itera in the mid-90s.

Electricity

Following several postponements last year the government finally pushed its six-bill reform package through the Duma in its third and final reading; passed Federation Council at the end of March, and should be signed into law soon. Plans involve a breakup of UES's monopoly and creation of a competitive market in electricity generation and distribution. The government will retain control of transmission, through a 75% stake in the (monopolistic) national grid operator. Opposition during the passage of the bill forced several concessions from the government: the date for liberalisation was removed and left to the discretion of the government and regional authorities; regions will now have discretion to opt out of liberalisation for a period of time; and tariff rises for residential consumers (the most contentious issue) will continue to be capped by the government for three years following liberalisation. Nevertheless a real achievement.

Oil pipelines

Draft pipeline law, regulating access for private companies to the network, still with the Energy Committee following a first Duma reading in September 1999. In January the government re-stressed its commitment to state control over the pipeline network, and opposition to privately-owned pipelines. Oil firms have been lobbying against the capacity restrictions imposed by Transneft, the pipeline operator, on oil exports.

Railways

The first of all natural monopoly reforms to be signed into law by President Putin, on 3 March 2003. These important reforms are aimed at increasing Russian industry's competitiveness (80% of cargo is transported by rail) and at improving the profitability of the Russian railways sector. Reform is envisaged over a long period, with a time frame of 10 years for the break up, part-privatisation and introduction of competition in this sector. Concrete reforms are expected to start in the summer, and it is likely that the first three years will concentrate on improving the efficiency and accountability of management, and eliminating cross-subsidies between passenger and freight traffic, before significant structural reform begins in 2006-07.

Bron: ECONOMIC SECTION, BRITISH EMBASSY MOSCOW, The Russian Economy: Progress Towards Prosperity, Internet, maart 2003, p. 11-13, (http://www.fco.gov.uk/Files/kfile/Report_progresstowards.0.pdf). Geraadpleegd 08 april 2006.

Bijlage 5

Vergelijking invoertarieven Rusland met enkele WHO leden.

Afgesproken en toegepaste gemiddelde tarieven

	Afgesproken tarieven op industriële producten	Toegepaste tarieven op industriële producten	Afgesproken tarieven op landbouw producten	Toegepaste tarieven op landbouw producten
EU	4,1	4,6	19,5	20,0
VSA	3,9	4,3	5,5	9,0
Brazilië	30,0	-	35,3	35,2
Mexico	34,8	12,6	-	-

Gewogen gemiddelde importtarieven in Rusland

gewogen gemiddelde	Effectief tarief (januari 2001, %)	Initieel importtarief (%)	Uiteindelijk importtarief (%)
Industriële goederen	9,73	14,32	9,84
Landbouwgoederen	14,70	34,71	25,11
Totaal gemiddelde alle handel	10,92	19,18	12,82

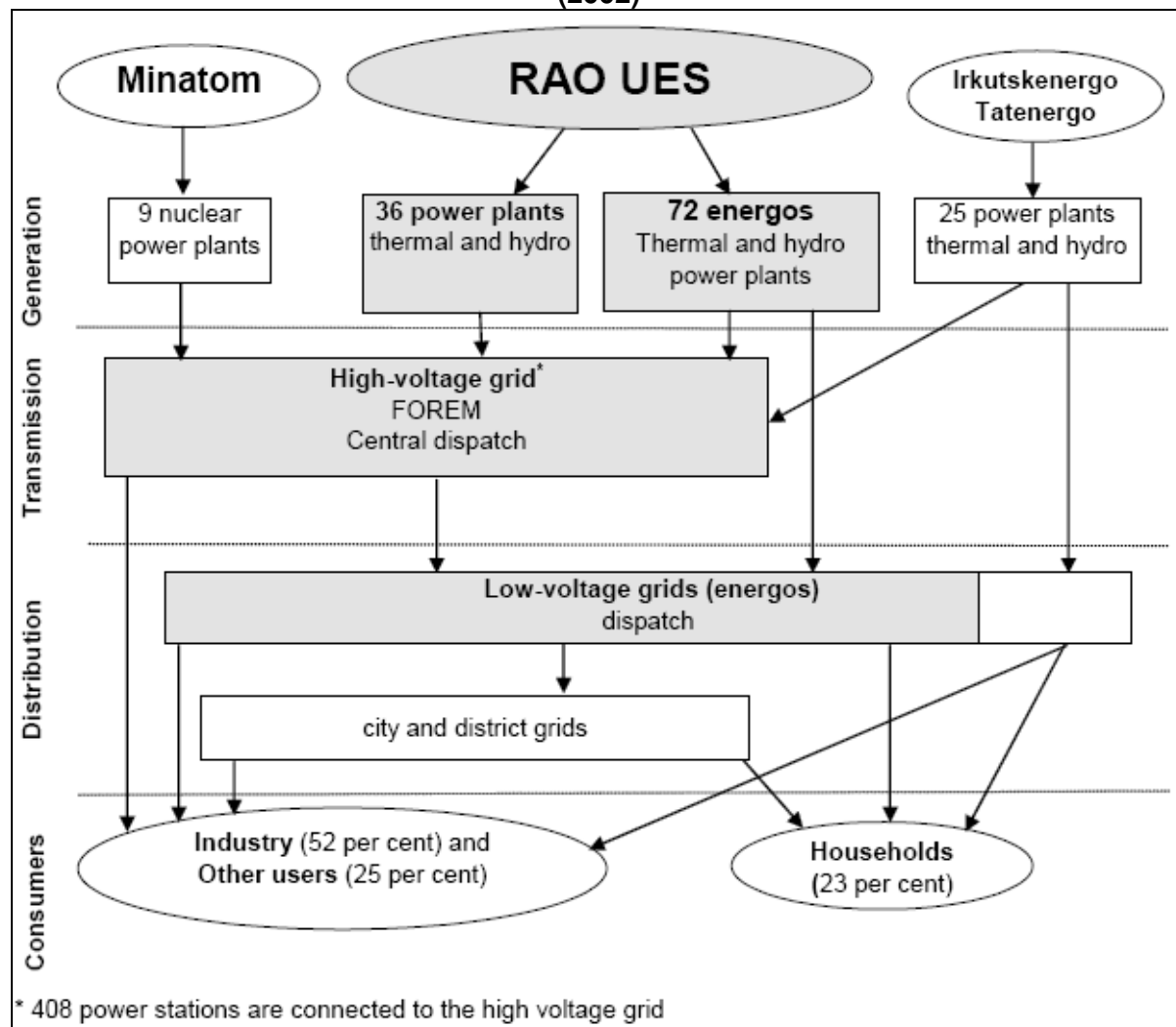
Bron: 'Fact Box on Russian Accession to the World Trade Organization', Russian Export Review, nr. 2, 2003, p. 3.

Bijlage 6

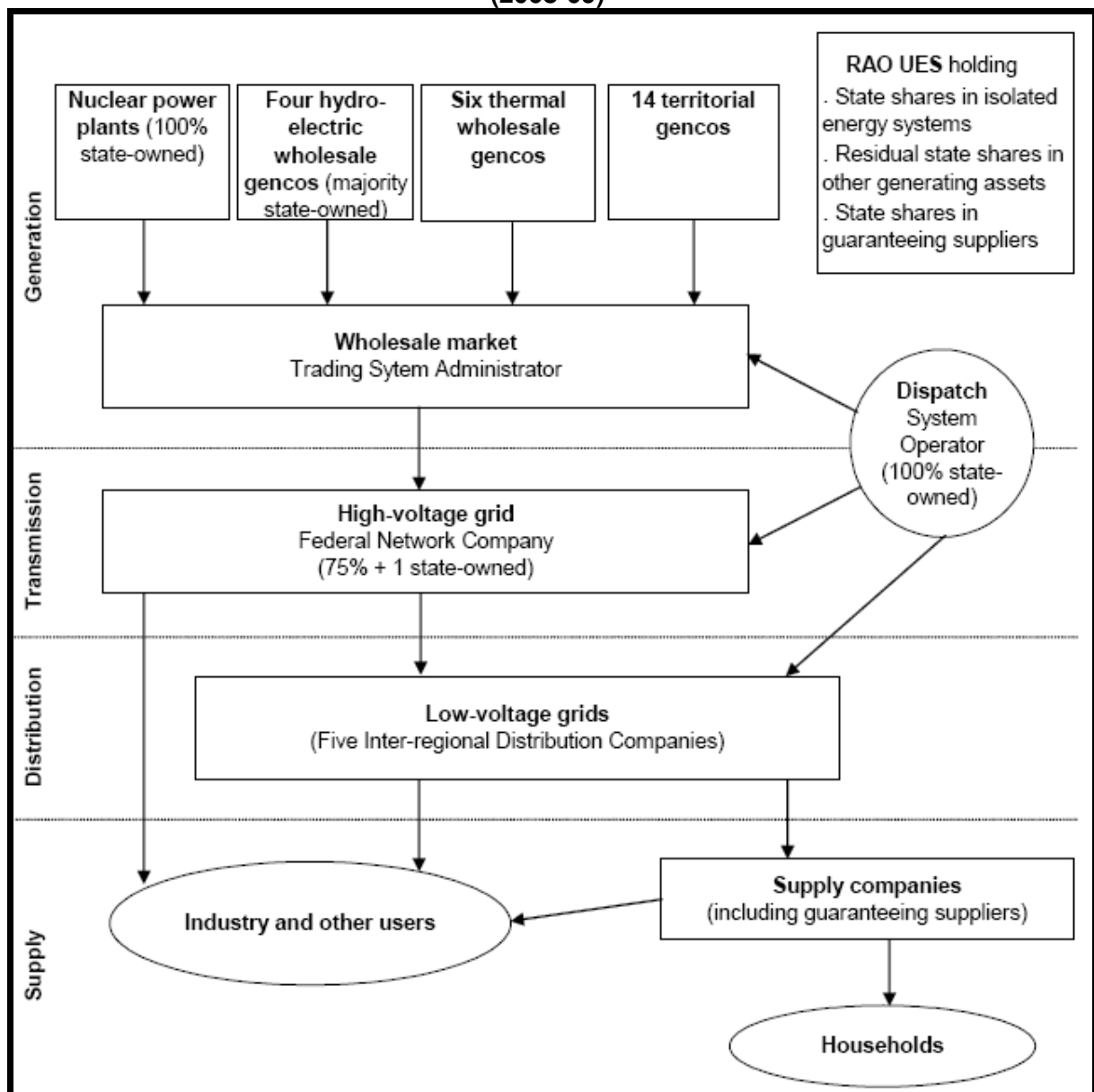
Structuur van de Russische elektriciteitssector vóór en na de hervormingen

Structuur van de Russische elektriciteitssector vóór hervormingen (2002)

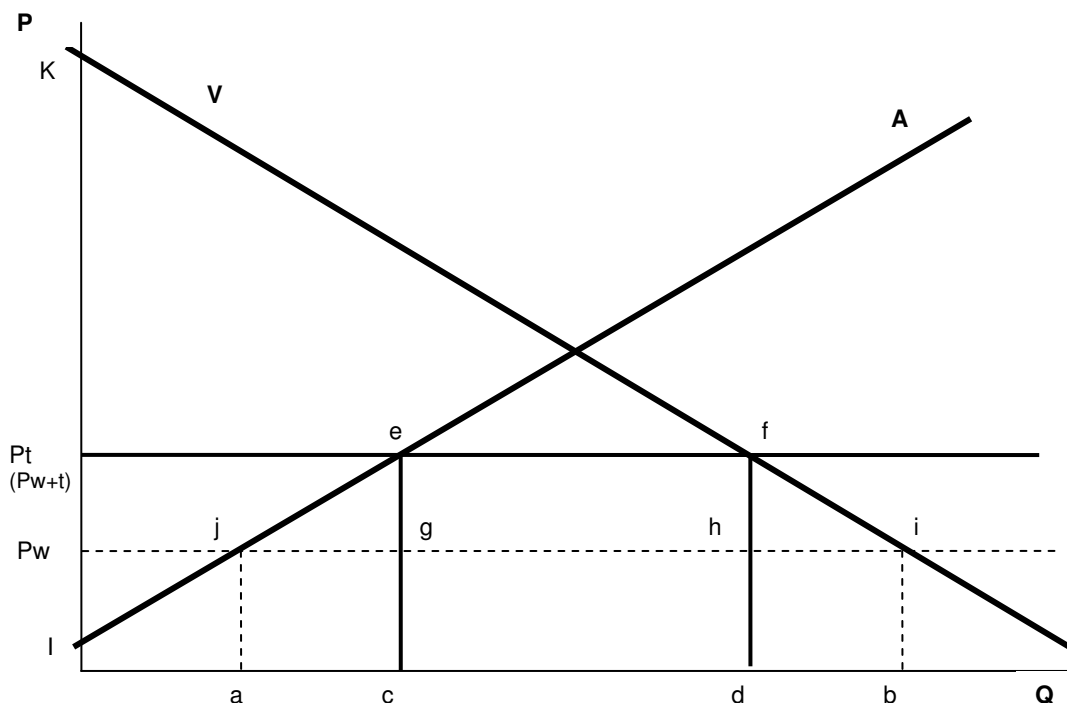
Bron: TOMPSON, W., Restructuring Russia's Electricity Sector: Towards effective Competition or *faux* Liberalisation? (OECD Economic Department, Working Papers No. 403), Internet, 2004, p. 6, (<http://hermia.sourceoecd.org/vl=3245222/cl=14/nw=1/rpsv/cgi-bin/wppdf?file=5lgsjhvj75xr.pdf>). Geraadpleegd 29 maart 2006.

Structuur van de Russische elektriciteitssector na hervormingen (2008-09)

Bron: TOMPSON, W., Restructuring Russia's Electricity Sector: Towards effective Competition or *faux* Liberalisation? (OECD Economic Department, Working Papers No. 403), Internet, 2004, p. 12, (<http://hermia.sourceoecd.org/vl=3245222/cl=14/nw=1/rpsv/cgi-bin/wppdf?file=5lgsihvj75xr.pdf>). Geraadpleegd 29 maart 2006.

Bijlage 7
 Vrijhandel leidt tot meer welvaart

P_w = de marktprijs voor een bepaald goed

P_t = de prijs voor een bepaald goed wanneer de overheid een invoerheffing invoert.

Stel de overheid van een bepaald land heeft een invoerheffing op een bepaald product. De WHO wil dat deze invoerheffing verdwijnt daar vrijhandel welvaart promoot.

Bij P_t zal er een output van "c" eenheden zijn en een vraag van "d" eenheden. Er is met andere woorden een vraagoverschot.

Stel de invoerheffing wordt opgegeven. De prijs van het goed zal van P_t naar P_w zakken (er hoeft geen belasting meer betaald te worden). Hierdoor zal de productie dalen tot "a" eenheden. De vraag zal echter stijgen tot "b" eenheden.

Gevolg:

	invoerheffing (P_t)	vrijhandel (P_w)	verschil
producentensurplus	$P_t e l$	$P_w j l$	$- P_t e j P_w$
consumentensurplus	$K f P_t$	$K j P_w$	$+ P_t f i P_w$
TOTAAL			$+ e f g e n + f i h$

Bron en meer gedetailleerde uitleg: GEEROMS, H., Internationaal Handelsbeleid, 2005, p. 93-100.

